

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav speciálněpedagogických studií

Diplomová práce
Bc. Richard Hubert

**Rizikové chování spojené s vnějším coming
outem**

Olomouc 2015

Vedoucí práce: Mgr. Martin Dominik Polínek, Ph.D.

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a uvedl veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použil.

V Olomouci dne 23. 4. 2015

Bc. Richard Hubert

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce Mgr. Martinu Dominiku Polínkovi, Ph.D. za odborné vedení mé diplomové práce, trpělivost, poskytování rad, postřehů a připomínek.

Děkuji všem osloveným respondentům za ochotně poskytnuté rozhovory a všem ostatním, kteří jakkoliv dopomohli vzniku této práce.

Děkuji mé rodině a přátelům za cennou podporu a zázemí, které mi v průběhu práce poskytovali a trpělivost, kterou se mnou po celou dobu měli.

Úvod

Rizikové chování je jeden ze „strášáků“ nejen rodičů, učitelů a speciálních pedagogů, ale v dospělosti také těch, kteří ho konkrétně provozují. V médiích i odborné literatuře také můžeme slyšet pojmy jako „riziková skupina“, „ohrožená skupina“, „nebezpečná skupina“. Tyto pojmy zastřešují různé osoby, které jsou dle ostatních nějak ohroženi, či „předurčení“ k projevům rizikového chování a společnost se k nim podle toho také chová. I v dnešní době můžeme slyšet, že všichni Romové kradou, že chlapci chodí více za školu a tak podobně. V předchozím výzkumu, který se věnoval čistě coming outu a jeho možném průběhu se došlo opravdu zajímavých výsledků, které jsme nyní chtěli rozšířit o další poznatky. O homosexuálech obzvlášť panuje názor, že se mnohdy chovají rizikověji, než heterosexuálové, a to zvlášť v oblastech seznamování, adiktologie a sexuálního života. Tato tvrzení může na jednu stranu být považováno za hloupé a bludné, na druhou stranu na něm může být něco pravdy. Tohle nás přivedlo k myšlence, že bychom se mohli ponořit do těchto ne zrovna moc probádaných vod. Doufáme, že tato práce povede k odbourání negativních stereotypů, které panují o homosexuálních osobách, ať už tedy gayích nebo lesbách, a které mnohdy odborná i laická veřejnost má. Také doufáme, že bude dobrou inspirací pro samotné homosexuály, kteří se do ní začnou, protože vždy je třeba pamatovat na to, že ať už máte jakékoliv problémy, tak v tom nejste sami. A v neposlední řadě doufáme, že tato práce přinese nové informace samotným odborníkům, kteří pracují s problematikou rizikového chování a s lidmi, kteří ho provozují.

V teoretické části se tato práce věnuje homosexualitě, coming outu a teorii rizikového chování a slouží k tomu, aby čtenáři poskytla minimální znalosti spojené s tímto tématem. V praktické části se věnujeme nejen coming outu našich respondentů, ale také tomu jak se u nich projevuje rizikové chování. Na závěr uvádíme porovnání výsledků mezi mužskými a ženskými respondenty. Práce jako celek poskytne alespoň základní náhled na problematiku rizikového chování a na její možné spojení s coming outem a homosexualitou.

Obsah

Úvod.....	4
TEORETICKÁ ČÁST	8
1. Homosexualita a coming out	9
1.1. Homosexualita	9
1.2. Co je to homosexualita?.....	9
1.3. Je to jenom o sexu nebo jenom o společném soužití, anebo opravdu o lásce? Aneb pár vět o homosexuálním chování, sexuální identifikaci a homosexuální orientaci	10
1.3.1. Homosexuální chování	10
1.3.2. Sexuální identifikace	11
1.3.3. Homosexuální orientace	11
1.3.4. Neakceptovaná homosexualita	12
1.3.5. Charakteristické rysy související s homofobií a negativními postoji.....	15
1.3.6. Internalizovaná homofobie	17
2. Coming out	18
2.1. Co je to coming out?.....	18
2.2. Coming out jako kontinuum	19
2.3. Coming out jako nutnost a ucelený proces	19
2.3.1. Colemanův model.....	20
2.3.2. Model Sophie.....	21
2.3.3. Harrisonův model	22
2.3.4. Model Cassové	23
2.3.5. Troidenův model	26
2.3.6. Isenseeho model formování pozitivní gay identity	27
3. Rizikové chování	30

3.1.	Všeobecně o rizikovém chování	30
3.2.	Teorie vzniku rizikového chování	31
3.3.	Problémové chování a syndrom problémového chování	32
3.4.	Rizikové chování a syndrom rizikového chování mládeže	33
3.5.	Vybrané typy rizikového a problémového chování	35
3.5.1.	Záškoláctví	35
3.5.2.	Rizikové sexuální chování	36
3.5.3.	Zneužívání návykových látek, gambling a hazard	36
3.5.4.	Adrenalinové sporty, rizikové chování v dopravě	39
3.5.5.	Sebepožkozování a suicidium	39
3.5.6.	Rizikové chování na internetu	41
3.5.7.	Workoholismus	43
3.5.8.	Nezdravé stravovací návyky	44
4.	Shrnutí teoretických poznatků	46
PRAKTICKÁ ČÁST		47
1.	Cíle výzkumu	48
2.	Metodologie výzkumu	50
2.1.	Metodika rozhovoru	51
2.2.	Metodika zpracování a analýzy dat	54
3.	Výzkumný soubor	56
3.1.	Základní a biografické údaje o respondentech	58
3.1.1.	Pohlaví, jméno a věk	59
3.1.2.	Místo narození, místo dospívání, momentální bydliště	60
3.1.3.	Dosažené vzdělání a zaměstnání respondentů	63
3.1.4.	Vzdělání a povolání rodičů	64
3.1.5.	Domácí zázemí respondentů	66

4. Výsledky výzkumu	67
4.1. Vnitřní coming out.....	67
4.2. Vnější coming out.....	76
4.3. Rizikové chování	87
4.4. Eventuální rozdíly v míře rizikového chování u žen a mužů	107
5. Diskuze	110
Závěr	113
Použitá literatura a prameny	115
Příloha - Ukázka rozhovoru	119

TEORETICKÁ ČÁST

1. Homosexualita a coming out

Abychom mohli přejít k hlavní problematice práce – tedy coming outu a rizikovému chování s ním spojeným, je nutné postupovat v jakési posloupnosti informací. Tedy začneme tématem homosexuality, proč? Homosexuálů se coming out přímo dotýká a většina z nich si nějakou formou coming outu v jisté míře projde, proto je tato kapitola nezbytná, aby byla naplněna informační komplexnost této diplomové práce.

1.1. Homosexualita

V dnešní době, troufám si říci, již každý dospělý člověk ví co je to homosexualita a kdo je homosexuál (gay, lesba), ale ne každý ví, že toto téma již dávno není tabuizované a společensky neakceptovatelné. V posledních letech je v České republice a vyspělých západních zemích trend detabuizace homosexuality a společenského akceptování homosexuálů stále „žhavý“ a s postupem nové generace mladých osob, vlivu vzdělanosti, někdy dokonce i erudovanosti osob již upadají staré zvyky a obyčeje, které stavěly homosexualitu a její nositele mimo společnost či na její okraj. I tato práce má přispět k tomuto trendu a pomoci rozšířit obzory jak laické, tak odborné veřejnosti. Přejdeme tedy rovnou k teoretickým poznatkům o **homosexualitě**.

1.2. Co je to homosexualita?

Výraz **homosexualita** užil poprvé Benkert v roce 1869 a označoval tak *lásku muže či ženy k osobě stejného pohlaví, čímž mínil nejen citový vztah, ale i schopnost sexuálně reagovat na objekt stejného pohlaví, být jím vzrušen, s tendencí uskutečnit s ním pohlavní styk*. (Pondělíčková – Mašlová, Brzek; 1992). Pondělíčková – Mašlová uvádí také, že *homosexualitou shodně rozumíme sexuální orientaci na osoby stejného pohlaví. Je to celoživotní, neměnný a nositelem nezapříčiněný a nezvolený stav, jenž je charakterizován tím, že nositel tohoto stavu je pohlavně přitahován a vzrušován osobami stejného pohlaví*. Nositelem takového stavu je tedy **homosexuál** – homosexuální muž (**gay**), nebo homosexuální žena (**lesba**). Jedná se tedy o sexuální orientaci, která komplexně a kompletně ovlivňuje život jedince a prakticky veškeré jeho roviny. Můžeme říci, že homosexuální osoba se snaží žít plnohodnotný milostný,

ba dokonce rodinný život. Má stejné potřeby jako heterosexuál, ale na rozdíl od něj si pro naplnění sexuálních a citových potřeb vybírá osobu stejného pohlaví.

1.3. Je to jenom o sexu nebo jenom o společném soužití, anebo opravdu o lásce? Aneb pár vět o homosexuálním chování, sexuální identifikaci a homosexuální orientaci

V mládí lidé sexuálně experimentují, to je všeobecně známé, ovšem málokoho napadne, že i heterosexuální muž, který má manželku a dvě děti může mít sex s jiným mužem – ostatně i jeho manželka může mít za milenku jinou ženu. Ale téměř každého napadne, že pravděpodobným partnerem gaye bude jiný muž. A je například možné, aby žena, která se sama vždy označovala za lesbu a po několika neúspěšných vztazích se ženami si našla muže, se kterým je ve vztahu spokojená? Proč je to vlastně tak nejednoznačné? Na to odpoví následující řádky.

1.3.1. Homosexuální chování

Homosexuální chování můžeme označit jako sexuální styk s osobou stejného pohlaví. Homosexuální chování není závislé na sexuální orientaci a nemusí být v souladu s ní, ovšem stále platí, že většina osob nemá sexuální chování a sexuální orientaci v rozporu. *Procházka (2002) homosexuální chování definuje jako pohlavní styk či obdobnou sexuální aktivitu s osobou stejného pohlaví.* Opakem homosexuálního chování je heterosexuální chování. Heterosexuální chování může prožít i homosexuál a může k tomu mít různé důvody. Homosexuální chování heterosexuálních osob můžeme vidět například ve věznicích, detencích či podobných zařízeních, kdy spolu dva muži ve výkonu trestu souloží/provádějí felaci, protože není poblíž jiný vhodnější sexuální partner (v tomto případě heterosexuální žena). V opačném případě homosexuál může prožít heterosexuální chování například v případě, že si svou homosexualitu ještě nepřiznal, v případě, že se snaží svou homosexualitu potlačit, anebo pod vlivem přesvědčování například ze strany rodičů (často se objevující „ještě nemůžeš vědět, že jsi gay, když jsi to nezkusil s holkou!“).

1.3.2.Sexuální identifikace

Každý jedinec prochází během svého dospívání sexuální identifikací. Je to proces, při kterém si uvědomuje svou sexuální identitu. Lidé zpravidla prodělají ztotožnění s jedním pohlavím (muž/žena) a poté objevením své sexuální orientace (homosexuál, heterosexuál, bisexuál, asexuál, transsexuál). Jedinec si příslušnost k jednomu z pohlaví začíná uvědomovat mezi dvanáctým až osmnáctým měsícem života. Po pohlavní identifikaci následuje komplementace s rodičem opačného pohlaví. Jedinec si tedy ujasňuje svou životní roli mužskou/ženskou pod vlivem rodičů. Raboch a Pavlovský (2003) uvádějí, že sexuální identita nemusí být stejná s biologickým pohlavím jedince, jeho sexuální orientací a sexuálním chováním. Jedinec prezentuje svou pohlavní identitu většinou v souladu se zvyky a kulturou společnosti, ve které žije. Každý se snaží dosáhnout naplnění sexuálních potřeb, k takovému naplnění vede určité sexuální chování, které jedinec vykazuje již od dětství. Toto sexuální chování předchází sexuálnímu vztahu s druhou osobou. (Weiss, 2002). Procházka (2002) zmiňuje, že 2 – 3% obyvatel se identifikují jako homosexuálové.

1.3.3.Homosexuální orientace¹

Homosexuální orientace je schopnost zamilovat se do osoby stejného pohlaví. Lidé určují svou sexuální orientaci na základě prožívání vlastní sexuální touhy. Homosexuálové jsou v populaci zastoupeni zhruba 4% osob (Procházka, Weiss, Brzek, 2002). Homosexualita nemusí být v souladu se sexuálním chováním jedince. Buryánek a Vaněčková (2001) tvrdí, že *homosexuálně orientovaný jedinec dává přednost osobám stejného pohlaví při vytváření citového kontaktu a že takto vytvořený vztah se kvalitou plně vyrovná vztahu mezi heterosexuálními jedinci. Z tohoto tvrzení je tedy patrný jasný rozdíl mezi homosexuálním chováním a homosexuální orientací. Sexuální identifikace se poté stává prostředkem, kterým můžeme poznat svou vlastní homosexualitu. Její přiznání a přijetí do života jedince je již úlohou coming outu².*

Procházka (2002) uvádí následující tabulce odhadované procentuální zastoupení heterosexuální/homosexuální/bisexuální orientace, identifikace a chování.

¹ Více o homosexuální orientaci – viz. Předchozí kapitola „Homosexualita“

² viz. kapitola „Coming out“

	Orientace	Identifikace	Chování
Heterosexuální	96%	95 – 97%	90%
Homosexuální	4%	2 – 3%	1 – 2%
Bisexuální	méně než 1%	1%	8%

- Tabulka 1 - odhady četnosti výše zmiňovaných jevů v populaci.

1.3.4. Neakceptovaná homosexualita

Homosexualita může být neakceptovaná na více „frontách“, konkrétně tedy samotnými homosexuály (vnitřně neakceptovaná homosexualita) a ostatními (diskriminace, odmítání, homofobie, heterosexismus).

Většina homosexuálů se během coming outu, o kterém se bude hovořit dále, vyrovná se svou menšinovou sexuální orientací, která je neměnná a nezvolená. Když si jedinec prochází coming outem, tak je běžné, že pociťuje nevoli a neschopnost akceptovat změny, které uvědomění si odlišné sexuální orientace přináší. Většinou tyto překážky vymizí s postupným procházením coming outem, ale někteří homosexuálové zůstávají se svou sexuální orientací nespokojení po celý život. Takové nepřijaté homosexualitě se říká **egodystonní (egodystonická)**. V tomto případě se jedná o psychickou a behaviorální poruchu spojenou se sexuálním vývojem a orientací (MKN 10. revize). Zetíková (2008) uvádí, že egodystonní homosexuál touží po dosažení nebo zvýšení heterosexuální vzrušivosti potřebné pro navázání heterosexuálních vztahů. Tato touha většinou zůstává neuspokojena, protože zde dominuje homosexuální vzrušivost. Vše to končí neúspěchem, ze kterého vyplývají psychické obtíže či poruchy. Opakem egodystonní homosexuality je homosexualita **egosyntonní**, která je vnitřně přiznaná a jedincem akceptovaná.

Společnost se k homosexualitě staví v průběhu let různě, nicméně Ondrisová (2002) zmiňuje, že homosexualita jako sexuální orientace byla vytvořena až koncem 19. století, kdy se medicínští odborníci soustředili na sledování gayů a leseb a snažili se je léčit. Tyto snahy o léčbu byly později vyhodnoceny jako neúspěšné a homosexualita začala být považována za neměnný stav. (Pondělíčková-Mašlová, Brzek, 1992). Ondrisová (2002) dále uvádí, že mnohé výzkumy poukázaly na fakt, že pokud mají někteří gayové, bisexuálové, anebo lesby jisté psychické obtíže (stavy deprese, úzkosti

a pocity izolace), tak je to způsobeno postojem okolní společnosti a nesouvisí s jejich sexuální orientací jako takovou. Homosexuální menšina čelí podobným typům diskriminace a odmítání jako jiné menšinové skupiny ve společnosti. Podstatný je ovšem rozdíl mezi sexuální menšinou a etnickými menšinami. Na rozdíl od etnických menšin homosexuálové zpravidla nemají podpůrný systém, protože jejich primární rodina bývá heterosexuální. Taková rodina mladému homosexuálovi neposkytuje modely, které by napomohly vyrovnat se se sociálním útlakem a diskriminací. V roce 1972 zavedl George Weinberg pojem homofobie, kterým původně označoval iracionální strach, odsuzování a nenávisť homosexuálně orientovaných osob. Od zavedení pojmu homofobie se jeho chápání rozšířilo a dnes se používá na zachycení celého spektra negativního cítění, myšlení a konání ve vztahu k sexuálním menšinám. Toto spektrum se může projevovat v mírnějších formách (například pocit nejistoty, diskomfortu v kontaktu s homosexuálem), přes vtípy, zesměšňování a odmítání osobního kontaktu s homosexuálem, bisexuálem či transsexuálem, až po verbální osočování, fyzické útoky anebo násilí. Další pojem, který se objevuje je pojem heterosexismus. Ondrisová (2002) říká, že je to pojem, který je paralelní s pojmy rasismu, antisemitismu či sexismu, používá se jako doplňkový k homofobii, protože objasňuje zdroje předsudků vůči homosexuálům a je definován jako **systém přesvědčení, který ignoruje anebo odsuzuje jakoukoliv jinou formu chování, identity, vztahu či komunity než heterosexuální**. V rámci heterosexismu je heterosexuality, čili partnerství muže a ženy, privilegovaná a je považována za jediný přiměřený projev lásky a sexuality. Takové normy a přesvědčení vedou k homofobním projevům, k netoleranci a necitlivosti ke každému člověku, který nekoná v souladu s podobným očekáváním. Nerovnost a odmítání je přitom podporovaný a udržovaný jednak na úrovni společenských institucí a zvyklostí, toto je takzvaný kulturní heterosexismus, který se odráží také v postojích jednotlivců, zde se hovoří o takzvaném psychologickém heterosexismu. Předpojatost vůči homosexualitě, která přetrvává ve společnosti a institucích podstatným způsobem ovlivňuje i postoje jednotlivců ke gayům, bisexuálům a lesbám. Silný tlak současné společnosti k toleranci vede lidi k tomu, že se začínají projevovat otevřeně pozitivně, čili zaujímají neutrální k sociálním menšinám. Předpojatost vůči těmto menšinám ovšem stále existuje, i když se projevuje již méně otevřeně až subtilně a automaticky, neuvědoměle. Ondrisová

(2002) dále uvádí, že zdrojem této předpojatosti bývá nedostatek informací o homosexualitě a že většinou se projevují také v oblasti emocí. Ne rozumové úrovni potom můžeme homosexualitu skutečně tolerovat, ale při střetu s konkrétním homosexuálním člověkem můžeme cítit napětí, nedůvěru anebo znechucení. Takovým reálným setkáním s homosexuály budeme vyhýbat, téma homosexuality považovat za malicherné anebo budeme odsuzovat konkrétního homosexuála na základě jiných vlastností, než je jeho sexuální orientace. Předpojatost nemá jen svou aktivní formu, která je popisovaná výše, ale také formu pasivní, která se projevuje pasivitou a lhostejností vůči homosexuálům. Tato pasivní forma předpojatosti vůči homosexuálům pomáhá udržovat jejich diskriminaci. Pokud lidé nereagují, nezpochybňují a neprojevují svůj nesouhlas se zesměšňováním, znevažováním homosexuálů či s přímými útoky na konkrétní homosexuální osoby, tak se stávají tichými spojenci agresorů a projevované diskriminace. Mlčení, nechuť anebo neschopnost reagovat či čirá lhostejnost vůči diskriminačnímu chování způsobuje, že lidé v našem okolí nemají žádný důvod měnit své postoje a chování a budou nadále odsuzovat osoby s menšinovou sexuální orientací. Předpojatost vycházející ze společenské tradice je možné redukovat přímým vzděláváním, ale ne vždy je toto možné. Přímý kontakt s homosexuálem může zpochybňovat stereotypy a odstranit negativní postoje konkrétního člověka, protože mu je umožněno vnímat homosexuálního člověka specificky, individuálně a ne všeobecně jako člena jedné sexuální menšiny.

1.3.5. Charakteristické rysy související s homofobií a negativními postoji

Ondrisová (2002) odkazuje na některé zahraniční výzkumy, které probíhaly zpravidla po vyřazení homosexuality z Diagnostického a statistického materiálu duševních chorob a Mezinárodní klasifikace nemocí, kdy se vyskytla potřeba odhalit některé charakteristiky, které souvisí s negativními postoji k homosexualitě. Sledovaly se zejména charakteristiky jako je věk, pohlaví, místo bydliště, sociální status a také různé specifické osobnostní rysy jednotlivých lidí, které vyjadřovaly homofobní postoje. Ondrisová (2002) sumíruje výsledky těchto výzkumů do následujících souhrnných faktů:

A. Věk a vzdělání

Starší osoby a jedinci s nižším vzděláním mívají negativnější postoje k homosexuálům. Většinou se za nejtolerantnější skupinu považují osoby ve věku 20 – 25 let.

B. Pohlaví

Muži udržují negativnější postoje, než ženy a to hlavně vůči homosexuálním mužům.

C. Osobní kontakt s homosexuální osobou

Lidé, kteří nezažili osobní a příznivé kontakty s homosexuálními lidmi k nim mívají negativní postoje.

D. Náboženský konzervatismus

Lidé s negativními postoji jsou většinou silně pobožní, často navštěvují svatostánky a uznávají konzervativní náboženské předpisy.

E. Sexuální konzervatismus

Homofobní postoje vyjadřují častěji lidé, kteří nejsou sexuálně liberální a kteří projevují více výčitek a viny v souvislosti se sexualitou a jejími projevy.

F. Udržování tradičních rodových rolí

Osoby, které za každou cenu udržují tradiční rodové role, mají častěji negativní postoje k homosexuálům.

G. Místo bydliště

Lidé s negativními postoji k homosexuálům žijí nejčastěji na venkově.

H. Referenční skupina

Homofobní osoby se vyskytují většinou ve skupině, která vyjadřuje negativní postoje k homosexualitě a homosexuálům.

I. Autoritářství

Osoby s negativním postojem k homosexualitě projevují vyšší stupeň autoritářství

Tyto charakteristiky jsou typické pro osoby, které diskriminují či opovrhují homosexualitou a tím pádem i homosexuály. Ovšem tyto rysy se většinou týkají pouze heterosexuálních osob. Homofobie se vyskytuje také u samotných homosexuálů. Většinou vymizí, anebo se výrazně zredukuje po vnitřním coming outu. V některých případech se tak bohužel nestane a u homosexuální osoby vznikají další psychické a sociální problémy³. Takové homofobii se říká **internalizovaná homofobie**. Tento jev je důležité pochopit, aby bylo jasné, že coming out není jen o tom, že homosexuál sebere odvalu a někomu ze svého okolí se svěří, ale také s tím, že společnost i těmito osobám dává již od dětství jisté modely, které se mohou těžko překonávat, když do nich nezapadají.

³ Viz. výše, kap. Nepřijatá homosexualita: egodystonní homosexualita

1.3.6. Internalizovaná homofobie

Společnost, kultura a tradice nám vždy poskytovaly jistou formu návodů, jak postupovat v určitých situacích, jak se dívat na svět okolo a jak poznat sám sebe. Tyto přejaté poznatky používáme k tomu, abychom vysvětlili pocity a chování, kterého se dopouštíme a které vidíme kolem nás. Homosexualita je ve společnosti často chápána jako něco zvláštního, atypického nebo nenormálního, nemorálního až hříšného. A toto chápání homosexuality je v jedinci zakořeněno a ovlivňuje chování osob, které se identifikují jako homosexuální, anebo touto identifikací procházejí. Červenková (2002) zdůrazňuje, že vývoj osobní identity není možné oddělit od vlivu a rozvoje celé komunity, ve které je jedinec socializovaný. Dále také zmiňuje, že homosexuálové zvnitřňují množství negativních a znehodnocujících postojů k homosexualitě dávno předtím, než si začnou uvědomovat vlastní náklonnost ke stejnému pohlaví. Z těchto tvrzení lze usoudit, že internalizovaná homofobie je součástí každého člověka a jako taková ovlivňuje přijetí vlastní homosexuality a proces coming outu. Červenková (2002) definovala internalizovanou homofobii následovně: **Internalizovanou homofobii můžeme chápat jako nasměrování negativních sociálních postojů homosexuála proti sobě samému, přičemž takové postoje vedou k znehodnocování vlastní osoby, vnitřním konfliktům a nízké sebeúctě.** Proces coming outu je internalizovanou homofobií nejvíce ovlivněn v jeho počátečních fázích. Z tohoto důvodu se objevují otázky typu: „Proč se to muselo stát zrovna mě?“, „Musím být gay?“. S internalizovanou homofobií vyplývají na povrch různé těžkosti, kupříkladu odmítání sebe samého, pocity viny, nechuť do života a úsilí přizpůsobit se majoritní společnosti. Okolí neuznávající jednu z nejdůležitějších součástí identity jedince je neustálým ohrožením pro jeho vlastní sebeúctu, deprese, hanba a obava z odmítnutí jinými. Červenková (2002) dále uvádí, že internalizovaná homofobie může vyústit do nenávisti sebe sama, izolace, sebedestrukce a agrese k jiným homosexuálním osobám.

2. Coming out

Během coming outu se jedinec s menšinovou sexuální orientací setká s různými problémy, jevy a reakcemi. Někteří jím již prošli, někteří ještě ne a někteří jim procházejí – třeba zrovna nyní, když čtete tyto řádky. Jedná se tedy o společenský jev, který působí na nás všechny – na ty osoby, které se setkaly s homosexuály, bisexuály, transgender osobami, asexuály, intersexuály apod. a také na tyto osoby samotné.

2.1. Co je to coming out?

Dle Stehlíkové, Procházky a Hromady (2005) je coming out *vnitropsychický konflikt mezi internalizovanou homofobií, která zahrnuje zvnitřnění a ztotožnění se se sociálně negativními postoji k homosexuální orientaci a zároveň nově rozpoznáním nebo alespoň podstatně uvědomovaným vlastním erotickým zaměřením*. Zpravidla se tedy jedná o uvědomění si odlišné sexuální preference (pro potřeby této práce konkrétně homosexuality) a následné přijetí této skutečnosti do podstaty jedince. Později můžeme hovořit o integraci této sexuální preference do všech rovin osobnosti a života homosexuála – integrace do studijního, pracovního, společenského, rodinného, milostného, komunitního a „nové“ i do ekonomického⁴ života. Na coming out jsou dva pohledy – prvním z pohledů je jako na vnitřní vyrovnávání se s nově objevenou menšinovou sexuální orientací a druhý pohled můžeme charakterizovat jako prezentace této menšinové sexuální orientace ostatním osobám v okolí jedince. Tyto dva pohledy můžeme tedy pojmenovat jako **vnitřní** (vyrovnání se s menšinovou sexuální orientací) a **vnější** coming out (odhalení této sexuální orientace okolí). Někteří autoři nahlíží na coming out pouze jako na vnitřní proces, jde například o Červenkovou (2002), Bianchiho (2002), Procházku (1997). Hartl a Hartlová (2000) tvrdí, že coming out je v podstatě pouze odhalení důvěrnosti o konkrétním jedinci (přiznání homosexuality). Borneman se také přiklání k této teorii a tvrdí, že se jedná o veřejné přihlášení k určitému sexuálnímu sklonu, například tedy k homosexualitě. Kombinací obou teorií vznikne komplexní náhled na coming out jako na vnitřní i vnější proces. Z autorů s tímto souhlasí například Uzel (2007) a Sobotková (2001).

⁴ viz. online: http://ekonomika.idnes.cz/byznys-zamereny-na-gaye-a-lesby-v-cesku-dyx-ekonomika.aspx?c=A130813_204412_ekonomika_brmhttp://www.rozhlas.cz/zpravy/domacieekonomika/_zprava/933735

Komplexní vnímání coming outu, tedy jeho vnímání jako vnitřní proces a také jako vnější přiznání se k menšinové sexuální orientaci, je pro potřeby této práce nevhodnější a také na něj bude takto nahlíženo i v praktické části práce.

2.2. Coming out jako kontinuum

Coming out je v teorii popisován jako zlomový bod v životě osoby s menšinovou sexuální orientací, která tento proces podstoupila. Coming out je pak někdy v literatuře popisován jako „tlustá čára“ zahajující novou etapu života. V mém předchozím výzkumu zabývajícím se coming outem však tato skutečnost potvrzena nebyla, naopak výsledky výzkumu potvrdily, že homosexuálové v našem prostředí vnímají coming out jako postupné uvědomování si jiných, než majoritních sexuálních preferencí, které postupně ústily k akceptaci homosexuality, až k její realizaci. Vnější coming out tedy není v našich podmínkách vnímán tím způsobem, že jedinec „kápne božskou“, či „vyjde ven ze skříně“. Nebylo zjištěno, že by život před přiznáním homosexuality okolí jedinci označovali za skrývání se či „život ve lži“ (Hubert, 2013). Ve výzkumu, který je zpracováván dále v praktické části bylo na coming out nahlíženo tedy jako na komplexní a kontinuální skutečnost.

2.3. Coming out jako nutnost a ucelený proces

Z výsledků mého předchozího výzkumu (Hubert, 2013) je patrné, že většina respondentů, možná nevědomě, považuje jistou formu coming outu za nutnost, kterou si musí projít. Pro každého z respondentů bylo prvotní uvědomení si své jinakosti, se kterou se dále vyrovnávali a závěrečně ji akceptovali jako součást své osoby. Během této akceptace se někteří již svěřovali s pociťovanou homosexualitou, nejčastěji přátelům – ženám. Toto svěření se proběhlo většinou z důvodu velkého stresu, který jedinci prožívali, když si procházeli vnitřním coming outem. Vzhledem k tomu, že většina respondentů uváděla, že před samotným coming outem procházeli psychickým stresem v různé míře (někteří dokonce byli v péči psychologa/psychiatra) a po coming outu jako takovém pociťovali většinou úlevu, tak je možné konstatovat, že lidé považují coming out za něco, co jim může přinést úlevu od trápení a starostí, které pociťují (tato skutečnost je také naznačena v Harrisonově modelu – viz. níže) Z těchto skutečností je patrné, že coming out ve své určité formě se tak stává nevyhnutelnou

částí života homosexuální osoby. Jak již bylo zmíněno, všichni z respondentů předchozího výzkumu procházeli coming outem v jakési jeho vlastní formě. Aby bylo možné nastínit průběh coming outu, tak existují modely coming outu, které tuto úlohu plní. Tyto modely nejsou všeobecně závaznou normou, protože u každého jedince je coming out unikátní ve své vlastní formě, průběhu a „načasování“. Je proto nutné na tyto modely nahlížet jako na náčrty možného průběhu coming outu. Nejčastější modely coming outu již byly zmíněny v bakalářské práci (Hubert, 2013), nyní si je pouze zopakujeme pro větší přehlednost:

2.3.1.Colemanův model

Tento model coming outu je postaven na dvou hlavních fázích, které se dále rozdělují do pěti podfází, kterými jedinec prochází a které se mohou časově prolínat (Janošová, 2000):

A. Zjištění skutečnosti o svém zaměření a její akceptace:

- 1) precoming out – jedinec si uvědomuje svou odlišnost, ale nedovede ji vyjádřit;
- 2) vlastní coming out – člověk dokáže pojmenovat svou odlišnost. Svou sexuální identitu může zprvu odmítat, ale po čase ji přizná sám sobě a následně i dalšímu člověku.

B. Uspořádání života v jejím souladu:

- 1) fáze explorace – navazování prvních sexuálních vztahů a experimentování
- 2) fáze partnerství – tvorba trvalejších sexuálních a partnerských vztahů odpovídajících celkovým citovým potřebám jedince
- 3) fáze integrace – dotvoření hodnot, upevnění role jedince ve vnějším světě, integrace osobnosti

2.3.2. Model Sophie

Tento model je unikátní tím, že jako jediný hovoří o coming outu v LGBTI komunitě a striktně ho odděluje od coming outu k heterosexuální většině. Stejnou důležitost tento model přikládá také vnitřnímu coming outu, který staví do obdobné pozice.

A. První uvědomění

Jedinec si poprvé uvědomuje svou odlišnost od ostatních a uvědomuje si fakt, že by mohlo jít o homosexualitu. Nesvěřuje se nikomu ve svém okolí. Připadá si, že je odcizený od své vlastní podstaty a od okolních lidí.

B. Testování a explorační

Aby mohlo dojít k přijetí vlastní homosexuality, jedinec si „testuje“ sám sebe a proto vyhledává kontakt s LGBT komunitou, či s jednotlivci z této komunity, zprvu v omezené míře. Při ponoření se do LGBT světa dochází k naprostému odcizení od heterosexuality.

C. Přijetí identity

Do popředí vstupují sociální interakce s jinými homosexuály. Vnitřně se identita mění, přestává být jako něco špatného, něco co je na obtíž a stává se něčím pozitivním. Dochází k prvnímu přiznání své sexuální orientace heterosexuálům.

D. Integrace identity

Jedinec se stává uceleným, jeho identita se zakořenila a jedinec již netouží po její změně. Sám na sebe nahlíží jako na homosexuála a plně si uvědomuje kladné i záporné stránky této skutečnosti. Dochází ke coming outu k dalším lidem v okolí jedince.

2.3.3.Harrisonův model

Harrisonův model se zaměřuje na utváření sexuální identity jedince a poté na průběh vnějšího coming outu.

A. Časné uvědomění

Jedinec začíná pociťovat přitažlivost ke stejnému pohlaví, uvědomuje si svou sexuální odlišnost.

B. Zmatení identity

Vyznačuje se odmítáním homosexuální identity i přesto, že jedinec si sám uvědomuje skutečnost, že přitažlivost ke stejnému pohlaví už nemůže dále přehlížet. Jedinec je pod velkým tlakem, který na něj vyvíjí fakt, že společnost jeho homosexualitu nepodporuje, svou homosexualitu skrývá. Může pociťovat stud a vinu.

C. Osvojení identity

Odmítání své přirozenosti je již neúnosné a jedinec postupně přijímá svou homosexuální identitu. Pokud se hodlá svěřit, tak velmi malému okruhu lidí.

D. Upevnění identity

Jedinec naprosto vědomě přijímá svou homosexualitu. Jedinec se odhaluje veřejnosti (vnější coming out), svou homosexuální identitu plně integruje do svého sociálního života.

2.3.4. Model Cassové

Tento ucelený model sama autorka popisuje jako za definitivní a neflexibilní.

Model Cassové je ucelený model, který by se dle autorky tohoto modelu neměl považovat za jasně předem daný průběhem, nezměnitelný. Osoba procházející coming outem se může nacházet ve větším množství fází zároveň a může se také vracet zpět do fází předchozích, což není považováno za regresi. (Jančová, 2009).

Červenková (2002) popsala tento model následovně:

1) Zmatek v identitě

Charakteristickým znamením tohoto stádia je věta „Kdo jsem?“, lidé nacházející se v této fázi coming outu začínají pochybovat o své heterosexuality, začínají pociťovat odlišnost a svou vlastní jinakost v rovině sexuality. Objevují se zde počátky uvědomování si vlastního homosexuálního chování a citění. Tyto osoby se mohou cítit také bisexuálně, **za tím může stát skutečná bisexualita**, anebo internalizovaná homofobie, která stále úplně nedovoluje akceptaci homosexuality v plné formě a bisexualita se tak stává dočasným a „lépe stravitelným“ kompromisem mezi pocity jedince a požadavky společnosti. V případě silné internalizované homofobie je představa bisexuality také nepřijatelná a tito lidé se stále považují za homosexuály. Nátlak ze strany vlastních pocitů začíná být nesnesitelný a i přesto, že se člověk snaží potlačit neheterosexuální chování, tak se neubrání občasným projevům homosexuální (bisexuální) identity. Takové chování poté jedinec ospravedlňuje jako kupříkladu experimentování se sexualitou, důsledek opilosti, anebo jako prostředek pro získání peněz. Dopad negativních zkušeností, které jsou v tomto období získávány, by mohla snížit větší informovanost, která by mohla vzejít z různých osvětových a otevřených komunitních akcí. Ovšem primárně by tato informovanost měla vycházet ze škol. Dalšími možnostmi jsou kvalitní literární zdroje a kvalitní média.

2) Porovnávání identity

V tomto stádiu jedinec opouští svou heterosexuální identitu. Již nejen cítí, ale i si připouští, že se odlišuje od vrstevníků a heterosexuální majority. Pro toto stádium je typické, že se člověk od okolí vzdaluje, odcizuje. Je pro něj nutné, aby se s tímto odcizením vyrovnal. Osoba se může uchýlit až ke snižování důležitosti heterosexuálních osob pro život a izolaci. S tímto odcizením také souvisí ztráta představ o budoucnosti jedince (např. heterosexuální manželství, rodina). Objevuje se pocit narušení kontinuity mezi minulostí, současností a budoucností, protože jedinec už není takový, jaký si myslel, že je. Znovuobjevení této kontinuity je změněné vnímání vlastní minulosti, které spočívá v přiřazení větší důležitosti zážitkům s osobami stejného pohlaví. Kupříkladu letmé doteky či objímání mezi kamarády/kamarádkami, které mají význam přátelského gesta, může být později chápán jako projev zalíbení v osobách stejného pohlaví.

3) Tolerance identity

V heterosexuální majoritě se osoba v tomto stádiu prezentuje jako heterosexuál, ale začíná také navazovat kontakty s LGBTI komunitou. Tímto se snaží naplnit nově uvědomělé sociální, emoční a sexuální potřeby, které přichází s tolerancí vlastní sexuální orientace. Pro toto stádium je typická věta: „Asi jsem gay/lesba.“

4) Akceptace identity

Při akceptaci identity se věta „Asi jsem gay/lesba.“ mění na „Jsem gay/lesba a je to normální.“ Člověk přechází od pouhé tolerance své menšinové sexuální orientace k její akceptaci. Navázané kontakty s LGBTI komunitou se prohlubují a jsou častější, než kdy dříve. Vnímání heterosexuální společnosti se nemění a tato společnost je stále vnímána jako homofobní. Pro toto stádium je typické, že lidé začínají s vnějším coming outem a svou menšinovou sexuální orientaci zveřejňují. Tato skutečnost zmenšuje rozpor mezi tím, jak vidí jedinci sami sebe a jak na ně nahlíží okolí. V důsledku vnějšího coming outu se mohou objevit také negativní reakce od ostatních osob, například posměšky, ponižování, nadávky, fyzická agrese atp.

5) Hrdost na identitu

Toto stádium je spojené s jistou formou bipolarity kdy je jedinec hrdý na svou novou LGBTI identitu. Člověk lidstvo poté dělí na LGBTI a „zbytek světa“. Hrdost na svou identitu osoba prokládá tím, že je našťvaná na osoby, které opovrhují členy LGBTI komunity a na základě jejich sexuální orientace je diskriminují. Objevuje se potřeba „vytroubit“ svou jinakost do světa, ale jedinec si uvědomuje, že to není vždy jednoduché a že toto zveřejňování identity může vést k nepříjemným incidentům a konfliktům. Tato hrdost na identitu je považována za „odrazový můstek“ k ucelené identitě. Hněv na sociální nespravedlnost a snaha o zrovnoprávnění sexuálních minorit s heterosexuální majoritou je většinou nepostradatelný.

6) Syntéza identity

Osoba v tomto stádiu již chápe, že diferencování lidstva na LGBTI a heterosexuály je neúnosné. Potkává a přátelí se s heterosexuály, kteří podporují jeho jinakost a identitu. Důvěra k takovým osobám opět vzrůstá a jedinec svou sexuální orientaci včleňuje do své komplexní identity, jako jeden z atributů své osobnosti.

2.3.5. Troidenův model

Zetíková (2008) uvádí jako další možný průběh coming outu Troidenův model o čtyřech stádiích:

1) Zvýšení citlivosti

Toto stádium začíná před obdobím dospívání, děti začínají cítit, že jsou jiné než vrstevníci. Rozdíly spočívají spíše ve výběru rodově neutrálních nebo atypických rolí než v obavách ze sexuality. Tyto pocity mohou vyústit v sociální izolaci.

2) Zmatení identity

Druhé stádium probíhá v adolescenci. Adolescent se začíná obávat sexuálně založených myšlenek a pocitů. Většina gayů od brzké do střední adolescence má zkušenost se vzrušením objektem stejného i opačného pohlaví. Objevují se zde také vznožené předsudky, které jsou běžně rozšířené ve společnosti. Neschopnost identifikovat se s těmito stereotypy a nedostatek přístupu k dospělým homosexuálním modelům ústí ve zmatení identity a kognitivnímu nesouladu. Tento nesoulad spočívá v pocitu, že to co vnímáme, neдрží krok s vnímáním ostatních. Nedostatek, anebo nemožnost socializace s LGBTI komunitou a vrstevníky způsobuje nárůst sociální izolace a omezuje klíčové aspekty dalšího vývoje.

3) Přijetí identity

Toto stádium je specifické tím, že dochází k sebedefinování adolescentů. Negativní stereotypy jsou rozptýleny, pokud se jedinec nachází v podporujícím prostředí. Toto prostředí je charakteristické tím, že poskytuje podporu pro zvládání stigmatu, učí jedince, jak se vyrovnat s diskriminací, odmítáním, násilím a podobnými negativními jevy, které se vyskytují v heterosexuální společnosti.

4) Závazek

V tomto čtvrtém a posledním stádiu Troidenova modelu se dokončuje sebeakceptace zařazením sexuální identity do různých aspektů života jedince. Dochází zde také k vytváření homosexuálních vztahů a k vnějšímu coming outu – odhalení sexuální orientace heterosexuálním vrstevníkům.

2.3.6. Isenseeho model formování pozitivní gay identity

Zetíková (2008) dále uvádí, že Isensee (1991) vytvořil podobné fáze, jako u vývojových modelů coming outu, jen se podrobněji zaměřil na vývoj sebepřijetí gayů. Jeho model spočívá v prezentaci škále reakcí, které mladí homosexuálové zažívají v procesu uvědomování si své menšinové sexuální orientace.

1) Pozorování nekonformity s pohlavím

Jedinec v tomto stádiu dostává informaci od ostatních ve svém okolí, že se od nich nějak odlišuje. Tato informace přichází v době, kdy si svou sexuální orientaci zatím neuvědomuje. Odlišným chováním riskuje útoky a odmítnutí ze strany okolí.

2) Konflikt se sebeobrazem

Gayové již od dětství slyší od ostatních lidí v okolí slova jako „buzerant“, „homouš“, „teplouš“ atp., aniž by znal jejich význam. Postupně přichází na to, že tyto hanlivé výrazy souvisí s jeho homosexualitou. Objevují se zde tedy vnitřní konflikty mezi vlastními sexuálními touhami a milostnými city k osobám stejného pohlaví a pocity hříchu, hnusu, odporu či nemoci.

3) Zmatek a stud

Dospívající homosexuál nechce být vnímán jako špatný, nechutný či nemocný a zároveň se svým homoerotickým touhám není schopen vymanit. Může se stát, že dojde ke smíření s těmito negativními pocity. Dochází ke skrývání své homosexuality ze strachu z odhalení. Druhá možnost je, že mladý homosexuál si myslí, že by měl vyhovět stereotypu společnosti například tím, že mladý gay se začne oblékat do růžové, zženští a bude se chovat jako gay, který je vystřížený z těchto negativních společenských stereotypů. Docházet může také k tomu, že mladý homosexuál je toho názoru, že musí být jiným mužům sexuálně k dispozici.

4) Popření a projekce

Boj s pocity vlastní špatnosti je v tomto stádiu stále probíhající, i přesto, že se s nimi jedinec nemusí ztotožňovat. Svůj vnitřní zmatek se může snažit skrývat

vtipkováním o homosexuálech, anebo například urážením mužů, kteří o něj projevují zájem a probouzejí tak jedinci vlastní homoerotické pocity.

5) Racionalizace

V tomto stádiu se jedinec domnívá, že homosexualita je pouze přechodným stavem a že k sexuálnímu zážitku s osobou stejného pohlaví došlo například jen proto, že nemá k dispozici vhodnou osobu opačného pohlaví pro heterosexuální styk. Pokud jedinec cítí náklonnost k blízkému příteli stejného pohlaví, domnívá se, že se jedná pouze o výjimku, která jeho homosexualitu nepotvrzuje. Připouští, že by mohl být bisexuální, je to totiž snazší, než přijmout svou homosexualitu.

6) Pokusy o změnu

Jedinec po nějaké době pochopí, že je homosexuální, zatím s tím však není smířen. Snaží se svou homosexualitu změnit. Schází se s osobami opačného pohlaví a může uzavřít i heterosexuální manželství. Někteří jedinci v této fázi navštíví odborníka. Mají potřebu mít někoho, kdo je pochopí a bude je provázet tímto složitým obdobím a jejich pocity. Jedině tak mohou totiž porozumět své vlastní homosexualitě. Pokud jedinec nikoho takového nenalezne a okolí jej naopak bude přesvědčovat o tom, že není homosexuál, bude ještě víc zmatený.

7) Smutek nad ztrátou heterosexuálního obrazu

Pokusy o „přeorientování“ samozřejmě nefungují. Jedinec si tedy musí připustit, že je přitahován osobami stejného pohlaví. V tomto postavení se ovšem necítí dobře. Mladý homosexuál si uvědomuje, že jeho sexuální orientace je definitivní a neměnná, ale nedokáže si představit, že by se jako homosexuál mohl cítit dobře, to způsobuje, že tato mladá osoba prožívá pocity beznaděje. Tyto pocity beznaděje mohou ústít až k riziku sebevraždy, které v sobě tato fáze skrývá.

8) Akceptace

Jedinec poznává jiné gaye/lesby a to mu poskytuje možnost se odpoutat od velkého množství negativních předsudků a společenských stereotypů, které se týkají homosexuální menšiny. Přichází na to, že LGBTI komunita je neskutečně variabilní

společnost, ve které existuje velké množství subkultur a že nemusí mít jednotnou image, kterou si díky stereotypům ve společnosti myslel, že nezbytně musí mít. Toto postupné sebezpřijetí může výrazně posílit citově naplněná sexuální zkušenost.

9) Coming out

Jedinec nejprve přiznává svou homosexualitu sobě, poté ji odhaluje i ostatním lidem v okolí – heterosexuálům i homosexuálům. Nejčastěji prvně svým přátelům a později také rodině. Coming out je zde chápán jako celoživotní proces, protože v každé nové sociální situaci se musí jedinec rozhodnout, zda svou homosexualitu sdělí okolí, či nikoliv.

10) Navazování kontaktů

Pokud se homosexuál pohybuje v podpůrném prostředí, prochází v této fázi vývojovými stádii týkajícími se identity, kterými v adolescenci neprošel. Toto období se někdy nazývá „druhá adolescence“ sexuálních experimentů. Mladý homosexuál se se svou sexuální orientací cítí svobodněji, navazuje intimní vztahy a začíná separace od primární rodiny. Učí se jak navazovat kontakty s osobami stejného pohlaví a posiluje vnímání sebe sama jako gaye/lesby.

3. Rizikové chování

V této kapitole přichází na řadu druhá část teoretického vymezení diplomové práce a to část věnující se rizikovému chování. Rizikové chování je takové chování, které je zdraví a život ohrožující. **Rizikové chování je pojem, který je nadřazen pojmům problémové, antisociální, delikventní a disociální chování** (Nielsen Sobotková, 2014). *S ohledem na praktickou část této práce se v následujícím teoretickém vymezení budeme zabývat pouze vybranými typy rizikového chování, na které byl kladen v rozhovorech s respondenty důraz a u kterých předpokládáme, že se mohou vyskytnout v kombinaci s coming outem, ať už příznivým či nepříznivým.*

3.1. Všeobecně o rizikovém chování

Rizikové chování může být do určité míry bráno jako součást vývoje jedince. Potvrzuje to fakt, že **až 50% adolescentů se během dospívání zapojí alespoň do jedné z forem rizikového chování**. Takové **rizikové chování má určité typické projevy** (např. vandalismus, zneužívání návykových látek) a **po dosažení dospělosti převážně většinou samo odezní**. (Nielsen Sobotková, 2014). Tyto fakta napovídají tomu, že určitou formu rizikového chování mohl zažít každý z nás. Definice rizikového chování a jeho chápání není mezi odborníky vždy jednotné a vyskytuje se zde terminologická nejednotnost. Pro potřeby této práce by se dalo **rizikové chování** definovat **jako takové chování, které přímo nebo nepřímo ústí v psychosociální nebo zdravotní poškození jedince, jiných osob, majetku nebo prostředí**. (Macek, 2003).

Nielsen Sobotková (2014) uvádí seznam toho, co můžeme zařadit mezi rizikové chování:

- 1) Záškoláctví
- 2) Lhaní
- 3) Agresivita, agresivní chování
- 4) Šikana, kyberšikana, násilné chování
- 5) Obecně kriminální jednání (hlavně krádeže)
- 6) Vandalismus

- 7) **Závislostní chování**
- 8) **Rizikové chování na internetu**
- 9) **Rizikové sexuální chování**
- 10) **Rizikové chování v dopravě**
- 11) **Extrémně rizikové sporty a hazardní aktivity**
- 12) **Užívání anabolik a steroidů**
- 13) **Nezdravé stravovací návyky**
- 14) **Extremismus** (dle zákona č. 140/1961 Sb. jde o hanobení národa, přesvědčení a rasy; podněcování k národnostní a rasové nenávisti; podpora propagace hnutí směřující k potlačení práv a svobod občanů)
- 15) **Xenofobie, rasismus, intolerance, antisemitismus**

Z těchto výčtů typů rizikového chování, které se víceméně shodují, můžeme soudit, že rizikové chování je prakticky veškeré chování, které může ohrozit sociální statut jedince, či jeho fyzické anebo duševní zdraví. Pro podrobnější výčet byly vybrány, jak je již zmíněno výše, jen některé typy rizikového chování, tento podrobnější výčet si představíme později.

3.2. Teorie vzniku rizikového chování

Rizikové chování předchází vznik nějaké příležitosti k takovému chování, anebo problém, který je takovým chováním řešen. Nielsen Sobotková (2014) upozorňuje na fakt, že v souvislosti s terminologickou nejednotností existuje také velké množství teorií vzniku rizikového chování, dále uvádí tři obecné skupiny vzniku rizikového chování, které vymezili Fisher a Škoda, 2009:

1) Teorie biologicko-psychologická

Tato teorie hledá souvislosti mezi chováním a charakterem a buď tělesnou stavbou, či genetikou, enzymy a hormony (např. teorie zločince, oligofrenie jako příčina delikvence)

2) Teorie sociálně-psychologické

Psychologicky orientované teorie vzniku rizikového chování zaměřeny hlavně na sociální učení, temperamentové a osobnostní rysy a kognitivní styly (kupříkladu teorie sociálního učení, teorie odlišného kognitivního stylu).

3) Sociologické teorie

Zaměřují se na společenský a kulturní kontext vzniku rizikového chování (např. koncepce stavu oslabení sexuálních norem a morálních hodnot, teorie delikventního prostředí, teorie kulturního přenosu)

3.3. Problémové chování a syndrom problémového chování

Širůčková (in Miovský, 2010) hovoří o problémovém chování jako o tendenci konkrétního jedince chovat se rizikově i v ostatních oblastech. Spojitost mezi projevy rizikového chování následně vytváří problémové chování. Nielsen Sobotková (2014) dále uvádí, že problematikou vzniku rizikového chování adolescentů se zabývá teorie R. Jessor (1977), který společně se svou manželkou formuloval teorii problémového chování a na ni navazující syndrom problémového chování. **Společně pak definují problémové chování jako chování, které je sociálně definováno jako problém, jako zdroj obav nebo jako nepřijatelné vzhledem k normám obecné společnosti.** Nielsen Sobotková (2014) uvádí, že termín „syndrom problémového chování“ znamená, že adolescent chovající se rizikově v jedné oblasti bude takové chování pravděpodobně rozšiřovat na více oblastí. Toto tvrzení je prakticky shodné s tvrzením Širůčkové (in Miovský, 2010). Syndrom problémového chování považují Jessorovi za konzistentní shluk chování, která jsou v rozporu s obecně uznávanými normami pro danou věkovou skupinu a jsou společností vnímána jako ohrožující či nebezpečná, nikoliv však patologická. Součástí syndromu problémového chování v adolescenci jsou negativní postoje ke vzdělávání, záškoláctví, zneužívání návykových látek, agresivita a delikvence, vyhýbavé chování ve vztahu k rodičům a předčasné zahájení sexuálního života. (Nielsen Sobotková, 2014) Tyto informace nám poskytují možnost nahlížet na problémové chování a syndrom problémového chování jako na rizikové chování, ovšem obohaceno o dimenzi komplexnosti, která nám poskytuje možnost problém lépe

rozpoznat, nicméně je následně složitější k řešení a může mít velmi negativní dopady na život jedince, jeho vývoj, sociální status, zdravotní stav a také na jedincovo okolí. Z výzkumu manželů Jessorových vyplynulo, že všechny formy problémového chování spolu pozitivně korelují a negativně korelují s konvenčním chováním (pozitivní postoje ke škole, prosociální aktivity a zapojení do nich atp.).

Syndrom problémového chování má oporu ve třech skupinách faktorů:

1) Biologické faktory

Pohlaví, hormonální systém, tělesná konstituce, fyzická odolnost vůči bolesti, vrozené handicap atp.

2) Psychologické faktory

Osobnostní rysy, sebepojetí, hodnotová orientace, postoje

3) Sociální kontext

Sociodemografické charakteristiky, prostředí, rodinná konstelace, vrstevníci, sociální kognice a také sociální chování adolescenta.

3.4. Rizikové chování a syndrom rizikového chování mládeže

Rizikové chování může být svým způsobem považován za součást vývoje adolescenta a většinou je dočasného rázu a později samo odezní a nepřekračuje hranici trestného činu. Rizikové chování bývá účelové a funkční – pomáhá tedy uspokojovat aktuální potřeby jedince, například zvýšení vlastního sebevědomí či pocit identity, zvýšení sebedůvěry, zapojení se do skupiny vrstevníků („party“), nicméně stále zde zůstává zachováno možný dopad a nebezpečí následků. Nielsen Sobotková (2014) uvádí, že za nejrizikovější období je v ekonomicky vyspělých zemích považována adolescence oproti dětství, jak tomu bylo dříve. Tento fakt pramení z toho, že adolescent si nemusí uvědomovat možné důsledky, dopady a právní postižitelnost některých svých kroků a projevů. V závěru může mít rizikové chování v adolescenci dopad také na pozdější život a jeho kvalitu (např. rizikové sexuální chování v adolescenci může vyústit v HIV pozitivitu, která je momentálně považována za celoživotní a neléčitelnou.). Světová

zdravotnická organizace (WHO) stanovila **syndrom rizikového chování v dospívání (SRCH-D)**, přičemž považuje adolescenty za samostatnou rizikovou skupinu (Nielsen Sobotková, 2014). Hamanová a Kabíček (2001) definovali tři složky syndromu rizikového chování, které se navzájem prolínají, usnadňují společně vznik jedna druhé a mají společné příčiny:

1) Zneužívání návykových látek

Obsahuje tabakismus, alkohol, kanabinoidy a další silně návykové a ilegální drogy. Problémem této oblasti je fakt, že se stále více snižuje dolní věková hranice, kdy děti začínají tyto návykové látky zneužívat a začíná zasahovat také do dívčí populace.

2) Negativní jevy v psychosociální oblasti

Do této složky patří sociální maladaptace a závažné déle ne půl roku trvající a opakující se poruchy chování (krutost ke slabším, ničení majetku, krádeže, lhaní, školní selhávání, chození za školu, agrese s fyzickým násilím atp.) Negativní jevy v psychosociální oblasti souvisejí s psychiatrickou komorbiditou, která je charakteristická pro tyto jevy, převážně tedy s ADHD (syndrom hyperaktivity a snížené pozornosti), poruchami nálad a nejčastěji tedy s depresí a úzkostí, se kterými souvisí i suicidální jednání. Sebevražda je v současnosti ve vyspělých zemích druhou až nejčastější smrtí dospívajících. Spadá sem dále kriminalita mládeže, kterou tvoří většinou méně až středně vážnou majetkovou trestnou činnost, která je většinou páchána ve skupinách.

3) Předčasný pohlavní život v dospívání

Tato část zahrnuje veškeré sexuální aktivity, které se považují za předčasné, čili před dosažením psychosociální zralosti jedince a potažmo také zralosti pohlavní. Předčasný pohlavní život může ústít nejen v psychické problémy dospívajícího jedince, ale také v možné riziko nakažení STD (sexually transmitted diseases – sexuálně přenosné choroby čili pohlavní nemoci). Dalším možným negativním vyústěním předčasného pohlavního života v dospívání je

nechtěné a předčasné těhotenství. V takovém těhotenství se kolidují potřeby vyvíjejícího se plodu a potřeby dospívající matky.

3.5. Vybrané typy rizikového a problémového chování

Výčet typů rizikového chování je velmi obsáhlý a je prezentován výše. Nyní si uvedeme některé typy rizikového chování, které se objevují v praktické části práce, a objasníme si jejich specifika.

3.5.1. Záškoláctví

Záškoláctví je projev rizikového chování, kdy **se jedinec úmyslně vyhýbá škole a zameškává tak školní vyučování**. Se záškoláctvím souvisejí další typy rizikového chování. Dítě se totiž bez dozoru pohybuje mimo školu či domov a v takové situaci vzniká prostor pro další projevy rizikového anebo problémového chování (např. styk s „partou“ mimo školu v době vyučování poskytuje jistý prostor pro zneužívání návykových látek, anebo prostor pro krádeže či rizikové sexuální chování). K tomuto chování mají sklony především děti, které se subjektivně cítí neúspěšné, nezařazené v kolektivu anebo prožívají úzkost či strach v prostředí, ve kterém se pohybují.

Záškoláctví se dělí na pět kategorií:

1) Pravé záškoláctví

Jedinec do školy nejde, rodiče ovšem předpokládají, že ve škole je.

2) Záškoláctví s vědomím rodičů

Záškoláctví, kdy je jedinec podporován zákonným zástupcem, který mu absenci omlouvá, protože má negativní postoj ke škole, či společenským hodnotám. Další možností je, že rodič dítě potřebuje jako pomocnou ruku v domácnosti, anebo je příliš slabý na to, aby dítě odmítl „nechat doma“ a poslal do školy.

3) Záškoláctví s klamáním rodičů

Jedinec oklame svého zákonného zástupce (například subjektivním tvrzením o nepříznivém zdravotním stavu) a na základě toho zákonným zástupce jedince z vyučování omluví.

4) Útěky ze školy

Jedinec přijde do školy, ale během vyučování školu dočasně, anebo již na celý zbytek vyučování opustí.

5) Odmítání školy

Jedinec do vyučování nedorazí, protože školu odmítá. Představa pobytu ve škole mu činí psychické či jiné obtíže.

3.5.2. Rizikové sexuální chování

Vlastní sexualita je součástí každého jedince a její objevování je důležitým prvkem v procesu dospívání. K objevování vlastní sexuality ovšem může jedinec zvolit rizikovější metody a tímto se jedinec může vystavovat poměrně velkému množství rizik, které mohou mít celoživotně nepříznivé důsledky. Nielsen Sobotková (2014) uvádí, že Lukšík v roce 2003 ve studii shrnující šest výzkumů týkajících se sexuálního a rizikového chování tvrdí, že **velmi často je rizikové sexuální chování spojeno s užíváním marihuany a alkoholu**. Při požití kanabinoidů, alkoholu nebo kombinaci obou jsou individuální hranice chování u jedince posunuty a tímto, ať už úmyslně nebo neúmyslně, se „zapomíná“ na užití kondomu při pohlavním styku, který je jedinou možnou ochranou před pohlavně přenosnými chorobami (STD). Při rizikovém sexuálním chování, zvláště když hovoříme o nechráněném pohlavním styku, může také dojít k nechtěnému těhotenství. Hamanová a Kabíček (2001) považují za rizikové sexuální chování také časté střídání sexuálních partnerů.

3.5.3. Zneužívání návykových látek, gambling a hazard

Nielsen Sobotková (2014) uvádí, že **rizikové chování v adolescentním věku je nejvíce zastoupeno právě konzumací alkoholu, kouřením cigaret a zkušenostmi s drogami, zejména marihuanou**. Dále také uvádí, že americká agentura Bloomberg sestavila „žebříček neřestí“ podle dostupných dat z WHO z roku 2012. Porovnála, kolik dospělí lidé (od 15 do 64 let) v jednotlivých zemích průměrně spotřebují alkoholu, tabáku, drog a kolik utratí na výherních automatech. Zkoumala 57 zemí z celého světa a zahrnula ty, které měly data ze všech kategorií. Česká republika se

v tomto „ratingu“ umístila na prvním místě ve spotřebě alkoholu, na druhém místě v užívání drog, na pátém místě v kouření cigaret a na dvanáctém místě v hraní na výherních automatech. Fischer a Škoda (2009) uvádí, že zneužívání návykových látek a závislost na těchto látkách je velkou zátěží pro společnost a jedince a že téměř 9% všech onemocnění vzniká v důsledku zneužívání návykových látek, což platí celosvětově. K závislosti na návykových látkách se dále váže celé široké spektrum dalších přidružených zdravotních a sociálních problémů, kupříkladu doprovodná kriminalita. Fischer a Škoda (2009) dále uvádějí, že ve většině případů sahají lidé k užití návykových látek proto, že očekávají navození uvolňujících, radostných pocitů, nebo proto, aby se vyhnuli bolesti. Přitom vlastní požitek nemusí být nezbytně iniciován přímým působením psychoaktivní složky. Kupříkladu pocit sounáležitosti a kamarádství při posezení s přáteli u piva může být silnějším motivem pro požití alkoholického nápoje než přímý psychoaktivní účinek etanolu. Nicméně i v tomto případě platí, že i zde alespoň podvědomě rozhoduje o konzumaci alkoholického nápoje rovněž snaha po vyvolání příjemných pocitů v důsledku působení psychoaktivní látky. **Gamblerství** je chorobná závislost na hraní hazardních her. Nešpor (2006) uvádí, že nejhorší na hazardních hrách je výhra, ať už skutečná nebo taková, o které jedinec jen sní. Je to právě výhra, která vyvolává silnou touhu po hazardní hře. Toto je považováno za velmi nebezpečné. Dále rozlišuje mezi hazardní a nehazardní hrou – peníze nebo jiné hmotné statky hrají u patologického hráčství (gamblerství) významnou úlohu – spoluvytváření bludný kruh hry, rostoucích problémů, před kterými hráč uniká ke hře, dalších problémů, dalších hry atd. Za patologického hráče tedy nelze považovat náruživého sběrače, i přesto, že mu jeho koníček může působit problémy, ani náruživého čtenáře detektivek. Pro hazardní hru je totiž typické, že si hráč může koupit možnost výhry. Slibovanou a nesplněnou výhru výhrou mohou být podle Nešpora peníze, zboží nebo zahraniční cesta. Nešpor (2009) dále rozlišuje několik gamblerstvími velmi ohrožených skupin a uvádí ke každé skupině doplňující informace:

1) Mladí lidé

Na odborném semináři policisté ze sídliště Jižní Město v Praze označili právě hazardní hru za častý důvod toho, proč nezletilí pachatelé vykrádají auta. U dětí a adolescentů vznikají závislosti všeho druhu podstatně rychleji, než v jiných skupinách a tento fakt se týká také patologického hráčství.

2) Muži

Muži jsou patologickým hráčstvím ohroženi více, protože se jako patologičtí hráči objevují častěji.

3) Profesionální hráči

Profesionální hráč hazardu, který zná různé triky, podvody a má osvojeny různé dovednosti je schopen na hazardní hře po nějakou dobu vydělávat (toto je dle Nešpora typické pro karbaníky). Riziko propadnutí gamblerství a „zapomenutí“ všech těchto triků je však u profesionálních hráčů značné.

4) Nebezpečná povolání

Nešpor za nebezpečná povolání považuje povolání, ve kterých člověk přichází do styku s hazardní hrou a kde se pohybují málo kontrolovaným způsobem volné finanční prostředky. Např. číšníci, pracovníci v restauracích, hospodách, barech.

5) Hyperaktivní děti s poruchami pozornosti

Děti s ADHD jsou více ohroženy. Dokážou u automatu sedět bez přestávky i několik hodin. Nešpor přiznává, že je většinou lákají pouze tzv. „zábavní“ automaty, ale dále také uvádí, že tyto děti si zvykají na herny a mají před očima negativní vzory hazardních hráčů, což může vést ke vzdalování se reálnému světu.

6) Nezaměstnaní a ti, kteří selhali ve škole nebo v učení

Nešpor tento bod doplňuje latinským příslovím „Zahálka plodí neřest“. Také uvádí, že nezaměstnanost je často důsledkem hazardní hry.

3.5.4. Adrenalinové sporty, rizikové chování v dopravě

Hutyrová(2014) vymezuje rizikové sporty a rizikové chování v dopravě jako záměrné vystavování sebe anebo druhých nepřiměřeně vysokému riziku újmy na zdraví, nebo dokonce přímého ohrožení života v rámci sportu (např. aktivity jednoznačně a vědomě překračující fyzickou sílu a možnosti aktéra nebo aktérů) či v dopravě (například tajné závody aut za plného provozu, záměrná jízda pod vlivem psychoaktivních látek atp.) Dále také uvádí, že riziko není chápáno pouze jako záměrné vystavování sebe sama nepřiměřenému nebezpečí, ale také ohrožování dalších osob a poškozování svého i cizího majetku a vybavení. Za rizikové chování v dopravě by se tedy dalo považovat veškeré záměrné chování, které směřuje k dopravním kolizím, které mohou být ohrožující na zdraví a životě. Adrenalinové sporty se tedy mohou označovat za rizikové, pokud jsou nepřiměřené fyzickým schopnostem jedince a nebezpečné pro jedince či jeho okolí. S trochou nadsázky by se za rizikové chování v dopravě dala považovat také záměrná absence potřebných ochranných prvků (např. reflexní prvky, přilba při cyklistice), toto je aplikovatelné také u rizikových sportů, kupříkladu absence chráničů a přilby při bruslení.

3.5.5. Sebepoškozování a suicidum

Nielsen Sobotková (2014) uvádí, že neexistuje jednotná teorie týkající se sebepoškozování ani jednotná klasifikace sebepoškozujícího chování, dokonce ani jednotná definice takového chování. Je to pravděpodobně proto, že doposud není uznáno jako samostatný klinický syndrom, terminologie je proto stále nejednotná. I přesto Nielsen Sobotková (2014) uvádí, že **za sebepoškozování lze považovat takové chování, které je bez vědomého a cíleného záměru zemřít, jehož důsledkem je poškození tělesné integrity.** Kriegelová (2008) uvádí definici Armanda R. Favazzy, která říká, že záměrné sebepoškozování je přímá a záměrná destrukce nebo poškození vlastních tělesných tkání bez vědomého suicidálního záměru. Mírně rozšiřující je další definice záměrného sebepoškozování od Suttona (in Kriegelová, 2008), ten **definuje sebepoškozování jako záměrné poškození vlastních tělesných tkání bez zjevného záměru ukončit život a bez záměru sexuálního nebo dekorativního.** Z této definice je patrné, že například tetování anebo piercing se nedá považovat za formu

sebepoškozování, stejně tak BDSM sexuální praktiky⁵. Kriegelová (2008) dále uvádí seznam možných způsobů sebepoškozujícího chování, ve kterém se vyskytuje například zneužívání alkoholu a návykových látek, pálení kůže, lámání si kostí, kouření, hladovění, přejídání se, suicidium, kousání se, okusování prstů a nehtů, extrémní rizikové chování (náhodný sex, záměrně nepozorné řízení vozidla, nepoužívání bezpečnostní pásů v autě), zabraňování zacelení rány, skok z budovy nebo mostu, pokus o utopení, přepracování, probodávání kůže, účastnění se vysoce rizikových nebo vysoce kontaktních sportů, tělomodifikující techniky (piercing, tetování, kosmetická chirurgie atp.), příliš tělesného cvičení, málo tělesného pohybu atp., tento seznam není úplný a je velmi rozsáhlý. Působí dojmem, že za sebepoškozování můžeme posuzovat i konání, se kterým se běžně setkáváme, jak ve svém okolí, tak v odborné i neodborné literatuře, kupříkladu kouření, konzumace alkoholu, náhodný sex, kosmetickou chirurgii atp. Z tohoto výčtu je také patrné, že sebepoškozování přímo souvisí s jakýmkoliv jiným rizikovým chováním – dalo by se hovořit o jasně pragmatické souvislosti, rizikové chování má vždy negativní důsledky na jedince, ať už psychické, sociální anebo fyzické a také fakt, že rizikové chování můžeme označit za většinou vědomé, nahrává tomu, že jde v důsledku skutečně o sebepoškozování. V neposlední řadě je z tohoto výčtu sebepoškozujících praktik patrná také koncepční a terminologická nejednotnost sebepoškozování. **Suicidium můžeme charakterizovat jako záměrný a sebepoškozující akt, při němž si osoba, která se ho dopouští, nemůže být jista, zda jej přežije.** (Koutek, Kocourková, 2003). Tito autoři uvádí také další definice suicida dle různých autorů: dle Durkheima je suicidium každý případ úmrtí, který je přímým nebo nepřímým výsledkem činu nebo opomenutí spáchaného jedincem, o němž věděl, že vede ke smrti. Masaryk nahlížel na suicidium ze dvou pohledů, první pohled je chápán v širším slova smyslu jako „**ten nepřirozený způsob smrti, jenž přivoděn byl neúmyslným vsahováním v životní proces, ať kladným, činným vlastním jednáním, či záporným, trpným chováním se vůči nebezpečí života.**“ Takový druh sebevraždy označuje Masaryk jako sebezabití.

⁵BDSM je pojem obecně užívaný pro širokou škálu sexuálních praktik a orientací založených na domluvě, že je jeden z partnerů nadřazen druhému. Patří sem zejména erotický sadismus, masochismus a různé formy fetišismu. Základem je absolutní oddanost a poslušnost podřízené osoby vůči dominantní a na oplátku za to podřízené osobě dominantní osoba zaručuje, že s ním bude jednat v rámci předem dohodnutých pravidel.

V užším slova smyslu, dle Masaryka, **je sebevrahem „ten, kdo učiní svému životu konec úmyslně a vědomě, kdo si smrti jako takové přeje a je si jist, že svým jednáním či opominutím smrt si přivodí.“** Dle statistiky WHO z roku 1990, kterou uvádí Koutek a Kocourková (2003) **je suicidium celosvětově druhou nejrozšířenější příčinou smrti na světě, hovoří se zde až o 818 000 sebevraždách.** Pro zajímavost je uvedeno, že na prvním místě je smrt při autonehodě (856 000 zemřelých), na třetím místě pak úmrtí zapříčiněná válkou (322 000 zemřelých) a na čtvrtém místě jde o úmrtí způsobené kriminálními činy (292 000 zemřelých). U suicidálního chování a jednání rozlišujeme různé formy, a to: suicidální myšlenky, suicidální pokus a dokonalé suicidium. **Suicidální myšlenky se dají charakterizovat jako verbální i neverbální projevy toho, že se jejich nositel zabývá myšlenkami na sebevraždu.** Někdy mívají nutkavý charakter, jsou intenzivní, dotýčný se jimi zabývá převážnou část svého času a myšlenky jsou obtížně odklonitelné. Na druhou stranu lze uvést, že s myšlenkami typu „co by bylo, kdybych nebyl/zemřel“ je anebo někdy byl konfrontován téměř každý z nás. Typicky patří k dopívání. V tomto případě se jedná o frustní suicidální nápady, bez větší intenzity a zcela u nich chybí tendence k realizaci. (Koutek, Kocourková, 2003). Tito autoři dále uvádějí, že **suicidální pokus je dalším stupněm suicidálního chování a je definován jako každý život ohrožující akt s úmyslem zemřít, avšak nikoliv s letálním koncem.** Poslední formou suicidálního chování je **dokonalé suicidium, které je charakterizováno jako sebepoškozující akt s následkem smrti, který je způsoben sebou samým s vědomým úmyslem zemřít.**

3.5.6. Rizikové chování na internetu

Rizikové chování na internetu by se dalo označit jako „novodobé“ rizikové chování. Specifikum tohoto rizikového chování spočívá ve faktu, že zde není přímo, kontaktně ohrožen život či zdraví jedince, které by bylo způsobené vystavováním se situacím život či zdraví přímo ohrožujícím (na rozdíl od rizikových sportů, rizikového chování v dopravě, drog atp.), ale pomocí internetové sítě může jedinec sdílet určité informace o sobě (osobní údaje, osobní či intimní fotografie, videonahrávky, zvukové stopy atp.), které mohou být zneužity v případě, že se tzv. „dostanou do špatných rukou“. Riziko internetu spočívá nejen v rizikové komunikaci s cizími lidmi (tzv. kybergrooming) a cílené sdělování informací o sobě, či posílání fotografií běžných i erotických těmto

lidem, ale také v sociálních sítích (Facebook, Tumblr, Twitter, Youtube atp.), kde mohou být umístěny jakékoliv osobní údaje jedince stejně tak určité trapné, kompromitující či jinak nevyžádané zvukové stopy, videonahrávky či fotografie a texty. Takové sociální sítě mohou zprvu působit jako neškodné a zábavné, domníváme se, že v tomto tkví jejich nebezpečí. Kopecký (2013) vymezuje základní rizikové komunikační jevy následovně:

1) Kyberšikana

Jedná se o formu agrese, která je realizovaná vůči jedinci či skupině s použitím informačních a komunikačních technologií a to opakovaně.

2) Navazování virtuálních kontaktů

Komunikace s neověřenými uživateli internetu, osobní schůzky s nimi – tzv. kybergrooming či sociální inženýrství. Pojem kybergrooming označuje chování uživatelů internetu, které má v oběti vyvolat falešnou důvěru a přimět ji k osobní schůzce.

3) Sexting

Elektronické rozesílání textových zpráv, vlastních fotografií či vlastního videa se sexuálním obsahem.

4) Sdílení osobních údajů prostřednictvím internetu

Sdílení osobních údajů (jméno, příjmení, bydliště, číslo mobilního telefonu a citlivé údaje jako např. rodné číslo či číslo platební karty atp.) s osobami bez ověřené identity a také zasílání fotografie (nebo fotografií) obličeje.

5) Využívání sociálních sítí

Využívání sociálních sítí (Facebook, Twitter, Tumblr atp.) v návaznosti na jednotlivé rizikové jevy elektronické komunikace.

3.5.7. Workoholismus

Workoholismus můžeme dle Velkého lékařského slovníku (2003) definovat jako **chorobnou závislost na práci a výkonu. V myšlení i jednání jedince převažuje orientace na práci při současném omezení jiných aktivit a zájmů. Důsledkem je společenská izolace, stavy psychického i fyzického vyčerpání, časté psychosomatické obtíže. Není vzácná kombinace se závislostí na lécích, nikotinu nebo alkoholu, častá je zvýšená konzumace různých stimulačních látek, zejména kofeinu. Přináší li pracovní úsilí společenský úspěch, zůstává podstata stavu dlouho skrytá a jeho diagnóza je obtížná.**Rohlich (1981) in Rodná (2000) uvádí kritéria pro definování závislosti na práci v následujících čtyřech bodech:

- 1) Subjektivní pocit jedince, že není schopen ovládat svou touhu po práci, ačkoliv si vědomě přeje mít nad ní kontrolu
- 2) Výskyt abstinčních příznaků (úzkost, psychosomatické obtíže, deprese) při přerušení práce, ať dobrovolném či nedobrovolném (nemoc, nepracovní doba, dovolená atd.)
- 3) Onemocnění jako přímý následek přepracování
- 4) Výskyt mezilidských problémů jako důsledek excesivního pracovního nasazení

O závislosti na práci je možné hovořit v případě, kdy se práce stává v životě jednoznačně dominantním tématem a neumožňuje plnohodnotně fungovat na osobní, partnerské, rodinné a/nebo společenské úrovni, tak jak byl jedinec zvyklý před vypuknutím workoholismu. Gross (1990) in Rodná(2000) popisuje typického workoholika následovně: **„Osoba, která vždy pracuje více, než se od ní žádá, klade na sebe příliš velké nároky, není schopna uznat vlastní výkon a být sama se sebou spokojená, místo toho hledá stále nové cíle, nové možnosti, jak se uplatnit. Nejenže pracuje přespříliš, ale také hekticky a křečovitě, vyznačuje se netrpělivostí a puntičkářstvím. Neumí delegovat práci na ostatní spolupracovníky, pokud by to udělala, měla by dojem, že ztrácí kontrolu, která je pro ni životně důležitá. Má pocit, že pouze tehdy, udělá li všechno sama, bude to udělané perfektně, rychle a spolehlivě.“**Rodná (2000) dále zmiňuje, že přítomnost workoholika zvyšuje

pravděpodobnost konfliktů mezi spolupracovníky a klade vyšší nároky na koordinaci, přičemž tradiční řídicí mechanismy zde přestávají dostačovat.

3.5.8. Nezdravé stravovací návyky

Stravovací návyky a stravování jsou kapitolou rizikového chování, která je spojena s velkým rizikem úbytku tělesného zdraví díky špatnému, nevhodnému stravování anebo odmítáním potravy či záchvatovité přejídání se a následné zvracení. Nielsen Sobotková (2014) uvádí, že tyto nezdravé stravovací návyky jsou nejčastěji spojovány s mentální anorexií a mentální bulimií. **Mentální anorexie** je duševní nemoc, která je specifická v odmítání potravy a je doprovázena zkreslenými představami o svém těle (jedinec si připadá neustále tlustý). **Mentální bulimie** je syndrom, který je charakterizován opakovanými záchvaty přejídání se a nadměrnou kontrolou své tělesné vády, vedoucí k přejídání, které je následováno zvracením nebo používáním projímadel. Tato porucha má mnohé psychologické rysy shodné s mentální anorexií, včetně zvýšeného zaměření se na vlastní tělesnou hmotnost a pozorování tvaru těla. Za rizikové bychom také mohli považovat **prejídání se spojené s psychologickými poruchami**, které je specifické tím, že jej způsobují stresující události, například úmrtí blízké osoby, nehoda, narození dítěte atp. Za stresující události by se pro potřeby této práce daly považovat situace, kdy jedinec odmítá svou homosexualitu anebo je po svém coming outu odmítán, například rodinou, přáteli, školním kolektivem. Všechny tyto poruchy jsou obsaženy v Mezinárodní klasifikaci nemocí (MZK, 10. revize) za **Poruchy příjmu potravy** a jsou označeny kódem (F50). Krch a Drábková (1996) in Nielsen Sobotková (2014) uvádějí výsledky své studie, která byla zaměřena na prevalenci poruch příjmu potravy u adolescentů. Tato studie ukázala, že existují zásadní rozdíly mezi dívkami a chlapci ve stravovacím chování, ve vztahu k vlastnímu tělu a v tendenci redukovat hmotnost. Ve výsledcích uvádějí, že skoro 77% oslovených dívek nebylo spokojeno se svým tělem a „jen“ 35% oslovených chlapců se cítilo taktéž nespokojeně se svým tělem. Dále zjistili, že 7,4% oslovených dívek a 1,6% oslovených chlapců z celkových 1 100 oslovených adolescentů jsou ohroženi poruchou příjmu potravy. Tito adolescenti pak dávají přednost vegetariánské stravě, úporně cvičí, hladoví, vyvolávají zvracení, používají projímadla nebo diuretika. Jsou toho dojmu, že jedí méně nebo více než ostatní, přejí si zhubnout, trpí pocitem tloušťky a jsou celkově

nespokojeni se svým tělem. Z těchto čísel je patrné, že poruchy příjmu potravy se týkají hlavně dívek, ale nelze říci, že výhradně dívek, poruchy příjmu potravy se týkají také chlapců (Kocourková, Koutek, 1998 in Nielsen Sobotková, 2014).

4. Shrnutí teoretických poznatků

V teoretické části diplomové práce jsme se věnovali relevantním a známým aspektům homosexuality, coming outu a rizikovému chování. V kapitole věnované homosexuální orientaci jsme hovořili o tom, co to homosexualita je, co je to homosexuální chování, sexuální identifikace a homosexuální orientace. Dále jsme hovořili o podstatně homosexuality neakceptované jedincem, o takzvané egodystonní homosexualitě, ale také o netoleranci homosexuálních osob ve společnosti, kde hraje podstatnou roli homofobie. Objasnili jsme si také pojem internalizovaná homofobie, který je důležitý pro další vývoj každého člověka s menšinovou sexuální orientací. V další kapitole jsme zmiňovali známá fakta o coming outu, některé výsledky výzkumu z bakalářské práce *Coming out u mladých gayů v České republice a na Slovensku* a dále o šesti nejčastějších modelech průběhu coming outu. Poslední kapitola teoretické části práce byla věnována rizikovému chování, kde jsme uváděli všeobecné rysy rizikového chování a teorie vzniku rizikového chování. Dále jsme hovořili o problémovém chování a syndromu problémového chování a také o syndromu rizikového chování mládeže. Na závěr teoretické části práce jsme uvedli vybrané typy rizikového a problémového chování, se kterými je dále operováno v praktické části diplomové práce a na které jsme se v kvalitativním výzkumu zaměřili. Informace o provedeném výzkumu a jeho výsledky prezentujeme dále v praktické části diplomové práce.

PRAKTICKÁ ČÁST

1. Cíle výzkumu

Hlavním cílem našeho výzkumu bylo zjistit, zdali se homosexuálně orientované osoby chovají rizikověji, než osoby s většinou sexuální orientací a zdali homosexuálně orientované osoby mají větší předpoklad pro to, aby se chovali rizikově, nebo tento předpoklad nemají. Zaměřovali jsme se hlavně na celkový obraz adolescentního života každého respondenta, jeho uvědomování si menšinové sexuální orientace a následný vnitřní a vnější coming out. V návaznosti na tyto skutečnosti jsme od respondentů také zjišťovali informace o tom, zdali se někdy chovali rizikově či problémově. Jako parciální cíle jsme si stanovili zjistit, jestli za případným rizikovým chováním homosexuálně orientovaných osob stojí negativní reakce na jejich vnější coming out, a zdali existují rozdíly v míře, četnosti a způsobu rizikového chování u leseb a u gayů. Tento výzkum vznikl jako rozšíření výzkumu předchozího (bakalářská práce Coming out u mladých gayů v České republice a na Slovensku), který se zabýval coming outem obecně. Z odpovědí některých respondentů v tomto výzkumu vyplynulo, že navazování prvních milostných vztahů není pro mladé homosexuály jednoduché a reakce okolí na jejich coming out nejsou vždy příznivé. Nejen tyto fakta, ale i další možné související problémy dospívajícího homosexuála „nahrávají“ možnosti vzniku různým formám rizikového chování (např. útoky z domova, zneužívání návykových látek, sebepoškození, suicidalita...). Tato skutečnost a navíc nedávná sebevražda mladého chlapce Filipa (Právě dnes, 2015), která se stala v únoru roku 2014 a byla velmi propíraná v médiích (ať už bulvárních nebo serióznějších) byly impulsem pro podrobnější zpracování tohoto tématu. Tímto výzkumem a diplomovou prací všeobecně chceme přispět do již existujícího nevelkého počtu místních zdrojů a literatury, která se zabývá problematikou coming outu, homosexuality a rizikovým či problémovým chováním s těmito jevy spojeným. Další přínos této práce vidíme v možnosti rozšíření obzorů, poznatků a znalostí mezi ať už odbornou či laickou veřejností. Od tohoto rozšíření obzorů očekáváme snížení intolerance vůči homosexuálním jedincům a odbourání některých předsudků a stereotypů, které společnost v České republice bohužel stále má i přesto, že se tolerance homosexuálních osob v našem prostředí stále zvyšuje a tabulace tohoto tématu postupně klesá. Dále očekáváme, že by tato práce mohla přispět ke zvýšení informovanosti pedagogů a

speciálních pedagogů a celkově osob, které se ve své praxi setkávají s mládeží, kterým může být nápomocna při zjišťování informací o rizikovém či problémovém chování, jeho formách a prevalenci na vzorku respondentů našeho výzkumu.

Následující čtyři otázky jsme stanovili jako výzkumné:

- 1) *Existuje nějaká spojitost mezi homosexualitou a rizikovým chováním?*
- 2) *Vyvolává negativní reakce na vnější coming out tendenci k rizikovému chování?*
- 3) *Existují nějaké rozdíly v míře výskytu rizikového chování u respondentek (homosexuálních žen; leseb) a u respondentů (homosexuálních mužů; gayů)?*
- 4) *Chovali anebo chovají se rizikově i respondenti, kteří svůj coming out označují za bezproblémový?*

Z rozhovorů s respondenty vyplynuly nejen odpovědi na naše výzkumné otázky, ale také na některá další zajímavá fakta. O všech těchto zjištěných informacích budeme hovořit ve výsledcích výzkumu.

2. Metodologie výzkumu

Pro náš výzkum jsme zvolili kvalitativní metodu. Od kvalitativní metody očekáváme, že nám poskytne možnost hlouběji nahlédnout do „příběhu“ každého z respondentů a možnost nahlížet na problematiku z pohledu jednotlivých respondentů, přesně tak, jak tento svůj příběh vnímají oni sami. Použito bylo semistrukturovaného rozhovoru, který při výzkumu umožňoval udržovat jakousi věcnost rozhovoru a jeho relevantnost pro potřeby našeho výzkumu. Zároveň však nebyl příliš omezující pro respondenty a poskytoval jim dostatek prostoru vyjádřit skutečnosti, které byly pro jeho případ specifické a unikátní a na které by mohlo být zapomenuto, v případě zvolení vyšší strukturalizace rozhovoru. Kvalitativní metoda, respektive semistrukturovaný rozhovor, nám také dovolil sledovat a v onom okamžiku analyzovat neverbální a další projevy respondentů (zámlky, opakování slov, přeruky, hezitační zvuky, mimické projevy, hlasitost projevu a její změny, změna tónu či barvy hlasu atp.). Sledování těchto jevů a jejich okamžitá analýza nám poskytlo informace o momentálním rozpoložení respondenta, které bylo nutné pro zhodnocení toho, zdali respondent vnímal konkrétní otázku nebo více otázek za problematické či nepříjemné. Pozornost byla věnována také tomu, jakým způsobem respondenti podávali svůj příběh, zdali hovořili v souvislostech s jinými událostmi ve svém životě a také vzorcům, které se ve vyprávěních respondentů opakovaly. Kvantitativní metody výzkumu jsme pro naše potřeby vyloučili, protože by nám nemohly poskytnout veškeré výše zmíněné informace, které jsme považovali za nezbytné pro získání autentických příběhů.

2.1. Metodika rozhovoru

Pořizování rozhovorů probíhalo vždy v soukromí či klidném prostředí bez přítomnosti třetích osob (žádný z respondentů si vysloveně nepřál, aby u rozhovoru byla třetí osoba). Na začátku rozhovoru jsem si od respondentů vyžádal tzv. informovaný souhlas, ve kterém jsem respondenty seznámil s účelem našeho setkání a s tím, že rozhovor, který spolu povedeme, bude nahráván pro potřeby výzkumu v této diplomové práci a s tím, že veškeré rozhovory pořízené pro tento účel budou přiměřeně anonymizovány. Všechny respondenty jsem upozornil na to, že mají možnost rozhovor na své přání kdykoliv přerušit či ukončit a že nemusí poskytnout odpovědi na otázky, které jim jsou nepříjemné. V neposlední řadě jsem upozornil také na to, že za poskytnutí rozhovoru respondentům nenáleží žádná finanční odměna či jiná kompenzace a že k rozhovoru svolili dobrovolně. Všichni respondenti bez výhrad potvrdili svůj souhlas s těmito podmínkami. Rozhovor byl tematicky rozdělen do čtyř oblastí. V každé z těchto oblastí jsme kladli určité otázky, které uvádíme níže:

1) Základní a biografické údaje respondenta

- a) Jaké je tvé pohlaví?
- b) Kolik máš let?
- c) Kde jsi se narodil/a a kde jsi dospíval/a? (bylo li odlišné),
- d) Kde momentálně bydlíš? (bylo li odlišné),
- e) S kým momentálně bydlíš?
- f) V které roce jsi se přestěhoval/a do momentálního bydliště a jaké jsi pro to měl/a důvody?
- g) Stýkáš se s rodinou?
- h) Stýkáš se s lidmi z místa narození, příp. místa kde jsi dospíval/a?
- i) Jaké je tvé dosažené vzdělání a povolání, případně aktuální zaměstnání?
- j) Jaké je dosažené vzdělání tvých rodičů a jaké je jejich povolání?

2) Vnitřní coming out

- a) V kolika letech života jsi si začal/a uvědomovat svou homosexualitu nebo to, že tě přitahují jedinci stejného pohlaví?
- b) Jak probíhalo tvé vnitřní srovnávání se s tímto faktem?

- c) Myslíš, že ti uvědomení své jinakosti způsobilo nějaké problémy?

3) Vnější coming out

- a) Kdy, jak a komu ses poprvé svěřil/a se svou homosexualitou?
- b) Jaká byla reakce této osoby a jak Tě tato reakce ovlivnila, případně jak ovlivnila váš vzájemný vztah?
- c) Jaká a čí reakce na tvou homosexualitu Tě ovlivnila nejvíce?
- d) Kdy jsi se této osobě svěřil/a? V jakém pořadí tato osoba byla?
- e) Pociťoval/a jsi zhoršení/zlepšení svého sociálního statusu a/nebo psychického stavu?
- f) V případě zhoršení, jak jsi dále postupoval/a? (např. vyhledáním odborníka)
- g) Označil/a bys subjektivně svůj vnější coming out za bezproblémový?

4) Rizikové chování

- a) Chodil/a jsi někdy za školu? Pokud ano, co Tě k tomu vedlo?
- b) Měl/a jsi někdy rizikový (nechráněný) pohlavní styk?
- c) Myslíš si o sobě, že jsi se někdy choval/a promiskuitně (časté střídání sex. part.)?
- d) Užíval/a jsi někdy drogy? Jaký pocit jsi z toho měl/a?
- e) Považuješ sám/sama sebe za agresivního jedince?
- f) Ukradl/a jsi někdy něco? Jaký jsi z toho měl/a pocit?
- g) Jaký je tvůj postoj k hazardu? Hrál/a jsi někdy hazardní hry?
- h) Máš rád/a adrenalinové sporty? Pokud ano, věnuješ se jim aktivně?
- i) Máš řidičský průkaz? Pokud ano, myslíš, že jsi agresivní řidič/ka?
- j) Řekl/a bys, že jsi na něčem závislý/á?
- k) Byl/a jsi někdy obětí šikany? Šikanoval/a jsi někdy někoho ty sám/a?
- l) Sebepožkoval/a jsi se někdy? Pokud ano, proč a jaký to v Tobě vyvolávalo pocit?
- m) Uvažoval/a jsi někdy o sebevraždě? Pokud ano, proč?
- n) Máš rád/a své zaměstnání? Označil/a bys sám/sama sebe za workoholika (závislého na práci)?

- o) Trpěl/a jsi někdy depresemi? Pokud ano, jaký myslíš, že to mělo důvod?
- p) Označil/a bys sám/sama sebe za psychicky stabilní osobu?
- q) Jaký máš vztah se svou rodinou? (rodiče, sourozenci, prarodiče)
- r) Máš momentálně partnera/partnerku? Pokud ano, jak dlouho? Žijete spolu v jedné domácnosti?
- s) Trpěl/a jsi někdy poruchou příjmu potravy (anorexie/bulimie)?
- t) Myslíš si, že jsi se někdy choval/a rizikově na internetu? (např. komunikace na internetových seznamkách s neznámými osobami, posílání běžných či erotických fotografií cizím osobám na internetu, navazování virtuálních kontaktů).

Poslední otázka byla koncipována jako otevřená a sloužila pro doplnění relevantních informací, které respondenti připadaly jako důležité a nezazněly:

- u) *Je ještě něco co bys chtěl/a dodat, něco co nezaznělo a považuješ za důležité či podstatné ohledně témat o kterých jsme se bavili?*

V případě, že respondent využil možnosti doplnit do rozhovoru cokoliv, co považuje za relevantní, sloužila tato otázka jako doplnění k otázkám předchozím a poskytovala nám možnost lépe pochopit vyprávění respondenta včetně jeho subjektivního pohledu na svou minulost, přítomnost případně i budoucnost.

Otázky byly respondentům kladeny zpravidla v takovém pořadí, v jakém jsou uvedeny výše zde. Většinou nebylo nutné otázky přeskakovat, aby tematicky navazovaly na vyprávění respondentů. Jeden z respondentů (n = 1; 10%) využil své právo a výslovně odmítl odpovědět na jednu z položených otázek. Vzhledem k tomu, že se jednalo pouze o jednu otázku v jednom z deseti rozhovorů, nepředpokládáme, že by toto výslovné odmítnutí odpovědět nějak ovlivnilo výsledky výzkumu či jejich reprezentativnost. Respondentům byl poskytnut prostor pro jejich volné vyprávění, v případě, že chtěli jakoukoliv svou odpověď rozvést o cokoliv, co považují za podstatné či uvést do souvislosti s jinými událostmi ve svém životě.

2.2. Metodika zpracování a analýzy dat

Pořízené rozhovory byly autenticky přepsány. Osobní a biografické údaje respondentů byly procentuálně zhodnoceny a uvedeny do tabulek (viz. kapitola Základní a biografické údaje respondentů.) Pro zpracování a analýzu dat jsme použili metodu tzv. trsů a vzorců, kdy jsme v odpovědích záměrně vychytávali různé podobnosti a zároveň jsme tyto získaná fakta porovnávali s odpověďmi ostatních respondentů, také s ohledem na jejich pohlaví. Zaznamenávali jsme, jaká fakta se objevují současně v jednotlivých rozhovorech. Pozornost byla také věnována způsobu vyprávění jednotlivých příběhů. Respondenti měli v části „vnitřní coming out“ a části „vnější coming out“ tendenci hovořit v souvislostech a prezentovali podávané informace jako příběh. Většinou měli tendenci spontánně doplňovat své odpovědi o fakta, která jim přišla zajímavá/důležitá/nezbytná. V částech rozhovoru věnovaných vnitřnímu a vnějšímu coming outu respondenti vyprávěli tyto informace zpravidla chronologicky, začali od prvního zalíbení v osobě stejného pohlaví a končili zpravidla u dospělé osoby, která akceptuje svou homosexualitu a „žije život jako každý jiný“ – studuje, pracuje, má nějaký osobní a milostný život, snaží se udržovat dobré vztahy s lidmi ve svém okolí atp. Coming out u všech respondentů probíhal vesměs klidně, u žádného z nich se nevyskytly výrazné problémy související s vnitřním nebo vnějším coming outem. V té části rozhovoru, která se zabývala rizikovým chováním, jsme věnovali pozornost převážně výskytu jednotlivých projevů rizikového chování a také důvodům proč se tyto projevy vyskytovaly a zdali měly nějakou návaznost na coming out respondenta či jeho menšinovou sexuální orientaci obecně, ať už přímou nebo nepřímou. Pro účely tohoto výzkumu však nemusí být všechny známé formy rizikového chování úplně podstatné. Můžeme s určitostí říci, že existuje jistá forma společenského stereotypu, která staví homosexuály do jistých pozic a dává jim určité nálepky. Některé stereotypy jsou typičtější pro gaye, některé zase pro lesby, nicméně většina se týká, jak homosexuálních mužů, tak homosexuálních žen. Kupříkladu by se mohlo jednat o následující společenské stereotypy:

- 1) *Homosexuálové jsou promiskuitní.*
- 2) *Homosexuálové jsou zdrojem a výhradním přenašečem pohlavních chorob (STD).*

- 3) *Homosexuálové žijí hýřivým a bohémským životem plným drog a alkoholu.*
- 4) *Homosexuálové jsou výborní manažeři a mají dobré komunikační schopnosti.*
- 5) *Homosexuálové jsou skvělí zaměstnanci, jsou pracovití a nikdy nepůjdou na mateřskou dovolenou.*
- 6) *Homosexuálům se těžko hledá vztah a láska na celý život je pro ně prakticky nedostupná.*
- 7) *Gayům chybí mužský vzor, proto ho teď hledají v jiných mužích.*
- 8) *Homosexuálové mají hodně peněz, protože buď pochází z bohaté rodiny, nebo nemusí živit nikoho jiného vyjma sebe.*
- 9) *Homosexuálové podléhají více a častěji depresím.*
- 10) *Homosexuálové jsou pro svou sexuální orientaci často šikanováni/diskriminováni/odmítáni a z toho důvodu to mají ve vzdělávacím systému a poté v pracovním prostředí těžší, než ostatní.*

Těchto deset stereotypů, které se řekněme nejčastěji vyskytují ve společnosti, provází homosexuály po celý jejich život a setkávají se s nimi v průběhu svého života s různou četností. Z těchto stereotypů se také vycházelo pro vymezení určitých forem rizikového chování, které se mohou projevit u dospívajícího či dospělého homosexuála v určité formě a určitém množství (zneužívání návykových látek, workoholismus, depresivní nálady až deprese sebepoškozování, šikana, suicidalita, rizikové chování na internetu). Těmto formám rizikového chování jsme věnovali pozornost a dle nich jsme také konstruovali otázky do této části rozhovoru (viz. výše, kapitola Metodika rozhovoru). Dále byla věnována pozornost dalším projevům rizikového chování, které jsou spojeny s povinnou školní docházkou – záškoláctví a šikana ve škole. V neposlední řadě jsme věnovali pozornost dalším projevům rizikového chování jako je rizikové chování při adrenalinových sportech, gamblerství a rizikové chování v dopravě či nesprávné stravovací návyky. Některé otázky byly v této části již při jejich konstrukci považovány jako otázky pomocné, které jsme považovali za nápomocné pro lepší a komplexnější pochopení kontextu a situace jedince (partnerský život, společná domácnost, vztahy v rodině atp.) Veškeré získané údaje z poslední části rozhovorů byly po analýze procentuálně zhodnoceny a také zpracovány do tabulek či grafů.

3. Výzkumný soubor

Náš výzkumný soubor se skládá z deseti homosexuálních osob, z toho pěti gayů (homosexuálních mužů) a pěti leseb (homosexuálních žen), ve věku 22 – 31 let. Respondenti byli vybráni metodou účelového výběru. Tato metoda byla zvolena z důvodu neexistence oficiální organizovanosti homosexuálních osob. Byli vybráni respondenti, o kterých jsme předem věděli, že jsou homosexuální a budou ochotni rozhovor poskytnout. Všichni respondenti pochází ze střední socioekonomické třídy. Většina respondentů byla v době pořizování rozhovoru zaměstnaná či jinak výdělečně činná (n = 7; 70%), ostatní respondenti nebyli výdělečně činní, studují na vysoké škole v denní formě studia (n = 3; 30%). Bylo zjištěno, že drtivá většina respondentů (n = 9; 90%) žije odděleně od rodičů buď ve sdílených domácnostech se spolubydlícími anebo s partnerem/partnerkou či kombinací obou možností. Většina respondentů momentálně žije a převážně se zdržuje v okrese Brno – město (n = 7; 70%). Drtivá většina respondentů (n = 9; 90%) se přestěhovalo z místa narození či dospívání do většího města (zpravidla Brno nebo Praha převážně z důvodu vysokoškolských studií. Jeden respondent (n = 1; 10%) stále žije ve městě, ve kterém se narodil a dospíval. Všichni respondenti (n = 10; 100%) jsou české národnosti a mají občanství České republiky. Vzdělání rodičů se u respondentů různě lišilo od vyučení až po magisterský stupeň vysokoškolského vzdělání. Oba rodiče všech respondentů byli v době konání rozhovoru výdělečně činní s pravidelným finančním příjmem až na výjimku, kde u jednoho z respondentů je jeden z rodičů již zesnulý. Všichni respondenti byli seznámeni s cílem výzkumu a s cíly diplomové práce, souhlasili s pořízením audionahrávky rozhovoru a k výzkumu svolili dobrovolně, bez nároku na kompenzaci či odměnu. Respondenti byli také informováni o anonymizaci rozhovoru. Věková hranice pro výzkumný soubor byla stanovena od 18 do 35 let. Spodní věková hranice byla vybrána z důvodu vyhnutí se neplnoletosti a možné nezralosti respondenta, horní věková hranice byla vybrána z důvodu zaručení jistého stupně věkové sourodnosti respondentů. Průměrný věk respondentů byl 26 let (přesně 25,6 let). Průměrný věk mužských respondentů byl 23 let (přesně 23,4 let), průměrný věk ženských respondentů pak 28 let (přesně 27,8 let). Nejmladší respondent byl muž ve věku 22 let (n = 1; 10%) a nejstarší respondent žena ve věku 31 let (n = 1; 10%). Dosažené

vzdělání respondentů bylo většinou středoškolské s maturitou (n = 7; 70%), ostatní respondenti mají vzdělání vysokoškolské (n = 3; 30%). Většina respondentů (n = 7; 70%) má momentálně partnera/partnerku z toho polovina respondentů (n = 5; 50%) sdílí s partnerem/partnerkou společnou domácnost. Čtyři respondenty (n = 4; 40%) znám osobně déle jak půl roku, z toho jednoho mužského respondenta (n = 1; 10%) a tři ženy (n = 3; 30%) a jsem s nimi v nepravidelném kontaktu. Ostatní respondenty (n = 6; 60%) jsem získal většinou přes své známé a přátele, neznámí respondenti tedy byli vybírání pomocí techniky sněhové koule. Přátelské vztahy, které udržuji se známými respondenty, a vzájemná důvěra, kterou mezi sebou máme, mi byly nápomocny k tomu, abych získal upřímné a otevřenější odpovědi na své otázky. Nicméně ostatní respondenti odpovídali také vesměs otevřeně a předpokládáme pravdivost a nezkreslenost jejich odpovědí, pravděpodobně z důvodu zaručení jejich anonymity. Při vyhodnocování výzkumu jsme se pokoušeli o co nejobjektivnější obraz. Všichni respondenti byli kontaktováni pomocí telefonu nebo internetu. Rozhovory se odehrávaly v prostředí, které respondent schválil. Většina respondentů (n = 7; 70%) využila nabídnuté možnosti uskutečnit rozhovor v domácnosti autora. Jeden z respondentů si přál rozhovor uskutečnit ve své vlastní domácnosti (n = 1; 10%). Zbývající respondenti (n = 2; 20%) si pro uskutečnění rozhovoru vybrali neutrální území (u obou případů se jednalo o restaurační zařízení v době jeho nejmenšího vytížení). Všechny rozhovory byly pořizovány bez přítomnosti třetích osob, za relativního klidu a bez časového či jiného nátlaku.

3.1. Základní a biografické údaje o respondentech

V této kapitole se budeme věnovat souhrnu všech biografických a dalších základních údajů o respondentech. Údaje jsme zhodnotili a zakreslili níže do tabulek či grafů. Pro zjištění potřebných biografických a dalších základních údajů sloužily v rozhovorech tyto otázky:

- 1) *Jaké je tvé pohlaví?*
- 2) *Kolik máš let?*
- 3) *Jaké je tvé křestní jméno?*
- 4) *Kde jsi se narodil/a a kde jsi dospíval/a? (bylo li odlišné),*
- 5) *Kde momentálně bydlíš? (bylo li odlišné),*
- 6) *V které roce jsi se přestěhoval/a do momentálního bydliště a jaké jsi pro to měl/a důvody?*
- 7) *S kým momentálně bydlíš?*
- 8) *Stýkáš se s rodinou?*
- 9) *Stýkáš se s lidmi z místa narození, příp. místa kde jsi dospíval/a?*
- 10) *Jaké je tvé dosažené vzdělání a povolání, případně aktuální zaměstnání?*
- 11) *Jaké je dosažené vzdělání tvých rodičů a jaké je jejich povolání?*

Aby byla zachována přiměřená anonymita respondentů byla jejich pravá křestní jména nahrazena náhodně vybranými fiktivními jmény.

3.1.1.Pohlaví, jméno a věk

<i>Jména, věk a pohlaví respondentů</i>			
-	Jméno	Pohlaví	Věk
1.	Michal	Muž	25
2.	Laura	Žena	31
3.	Petr	Muž	23
4.	Romana	Žena	28
5.	Jiří	Muž	22
6.	Alexandr	Muž	24
7.	Izabela	Žena	30
8.	Irena	Žena	23
9.	Patrik	Muž	23
10.	Helena	Žena	27

Tabulka č. 1: Jména, věk a pohlaví respondentů

Průměrný věk všech respondentů byl 26 let (konkrétně 25,6 let). Průměrný věk mužských respondentů byl 23 let (konkrétně 23,4 let), průměrný věk ženských respondentů pak 28 let (konkrétně 27,8 let). Nejmladší respondent byl muž ve věku 22 let, nejstarší ve věku 31 let. Nejstarší mužský respondent byl ve věku 25 let, nejmladší pak ve věku 22 let. Nejstarší ženský respondent pak byl ve věku 31 let a nejmladší ve věku 23 let. Ženy, které se účastnily našeho výzkumu, byly průměrně o 4 a ½ roků starší, než muži, kteří se také účastnili.

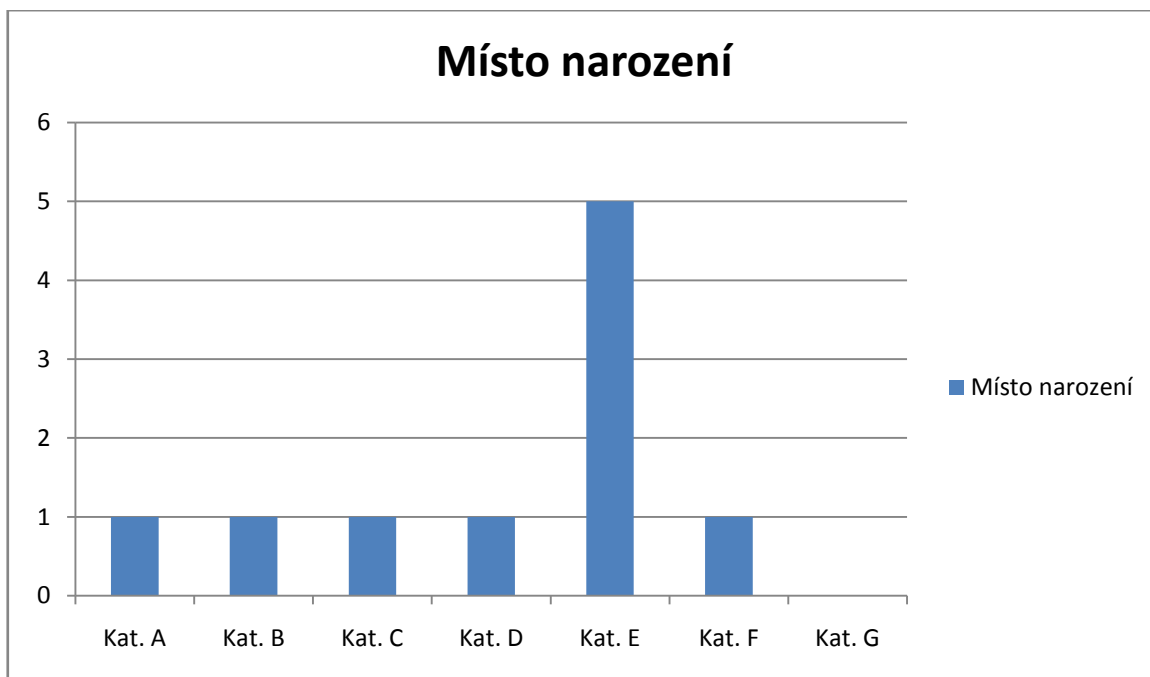
3.1.2. Místo narození, místo dospívání, momentální bydliště

Města a okresy narození, dospívání a momentálního bydliště respondentů byla rozdělena do několika následujících kategorií, které jsou každá označeny písmenem. Tento postup byl zvolen z důvodu dosažení větší přehlednosti a také z důvodu zachování anonymity respondentů. Z těchto výsledků je patrné, že všichni respondenti odešli do větších měst.

- A. Města a okresy s počtem obyvatel větším než 500 001.
- B. Města a okresy s počtem obyvatel mezi 300 001 – 500 000.
- C. Města a okresy s počtem obyvatel mezi 100 001 – 300 000.
- D. Města a okresy s počtem obyvatel mezi 50 001 – 100 000.
- E. Města a okresy s počtem obyvatel mezi 30 001 – 50 000.
- F. Města a okresy s počtem obyvatel mezi 10 001 – 30 000.
- G. Města a okresy s počtem obyvatel 10 000 a méně.

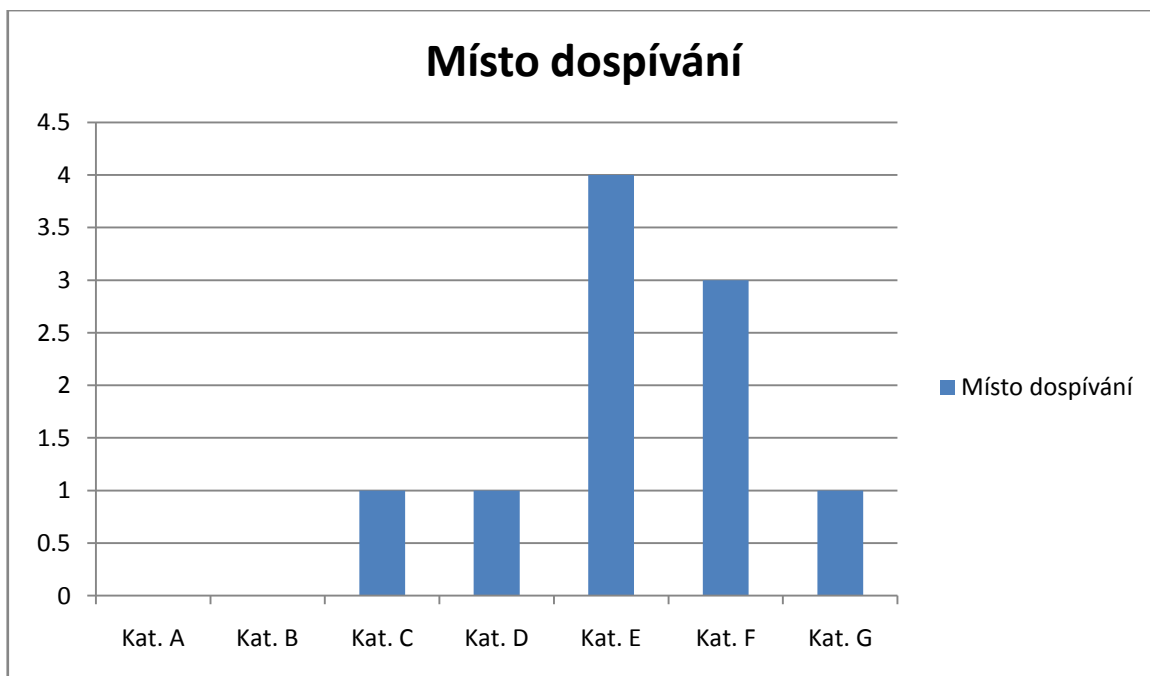
Místo narození, místo dospívání a momentální bydliště				
-	Jméno	Místo narození	Místo dospívání	Mom. bydliště
1.	Michal	E.	G.	A.
2.	Laura	D.	D.	A.
3.	Petr	B.	F.	B.
4.	Romana	A.	E.	B.
5.	Jiří	E.	F.	B.
6.	Alexandr	F.	F.	B.
7.	Izabela	E.	E.	B.
8.	Irena	E.	E.	B.
9.	Patrik	C.	C.	C.
10.	Helena	E.	E.	B.

Tabulka č. 2: Místo narození, místo dospívání a momentální bydliště respondentů

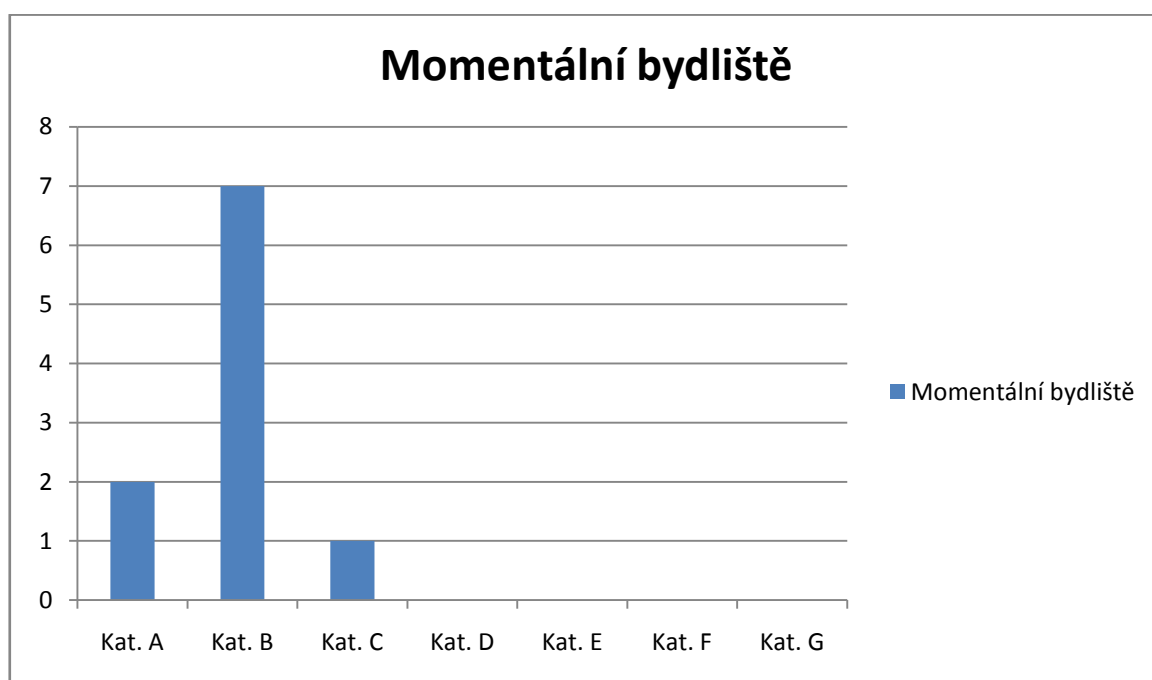
Graf č. 1: Místo narození respondentů

Z tohoto grafu je patrné, že polovina ($n = 5$; 50%) respondentů pochází z měst o velikosti 30 001 – 50 000 obyvatel. Čtyři respondenti ($n = 4$; 40%) jsou z měst větších a jeden ($n = 1$; 10%) z menšího města.

Graf č. 2: Místo dospívání respondentů

Z grafu č. 2 zjišťujeme, že nejvíce respondentů ($n = 4$; 40%) vyrůstalo ve městě o velikosti 30 001 – 50 000 obyvatel, Tři respondenti ($n = 3$; 30%) ve městech o velikosti 10 001 – 30 000 obyvatel. Jeden respondent ($n = 1$; 10%) ve městě o velikosti 101 000 – 300 000 obyvatel, další jeden respondent ($n = 1$; 10%) ve městě o velikosti 50 001 – 100 000 obyvatel a poslední jeden respondent ($n = 1$; 10%) ve městě o velikosti 10 000 a méně obyvatel. Je také patrné, že ve městech s počtem obyvatel větším jak 300 001 nevyrostal ani jeden z respondentů. Šest respondentů ($n = 6$; 60%) vyrůstalo ve městě, kde se také narodilo.

Graf č. 3: Momentální bydliště respondentů

Z grafu č. 3, ve kterém je ukázáno momentální bydliště respondentů je patrná markantní stěhování do větších měst. Pravděpodobně to je spojeno s vysokoškolskými studii, protože osm respondentů ($n = 8$; 80%) uvedlo, že se přestěhovalo do většího města z důvodu studia vysoké školy. Jeden z respondentů uvedl, že se stěhoval do většího města za prací ($n = 1$; 10%). Jeden z respondentů uvedl, že se stěhoval zároveň za prací a zároveň kvůli studiu na vysoké škole ($n = 1$; 10%). Jeden z respondentů od narození žije ve stejném městě dodnes ($n = 1$; 10%). Poměr mezi pohlavími nepovažujeme v tomto případě za relevantní a vypovídající. Žádný z respondentů neuvedl jako hlavní důvod stěhování se do většího

města větší anonymitu nebo větší toleranci vůči LGBT osobám či větší množství příležitosti k setkání a seznámení se s jinými LGBT osobami. Jsme toho názoru, že tyto výsledky mírně popírají teorii o migraci LGBT osob do větší měst z důvodů větší anonymity či větší „LGBT scény“. Domníváme se, že respondenti nepovažovali tyto důvody za primární a brali je spíše jako sekundární, méně důležitý, důvod anebo nutný důsledek svého přestěhování se do většího města. Žádný z respondentů neuvedl, že by odcházel z města, kde dospíval z důvodů intolerance či strachu z nějakých posměšků kvůli jejich menšinové sexuální orientaci.

3.1.3. Dosažené vzdělání a zaměstnání respondentů

Dosažené vzdělání a zaměstnání			
-	Jméno	Dosažené vzdělání	Zaměstnání
1.	Michal	Středoškolské s maturitou	Softwarový vývojář (ICT)
2.	Laura	Středoškolské s maturitou	Programátor IT specialista (ICT)
3.	Petr	Středoškolské s maturitou	Student
4.	Romana	Vysokoškolské	Programový pracovník v kultuře
5.	Jiří	Středoškolské s maturitou	Obchodní referent
6.	Alexandr	Středoškolské s maturitou	Student
7.	Izabela	Vysokoškolské	Sociální pracovník
8.	Irena	Středoškolské s maturitou	Student
9.	Patrik	Středoškolské s maturitou	Student
10.	Helena	Vysokoškolské	Finančnictví

Tabulka č. 3: Dosažené vzdělání a zaměstnání respondentů

Sedm respondentů (n = 7; 70%) má nejvyšší dosažené vzdělání středoškolské s maturitou, tři (n = 3; 30%) pak vysokoškolské. Čtyři respondenti dále studují (n = 4; 40%), zbytek (n = 6; 60%) pracuje na plný úvazek v různých oborech.

3.1.4. Vzdělání a povolání rodičů

Vzdělání rodičů			
-	Jméno	Vzdělání matky	Vzdělání otce
1.	Michal	Vysokoškolské	Vysokoškolské
2.	Laura	Vyšší odborné	Středoškolské s maturitou
3.	Petr	Vysokoškolské	Vysokoškolské
4.	Romana	Vysokoškolské	Středoškolské s maturitou
5.	Jiří	Středoškolské s maturitou	Střední s výučním listem
6.	Alexandr	-	Středoškolské s maturitou
7.	Izabela	Vysokoškolské	Středoškolské s maturitou
8.	Irena	Střední s výučním listem	Střední s výučním listem
9.	Patrik	Středoškolské s maturitou	Střední s výučním listem
10.	Helena	Středoškolské s maturitou	Střední s výučním listem

Tabulka č. 4: Vzdělání rodičů respondentů

Povolání rodičů			
-	Jméno	Povolání matky	Povolání otce
1.	Michal	Bezpečnostní analytik	Referentka zahraničního obchodu
2.	Laura	Administrativní pracovník	Elektrotechnik
3.	Petr	Učitelka na ZŠ	Starobní důchodce
4.	Romana	Podnikatel	Programový pracovník v kultuře
5.	Jiří	Zdravotní sestra	Stájník
6.	Alexandr	-	Podnikatel
7.	Izabela	Učitel na ZŠ	Vedoucí stravování
8.	Irena	Uklízečka	Dělník
9.	Patrik	Administrativní pracovník	Drážní montér
10.	Helena	Prodavačka	Tesař

Tabulka č. 5: Povolání rodičů respondentů

Jak již bylo zmiňováno v předchozí kapitole o výzkumném souboru, matka jednoho z respondentů ($n = 1$; 10%) zesnula, neuvádíme proto v příslušné kolonce žádné údaje. Z údajů, které jsou v tabulkách k dispozici je jasné, že respondenti mají běžně vzdělané rodiče. Otec jednoho z respondentů ($n = 1$; 10%) není ekonomicky aktivní, je starobní důchodce.

3.1.5. Domáci zázemí respondentů

Jak již bylo zmíněno drtivá většina respondentů ($n = 9$; 90%) již nežije ve společné domácnosti se svými rodiči, ale ve sdílených domácnostech nebo v domácnostech s partnerem/partnerkou či kombinaci obou předchozích anebo sami. Jeden z respondentů ($n = 1$; 10%) žije ve společné domácnosti s rodiči.

<i>Bydlení respondentů</i>		
-	Jméno	Způsob bydlení
1.	Michal	Domácnost sdílená se spolubydlíci
2.	Laura	Sama
3.	Petr	Domácnost sdílená s partnerem a spolubydlíci
4.	Romana	Domácnost sdílená s partnerkou a spolubydlíci
5.	Jiří	Domácnost sdílená se spolubydlíci
6.	Alexandr	Domácnost sdílená se spolubydlíci
7.	Izabela	Domácnost sdílená s partnerkou
8.	Irena	Domácnost sdílená s partnerkou
9.	Patrik	Společná domácnost s rodiči
10.	Helena	Domácnost sdílená s partnerkou

Tabulka č. 6: Bydlení respondentů

Jen jeden z oslovených mužských respondentů ($n = 1$; 10%) žije s partnerem ve společné domácnosti, tuto společnou domácnost navíc sdílí s dalšími osobami – spolubydlíci. Jen jediný respondent bydlí v domácnosti sám ($n = 1$; 10%). Čtyři z oslovených ženských respondentů ($n = 4$; 40%) žije ve společné domácnosti s partnerkou, z toho dva ($n = 2$; 20%) navíc sdílí tuto společnou domácnost s dalšími osobami – spolubydlíci. Je zřejmé, že ženy, které se účastnily našeho výzkumu, mají partnerské pravděpodobně pevné vztahy se svými partnerkami – usuzujeme z toho, že spolu žijí ve stejné domácnosti. Tento fakt odůvodňujeme tím, že ženy, které se našeho výzkumu účastnily, jsou průměrně věkově starší, než muži, kteří se účastnili.

4. Výsledky výzkumu

4.1. Vnitřní coming out

První část našeho výzkumu se věnovala vnitřnímu coming outu u respondentů. Vnímání sebe sama je v době dospívání velmi důležité a u homosexuálně orientovaných osob k nějakému sebeobrazu patří také ztotožnění se se svou menšinovou sexuální orientací. Respondenti s prvním uvědoměním většinou prožívali nepříjemné pocity zmatení, nejistoty. V době pořizování rozhovorů již byli všichni respondenti smíření se svou menšinovou sexuální orientací a nepředstavovala pro ně prakticky žádný problém. Z toho vyplývá, že žádný příběh nevyšel do egodystonní homosexuality. Nicméně při prvním uvědoměním se u některých respondentů objevoval onen zmiňovaný pocit zmatení identity, který souvisel také s nedostatkem informací:

Tazatel: „V kolika letech života sis začal uvědomovat svou homosexualitu?“

Petr: „V 15 letech.“

Tazatel: „V 15 letech přišlo nějaké první zalíbení?“

Petr: „Dejme tomu, že od těch 14 – 15, spíš těch 14...“

Tazatel: „Takže nějaká první identifikace proběhla v těch 14 letech?“

Petr: „Ano.“

Tazatel: „Jak probíhalo tvé vnitřní srovnávání se s tímto faktem?“

Petr: „Mě to trvalo docela dlouho... podle mě.“

Tazatel: „Jak dlouho?“

Petr: „Eeeh. Dejme tomu až do mých nějak... od těch 14, kdy to tam nějak začínalo až do těch 17, 18 let...“

Tazatel: „Vnitřní srovnávání se?“

Petr: „Ano, vnitřní srovnávání se, jakože sám se sebou jsem si to srovnal, jakože kdo jsem, co jsem.... A tak.“

Tazatel: „Myslíš si, že ti to způsobilo nějaké problémy?“

Petr: „Uhhhm, ano způsobilo.“

Tazatel: „Jaké?“

Petr: „Uhhm, jednak u mě došlo k sebepoškozování, sice ne v nějaké větší míře, ale došlo. Potom noo... hlavně jsem si potřeboval nějak definovat vlastně, co to pro mě znamená být homosexuál, najít nějakou svoji roli a nějak se zařadit... s tím jsem měl velký problém a měl jsem spoustu otázek, na které jsem nemohl najít odpovědi, takže to pro mě bylo, dá se říct, stresující.“

Jinde bylo impulzem pro poznávání své vlastní sexuality první zamilování se - do osoby stejného pohlaví:

Tazatel: „*V kolika letech jsi sis začal uvědomovat svou homosexualitu, nějakou svou odlišnost, sexuální či jinou?*“

Michal: „*Poprvé to bylo tuším někdy kolem patnácti šestnácti, když jsem se zamiloval do svého spolužáka, to jsem začal jaksi už, tam nastal ten moment, kdy jsem si uvědomil, že to asi není v pořádku. Do té doby jsem si svoji sexualitu neuvědomoval.*“

Tazatel: „*Takže to přišlo hned při prvních projevech jakékoli sexuality?*“

Michal: „*Asi tak.*“

Tazatel: „*Jak probíhalo tvé vnitřní srovnávání se s tímto faktem?*“

Michal: „*No to bylo poměrně dlouhý, protože já jsem se byl schopný s tím smířit, že do toho spolužáka jsem byl zamilovanej po celou tu dobu, takže šestnáct sedmnáct, jakože po celou dobu tý střední, ale v osmnácti jsem si byl jakoby schopen sám přiznat, že asi budu gay.*“

Tazatel: „*Myslíš si, že ti uvědomění si své jinakosti způsobilo nějaké problémy, jakéhokoli rázu?*“

Michal: „*Nevím, jestli jako... jestli nějakým způsobem problémy... to bych asi neřekl, prostě bylo to jen takový to trápení, jako kvůli lásce, ale ne jako, že by... mi to přinášelo nějaké problémy. Respektive, že bych se špatně učil nebo se nějak špatně vyvíjel to ne. To ne. Jestli to chápu dobře, tak ty jsi se jakoby trápil kvůli neopětované lásce, ale ne kvůli tomu, že jsi homosexuál.*“

Michal: „*Ne, to jsem si ani tak vůbec nechtěl přiznávat.*“

Z předchozího úryvku je patrné to, co jsme zmiňovali výše: Respondenti si nějak v globálu neuvědomovali, že jsou homosexuální a jaké to pro ně má důsledky. Cítili se přitahováni osobami stejného pohlaví a neměli pro tento stav pojmenování. Většině respondentů trvalo srovnávání se s touto skutečností déle, srovnávali se s tím až několik let.

Tazatel: „*V kolika letech sis začala uvědomovat svou homosexualitu?*“

Laura: „*Tak okolo 12 let.*“

Tazatel: „*Jak probíhalo tvoje vnitřní srovnávání se s tímto faktem?*“

Laura: „*Dlouho a bolestivě.*“

Tazatel: „*V jakém časovém horizontu?*“

Laura: „*10 let.*“

Tazatel: „*Myslíš, že ti uvědomění si své jinakosti způsobilo jakékoliv problémy? Osobní, s okolím?*“

Laura: „*Asi ano. Přišla jsem si prostě taková divná... špatně se navazovaly třeba na ty střední kamarádky vztahy, tak jako s ženami.*“

Tazatel: „*S muži jsi neměla problémy navázat kamarádky vztah?*“

Laura: „*Ne.*“

Některé příběhy jsou líčeny, pro respondenta osobně, naopak, tedy prakticky jako bezproblémové:

Tazatel: „*Kdy sis začala uvědomovat svou homosexualitu?*“

Irena: „*No to bylo nějak brzy, tak mezi 14, 15...*“

Tazatel: „*Jak probíhalo tvé vnitřní srovnávání se s tímto faktem?*“

Irena: „*No, bylo to celkem takový složitější období, protože přecijenom to bylo na základce ještě... a měli jsme tam vyloženě ve třídě jednoho gaye, kterej byl už, jakože jasnej...*“

Tazatel: „*Jasnej, jakože se přiznal?*“

Irena: „*Ano, přiznával se a každý to o něm věděl a docela si užíval šikanu za to. Takže jako už i pro mě to bylo takový divný, že asi jsem taky prostě na holky a jestli si mám zažívat něco takového co von jako všichni si na něj ukazujeme a tak... kolikrát dostal i po hubě... no nebylo to nic příjemného.*“

Tazatel: „*Takže jakoby... chápu to dobře, že ses vlastně nějakému následnému vnějšímu coming outu na základní škole vyhnula?*“

Tazatel: „*Myslíš si, že ti uvědomění si své jinakosti způsobilo nějaké problémy?*“

Irena: „*Nemyslím si... nějak vyloženě, že by to byly problémy.*“

V tomto případě se můžeme domnívat, že strach, který vznikl na základě negativní zkušenosti někoho jiného, mohl zastříť nějaké pokusy o další coming out, či nějaké přemýšlení o vzniklé situaci. Některé příběhy jsou velmi komplexní, vnímány již od útlého dětství zalíbením v ženských ikonách, které jsou vnímány jako spontánní a prakticky nepochopené. S postupným vstupem do široké společnosti a pokusy o socializaci v ní však přichází pocity sociálního dyskomfortu, které jsou doprovázeny pochybnostmi o vlastní integritě a k jakémusi znehodnocování, degradace vlastních pocitů, které jsou zamíchány v nevoli vyslechnout si trápení a pocity mladého člověka.

Tazatel: „*Vkolika letech života sis začala uvědomovat svou homosexualitu?*“

Izabela: „*Zpětně, když jsem o tom přemýšlela, tak asi kolem pěti let...*“

Tazatel: „*Jak probíhalo tvé vnitřní srovnávání se s tímto faktem?*“

Izabela: „Nijak jako... pro mě to jako nebyl žádný problém nebo jako dítě nechápe, že by to měl být nějaký problém, prostě se mi líbila Dáda Patrasová a Iveta Bartošová a tím to haslo... proč by to měl být problém, že jo? To jsem nevěděla, protože člověk dneska na další nějaký sociální věci kolem toho neznal... v podstatě nebyl zaveden v té společnosti, v podstatě jaký jsou normy v té společnosti a jako ne ty právnícké, to čistě technické právo, ale takové ty přirozené normy. Takže jsem to nepocítovala jako problém.“

Tazatel: „Nepřišel pocit problému později?“

Izabela: „No ten přišel později... no to jo, až jsem si začala uvědomovat uhhh... jako jak lidi reagují na co. Jestli je to běžný, že lidi pocítují to samý co já, to jsem si musela odpovídat na tu otázku, že když se někdo někomu líbí, jestli se líbí i holka holce, jestli to může být nebo to cítím jenom já? Takže to jsem si asi tak ve dvanácti začala uvědomovat, že to je asi problém. A no asi v těch nácti, tak nějak v té pubertě a že jsem asi deviant, že to budu muset hodně tajit.“

Tazatel: „To sis říkala?“

Izabela: „To jsem si říkala no...“

Tazatel: „Myslíš, že ti uvědomění si své jinakosti způsobilo nějaké problémy?“

Izabela: „Tak... nooo... asi jo a ne. Těžko říct jestli mi to způsobilo nějaké problémy. Říkala jsem si, že je to nespravedlivý určitě... že nemůžu svoji lásku jakoby dávat najevo tak, jak to dělají všichni ostatní. Tak to byl možná takovej jako... taková nějaká deprivace. A pak možná v nějakých mezilidských vztazích trošku... asi možná jo. Kdy lidi se třeba tváří, že jsou v pohodě, ale nechcú o tom moc mluvit a ty potřebuješ mluvit, tak možná jako takhle něco... v tom smyslu.“

Tazatel: „A oni nechtějí poslouchat?“

Izabela: „Nechtějí poslouchat... no...“

Další příběh je vnímán jako naprosto přirozený. Vnitřní srovnávání se je popisováno jako téměř instantní získání pocitu smíření a nějaké integrity. Nebylo popisováno vůbec negativně, spíše „jak přišlo, tak přišlo...“ Možné je, že tato skutečnost vyplývá z toho, že konkrétně tento respondent měl přístup k informačním zdrojům na internetu i přesto, že první pocity uvědomění si své homosexuality považuje respondent také za bezproblémové.

Tazatel: „V kolika letech života sis začal uvědomovat svou homosexualitu?“

Patrik: „Kolem 15 let...“

Tazatel: „Jak probíhalo tvé vnitřní srovnávání se s tímto faktem?“

Patrik: „Úplně normálně, neměl jsem se sebou žádný problém, nějak jsem se toho nebál a přišlo mi to takový jako úplně normální no... Neměl jsem v tu chvíli, jako potřebu to

někomu říkal a byl jsem tak jako... A v těch 15 letech jsem doma už míval internet, tak jsem si ledasco přečetl a prostě jsem... neměl jsem s tím prostě žádný problém.“

Tazatel: *„Takže jsi sbíral informace na internetu?“*

Patrik: *„Ano, ano...“*

Tazatel: *„Takže ti to nezpůsobilo nějaké problémy?“*

Patrik: *„Ne-e... určitě ne...“*

U jednoho z respondentů se vnitřní coming out spouštěl až na základě zkušenosti s osobou opačného pohlaví, doprovázen skutečnostmi jako „To není ono...“, bylo dosaženo uvědomění si vlastní homosexuality.

Tazatel: *„V kolika letech života sis začal uvědomovat svou homosexualitu?“*

Ve 14 zhruba.“

Tazatel: *„Jak probíhalo tvé vnitřní srovnávání se s tímto faktem?“*

Jiří: *„No, tak nějak to přišlo, odešlo a nějak jsem se s tím smířil. Žil jsem s přítelkyní, ale nebylo to ono. Takže si myslím, že tak nějak to přišlo a nechal jsem to ventilovat.“*

Tazatel: *„Jak dlouho jsi s ní žil a kolik ti bylo let?“*

Jiří: *„Bylo mi zhruba 15, byl jsem s ní rok a půl, spíš rok.“*

Tazatel: *„A ty jsi s ní žil jako přímo v bytě, ve společné domácnosti?“*

Jiří: *„Ne, ne, ne... my jsme spolu chodili na ZŠ a bydleli jsme ve stejné vesnici, takže se dá říct, že jsme spolu měli každodenní kontakt.“*

Tazatel: *„Myslíš si, že ti uvědomování si své jinakosti způsobovalo nějaké problémy?“*

Jiří: *„Nemyslím si, že by to byl nějaký problém vyloženě pro mě.“*

U dalšího respondenta se projevil opačný jev – nepřítomnost sexuálních, milostných či jiných vztahů „zabzdila“ průběh uvědomování si vlastní homosexuální orientace. Až později se zde objevily nějaké pochybnosti o heterosexuality respondenta. Komplexně byl proces vnitřního coming outu po celé té době vlastně úspěšný, nicméně již v jeho procesu se začaly objevovat pochybnosti a obavy z reakce okolí respondenta, zvláště tedy rodiny.

Tazatel: *„V kolika letech života sis začala uvědomovat svou homosexualitu?“*

Romana: *„Bylo to někdy určitě na gymplu, ale já jsem k tomu dospívala strašně, strašně dlouho, protože jsem vlastně jakoby nebyla z těch, který by měli nějaký vztahy jakoby i že bych chodila s klukama a uvědomovala si, že to není ono, ale právě, že jsem s nikým nebyla a tak jako postupně jsem dospívala k tomu, že to nebude tak, že by mě zajímali“*

vlastně jenom kluci a že ... hrozně dlouho jsem si to v sobě nějak srovnávala a myslím si, že mi mohlo být takových jakože ... třeba 16, 17, 18...

Tazatel: *„Takže kolem dospělosti?“*

Romana: *„No jako... fakt to bylo dlouhý... Fakt prostě třeba od těch 16, klidně ty dva, tři roky to bylo...“*

Tazatel: *„Jak probíhalo tvé vnitřní srovnávání se s tímto faktem?“*

Romana: *„Uhm... no, jenom vnitřně. Já jsem fakt jako vůbec s nikým o tom nemluvila ... aaa... uhm, postupně jsem se začla zajímat o různé, hlavně jakoby tím mým zaměřením na filmy, tak jsem si začala hledat různé queer filmy, koukat na seriály, vyhledávat si informace, webovky a tak... Jaká byla otázka...?“ (smích)*

Tazatel: *„No... ptal jsem se, jak probíhalo tvé vnitřní srovnávání se s tímto faktem?“ (smích)*

Romana: *„Jo srovnávání... dost často jsem seděla na balkoně u svého pokoje a kouřila jsem potají cigarety, který jsem normálně nekouřila a rozmýšlela jsem si jestli to teda jako fakt je pravda nebo není... a jestli je to hodně velký problém nebo ne... A co na to jako všichni řeknou a že je to fakt jako průser...“*

Tazatel: *„Kdybys to měla shrnout... k čemu jsi došla?“*

Romana: *„Ehmm... ještě v těch 18?“*

Tazatel: *„No, tehdy... jak jsi kouřila ty cigára na balkoně.“*

Romana: *„Že vlastně furt nevím... a že je to ještě v procesu...“*

Tazatel: *„Že tomu dáš ještě čas?“*

Romana: *„Jo... že počkám, jak se to vyvrbí.“*

Tazatel: *„Myslíš si, že ti uvědomování si své jinakosti způsobovalo nějaké problémy?“*

Romana: *„Já jsem se nikdy necejtěla jako jiná... tím, že jsem měla vlastně vždycky poměrně štěstí v tom, že jakoby nějakým způsobem asi dobře působím na lidi a že jsem měla, jakože dobrou třídu a lidi, se kterými jsem se jako bavila... tak jsem neměla dojem, že bych jako byla nějak divná... ale jako jenom jiná. Tak jsem to nevnímala jako problém až takový... vnímala jsem to tak, že jsem nevěděla, jak oni na to budou reagovat a jestli to bude problém do budoucna. Ale jakoby tenkrát, když jsem ještě nebyl vyoutovaná, tak jsem to nebrala tak jakože by to na mě mohli poznat a že by na mě kvůli tomu mohli bejt zlí... Takže jsem jako fakt vyčkávala, co z toho bude.“*

Další z respondentů, který si svou homosexualitu uvědomuje prakticky od útlého dětství, se setkal se situací, kdy během dospívání docházelo k nezáměrnému „odhalení“ jeho homosexuality okolí, na základě toho se setkal se šikanou a přidruženými problémy.

Tazatel: „V kolika letech života sis začal uvědomovat svou homosexualitu?“

Alexandr: „Uhm... co si pamatuju, jako dítě... Takže já nevím, asi... už ve školce třeba nějaký hraní si s kamarádama jsem vnímal nějak odlišně... asi, než je běžný. Takže vod dětství.“

Tazatel: „Takže nebyl jakoby žádný zlomový bod, že by sis najednou uvědomil, že se ti líbí víc kluci?“

Alexandr: „No byl... ono je to takový legrační teda... ale při sledování Pobřežní hlídky se mě jako ten Hasselhoff líbil víc, než ta Pamela... a to mě přišlo takový jako... jako spojený s tou televizí, že jsem spíš čuměl na ty chlapy, než na ty holky.“

Tazatel: „Jak probíhalo tvé vnitřní srovnávání se s tímto faktem?“

Alexandr: „Eeh... dobře probíhalo... asi, já nevím, já jsem to neměl nějak jako konfliktní, spíš asi okolí s tím mělo problém spíš tak nějak... ale tak... já jsem to sice o sobě věděl vždycky, tak když přijde puberta, tak člověk začne chodit i s holkama, aby to nějak zkusil... nebo nevím. Ale věděl jsem to jakoby vždycky, ale spíš šlo o tu neinformovanost, jak se člověk dostává k těm informacím... to už bylo takový komplikovanější asi.“

Tazatel: „Takže nějaký problém vnitřní jsi jako neměl, ale v podstatě ti chyběly nějaké kvalitní informace ohledně této problematiky... chápu to dobře?“

Alexandr: „Jo, to chápeš dobře.“

Tazatel: „A v pubertě jsi experimentoval s opačným pohlavím...“

Alexandr: „Tak, neexperimentoval, já jsem ty holky jako měl rád, že jo... ale to nebyla... tak no puberta, jak třeba od 13 do 17 takový ty tábory a něco... tak jsem opravdu měl spíš ty dívčí lásky, než ty klučíci teda... ale vnitřně jsem vždycky věděl jak to je no...“

Tazatel: „Myslíš si, že ti uvědomování si své jinakosti způsobovalo nějaké problémy?“

Alexandr: „No problémy jako nezpůsobilo, ale nějak to okolí to vždycky poznalo dřív, než já... a ti s tím nějaký problém jako měli... takže nějaká jako šikana proběhla trošku...

Takže problémy byly, ale to je ta základka, že jo. A já jsem měl ještě takový teplý zájmy, že jsem dělal gymnastiku, divadlo... tak to je vždycky takový podezřelý, že jo...“

Tazatel: „Takže to byly spíše problémy se společností, než nějaké vnitřní?“

Alexandr: „No... jo, vrstevníci tomu říkáme třeba.“

Další příběh je pozitivní, protože u respondenta přišlo prakticky okamžité ztotožnění se s přitažlivostí ke stejnému pohlaví, bez nějakým přidružených problémů. Tato skutečnost velmi pravděpodobně vychází z faktu, že přátelé respondenta byli povětšinou homosexuálně orientovaní. Máme za to, že to velmi usnadnilo proces srovnání se a následného ztotožnění se s menšinovou sexuální orientací.

Tazatel: „V kolika letech života sis začala uvědomovat svou homosexualitu?“

Helena: „Ehm... tak u mě to bylo takové složitější a začala jsem si uvědomovat, že se mi líbí stejné pohlaví až tak kolem 18 roku.“

Tazatel: „Jak probíhalo tvé vnitřní srovnávání se s tímto faktem?“

Helena: „Ehm... tak kupodivu jsem z toho měla radost, takže vlastně jsem jakoby neměla žádné problémy se s tím jakoby srovnat.“

Tazatel: „Vlastně asi ani důvod, nebo že by se bylo s čím srovnávat?“

Helena: „No, přesně tak. Někdo třeba má... no, dlouho mu to trvá, než si to třeba... od té doby co ho to poprvé napadne, tak když si to opravdu uvědomí, připustí si to a pak jako bojuje s tím, že bude mít v životě různé problémy, tak to já jsem asi úplně neřešila. Možná později, ale v tu chvíli kdy jsem si to uvědomila... tak asi jsem byla docela potěšena. Hlavně teda z toho důvodu, že kolem mě bylo spousta přátel, kteří byli vlastně homosexuálně orientovaní, takže jsem se tím pádem jakoby s něma ztotožnila.“

Tazatel: „Myslíš si, že ti uvědomování si své jinakosti způsobovalo nějaké problémy?“

Helena: „Spíš ne...“

Dalo by se říci, že mužští respondenti měli proces uvědomování si své homosexuality rychlejší a také tento fakt v kratší době akceptovali. Ženy, které se účastnily našeho výzkumu, naopak vyčkávaly a nějak se nehrnuly do okamžitého vyřešení vzniklé situace. U respondentů probíhal vnitřní coming out většinou bez nějakých velkých problémů, které by měly trvalé důsledky. O uvědomění si vlastní homosexuality respondenti hovořili jako o věci, která je i není problematická. Jedinci totiž svůj vnitřní coming out popisují jako vnitřní psychický proces, který řešili skutečně jen sami se sebou a který vlastně nakonec úspěšně vyřešili svépomocí. Každý z respondentů se s tímto vzniklým faktem vyrovnával jinak dlouho a jiným způsobem. Úspěšný vnitřní coming out a zvyknutí si na svou sexuální orientaci považujeme za velmi důležitou předpoklad k odhodlání se ke coming outu vnějšímu a k jeho úspěšnému zvládnutí, bez narušení integrity jedince, ba naopak k její větší stabilitě. Z celkové analýzy odpovědí respondentů vyšlo najevo, že vnitřní coming out měl nějaký vliv na coming out vnější. Co se týče vlivu vnitřního coming outu na rizikové chování u respondentů, tak někteří respondenti zmínili jisté potíže, které měli jistou spojitost s tímto procesem. U jednoho respondenta vedla nervozita, která vznikla na základě otázky „Co na to řeknou ostatní?“ ke kouření cigaret, které nebylo pro respondenta typické. Další respondent se sebepoškozoval. Jeden respondent zažil šikanu na základní škole. Všechny tyto jevy nejsou popisovány jako markantní a respondenti o nich hovořili s relativním klidem.

Z jejich výpovědí nebylo zřejmé, že by je toto chování ovlivnilo do budoucna nebo, že by je nějak výrazně poškodilo.

4.2. Vnější coming out

Vnější coming out většinou navazuje na coming out vnitřní. Po ztotožnění se s homosexuální orientací nastává většinou potřeba tento fakt sdělit ostatním. Tato potřeba se někdy objevuje v případě, že jedinec, kterého se to týká, našel partnera/partnerku, kterého nechce skrývat, kterého chce představit rodině, přátelům, známým. Důvody pro vnější coming out mohou být rozličné. Vnější coming out také můžeme rozdělit, dle toho komu vlastně říkáme, že jsme homosexuální, na coming out v rodině, na coming out vrstevníkům/přátelům, coming out ve škole/na pracovišti a na coming out v LGBT komunitě a na následnou socializaci v této komunitě. Vnější coming out může být spojen s různými negativními reakcemi až odmítáním jedince. Dva z respondentů (ženy, $n = 2$; 20%) neprošli dosud vnějším coming outem v rodině a nesdělil skutečnost, že jsou homosexuální svým rodičům. Ostatní respondenti ($n = 8$; 80%) prošli vnějším coming outem u většiny svých sociálních kontaktů a prošli tak celým coming outem, jako komplexem. Někteří respondenti si při rozhovorech sami uvědomovali, že coming out je vlastně kontinuální a celoživotní proces a při každém novém setkání s cizí osobou či při seznamování se s ní nebo podobné sociální interakci se musejí rozhodnout, zdali chtějí, aby o jejich homosexualitě dotyčná osoba věděla či nikoliv. Při analýze rozhovorů jsme kladli důraz na subjektivní vnímání vnějšího coming outu a snažili jsme se porozumět tomu, jak ho vnímají sami respondenti. Zhruba třetina respondentů využila prostoru k vyprávění, kterou jim metoda semistrukturovaného rozhovoru poskytovala a pojali své odpovědi ve formě vyprávění souvislého příběhu. U všech respondentů, kteří se v rodinném zázemí svěřili se svou homosexualitou, dopadl tento počín pozitivně a postupně vyústil v jejich plnou akceptaci. První osoba, které se respondenti nejčastěji svěřovali, byl většinou kamarád/kamarádka z okolí respondenta, ve kterého měli důvěru a očekávali pochopení. V žádném z příběhů se první osoba, které se respondenti svěřili, nezachovala nijak negativně a jejich vzájemný vztah se buď nezměnil, nebo výrazně zlepšil. K tomuto zlepšení většinou dochází právě z toho důvodu, že respondent projevil důvěru oné osobě, což může být považováno za znak vřelého a pevného přátelského vztahu. Respondenti – muži se většinou svěřili svému okolí dříve, než respondenti – ženy, které spíš vyčkávaly nebo stále vyčkávají na vhodnou příležitost.

Žádný z respondentů po prvním vnějším coming outu nepociťoval negativní změnu sociálního statusu. Někteří respondenti pociťovali negativní i pozitivní změny psychického stavu. Většina respondentů subjektivně zpětně označila svůj coming out za bezproblémový, například jako zde:

Tazatel: „*Kdy, jak a komu ses poprvé svěřil se svou homosexualitou?*“

Michal: „*Už si to nepamatuju moc dobře, ale myslím, že první byla moje teta, se kterou máme jakoby bližší vztah. A tam jsem jednou v létě... jsem ji říkal, že jsem gay a nevím co s tím. Potom byly spolužačky, těm jsem se taky svěřil a potom sestra*“

Tazatel: „*To bylo nějak blízko sebe?*“

Michal: „*Blízko sebe... protože to bylo jakože... to jsem... to bylo někdy v létě 2009, to jsem se začínal jakoby otevírat.*“

Tazatel: „*Takže to bylo v horizontu měsíce?*“

Michal: „*Ano...*“

Tazatel: „*Jaká byla reakce této osoby a jak tato reakce ovlivnila Tebe a váš vzájemný vztah?*“

Michal: „*Kupodivu všichni to přijali jakoby... nebyl tam žádný moment jako „Cože?!“, nebyl tam žádný šok. Všechno bylo v klidu, jakože ok, nebylo to nic, co by nějakým způsobem... Já jsem očekával naopak, že ta reakce bude vášnivější, ale ne a ukázalo se, že to dokážou lidé přijímat velmi v klidu. Ale po těch prvních reakcích jsem se pořád bál se svěřit rodičům...*“

Strach ze svěření se rodičům byl u většiny respondentů velmi patrný a také největší ze všech. Svěřit se kamarádovi/kamarádce bylo pro respondenty podstatně jednodušší, než svěřit se rodičům. Všichni respondenti o svěření se rodičům hovoří jako o něčem co by se dalo označit za nejcitlivější část vnějšího coming outu. Většina z nich zároveň také cítila (nebo cítí) jistou formu potřeby sdělit svou homosexuální orientaci svým rodičům, každý z respondentů v různé míře. Ti, kteří ho překonali a „vyoutovali“ (sdělili někomu svou sexuální orientaci) se před rodiči měli v závěru vesměs pozitivní zkušenosti. Žádný z respondentů zpětně neoznačil svůj coming out v rodině jako za negativní nebo za něco na co mají špatné vzpomínky. Situace samotného coming outu rodičům byla ovšem zpravidla problematická, což je zřetelně viditelné natřech následujících ukázkách:

Michal: „*Jen, že bych doplnil, že jsem se rodičům svěřil po půl roce... ale tu reakci si pamatuju moc dobře, přesně... datum, čas... matka vařila v kuchyni a bylo to 29. 12., po*

vánocích... to jsem měl tehdy přítele a řekl jsem jí, že jsem gay... Ona to tušila a pořád byla v kuchyni a myslím si, že plakala. Ale snažila se mluvit klidně, rozvážně a říkala, ať s tím počkám, než to řeknu otci... Ale ona mu to řekla jakoby ten večer ještě a to bylo v klidu. Ale bylo dlouhý období, než se mnou začal mluvit, ale zas nebylo to nějak zvláštní, že se mnou nemluvil, protože on je velmi tichý a nebyli jsme zvyklí spolu moc komunikovat.“

Tazatel: „Myslíš, že tě to nějak pozměnilo nebo jinak na Tebe zapůsobilo?“

Michal: „No... necítil jsem e pohodlně, protože jsem věděl, že jim určitě bude dlouho trvat, než ten fakt přijmou. A trvalo to asi rok u mámy a u táty asi dva roky, než dokázal přijmout, kdo jsem...“

Tazatel: „Přivedl sis někdy domů přítele, abys ho představil rodičům?“

Michal: „Ano...“

Tazatel: „Jaká byla jejich reakce?“

Michal: „Oni jako... no, to bylo ještě před coming outem. Takže jsem jim ho představil jako kamaráda, který u nás přespával, což už tehdy udělalo nějaké podezření, ale máma to už tušila... a nechtěla to asi nějak přijmout, nebo tu myšlenku prostě zavrhovala.“

Tazatel: „Přivedl jsi někdy k představení rodičům svého přítele i po svém coming outu?“

Michal: „No... měl jsem potom ještě jednoho přítele, toho jsem rodičům představil. Ale pak už jsem žádného neměl.“

Tazatel: „Kdy, jak a komu ses poprvé svěřil se svou homosexualitou?“

Patrik: „Tak úplně poprvé to bylo... noooo... to už je nějaký ten čas... asi sestře... bylo to v rodině, řekl jsem to sestře. Pak jsem to řekl tetě s tím jako, že bych to řekl i našim, ale bojím se to udělat sám, tak vlastně jsme ... oni mi pomohli v tom, že jeli se mnou za mýma rodičema a tam jsme jim to řekli všichni společně.“

Tazatel: „A kdy si to řekl sestře? Kolik ti bylo let?“

Patrik: „15... Těsně v návaznosti na to jsme to pak řekli i našim.“

Tazatel: „Takže návaznost méně jak rok od toho, kdy sis svou homosexualitu uvědomil?“

Patrik: „Ano, ano...“

Tazatel: „A jaká byla reakce rodičů nebo sestry, tety...?“

Patrik: „Reakce ze strany té tety, to bylo v pohodě... Pak jsme vlastně jeli za našima, byli jsme všichni v obýváku a já jsem začal, že jim chci teda něco říct... Napřed se báli, o co jde... jakože škola nebo nějaký problémy, nebo co jsem udělal... tak jsem jim řekl, že jsem nic neudělal a tak jsem vlastně ... de facto se toho chytla ta teta a tak to jako začla říkat ona. No a tak jsem to řekl... a reakce teda byla z počátku taková negativní, v tom smyslu, že jak mamka tomu napřed nechtěla uvěřit.“

Tazatel: „Že to popírala?“

Patrik: „Jo... že jo vlastně není pravda nebo, že to si jenom srovnávám nějaký problém ve škole... nebo něco nějak blbě беру...“

Tazatel: „Prostě je to „nějaký období“ jak se říká?“

Patrik: „Jo, ano, přesně tak. A otec se zvedl a šel do kuchyně dát si panáka.“

Tazatel: „Bez reakce? Nic neřekl, zvedl se a šel?“

Patrik: „On se tak jako... on si tak jako povzdychl a tak jako s výrazem, že se asi o tom nechce bavit... prostě se zvedl, odešel a už nepřišel.“

Tazatel: „Jak to na Tebe působilo?“

Patrik: „Tak jsem se rozbřečel a v tu chvíli jsem si říkal, že jsem jim to možná neměl říkat, i když by to stejně přišlo dříve nebo později, ale byl jsem pak už rád, že to bylo za mnou... asi tak po pěti minutách.“

Tazatel: „Ovlivnilo to nějak vaše vzájemné vztahy?“

Patrik: „Tak v tom úvodu určitě... ale postupem času se to pak jako měnilo... A teďka mám přítele už delší dobu a nemají s tím problém. Jezdíme k našim na obědy, na výlety společně a prostě je to bez problému.“

Tazatel: „Takže se s tím smířili postupem času?“

Patrik: „Jo.“

Petr: „Nejvíce mě ovlivnila reakce matky... a tak byla jakoby velmi negativní a velmi šokující pro mě. To bylo vlastně před nástupem na střední školu. Já jsem si to vlastně nějak potřeboval vyřešit hned a myslel jsem si, že se to vyřeší všechno ze dne na den... protože jsem měl s rodiči vždycky dobrý vztah, tak jsem to chtěl matce říct... A reagovala hodně negativně a to mě jako... mrzelo.“

Tazatel: „Chceš to nějak upřesnit?“

Petr: „Tak ona mi řekla, že ať si rozmyslím, jestli to chci někomu strkat do prdele... a že tomu nevěří... zhruba něco takového.“

Tazatel: „A myslíš, že to bylo z její strany jednání v šoku? Říkal jsi totiž, že se stýkáš s rodinou pravidelně čili to asi... odeznělo?“

Petr: „Myslím si, že to byla kombinace šoku a nevědomosti o tom... co to teda jako ta homosexualita je. Jak už jsem říkal, můj otec je v důchodu a moje mamka je dejme tomu taky o něco starší, takže moji rodiče, teď už to vím zpětně, neměli vůbec žádné informace a mysleli si, že homosexualita je nějaká nemoc... nebo tak podobně... a potřebovali čas, aby se s tím srovnali a aby si našli nějaké informace co to vlastně ta homosexualita je. Teď už je to úplně odlišné.“

Tazatel: „Čili teď už se jim to povedlo? Srovnali se s tím?“

Petr: „Ano, ano...“

Tazatel: „Máš na to doted' nějaké špatné vzpomínky nebo špatné pocity kolem toho co se stalo nebo to už odeznělo a je to záležitost minulosti?“

Petr: „Je to víceméně v minulosti, protože vlastně rodiče se stali velmi, velmi tolerantními. Jak říkám... se o to nejspíš nějak zajímají. Oni vědí, s kým žiju, co dělám a máme jako naprosto otevřený a v pohodě vztah a podporují mě ve všem, co dělám... takže teď vlastně by to už v životě matka neřekla... to co kdysi řekla.“

Tazatel: „Kdy si se matce svěřil?“

Petr: „V 15 letech a byla to první skutečná osoba, které jsem se svěřil.“

Z těchto ukázek je patrné, že coming out byl pro naše respondenty nejvíce komplikovaný v rodině a někteří respondenti, hlavně ženy, byly opatrnější a spíše vyčkávaly na řekněme vhodnou chvíli pro svůj coming out. U žen, které se účastnily našeho výzkumu, se méně často objevuje potřeba mluvit o své sexuální orientaci s rodiči a ještě méně potřeba se jim se svou homosexualitou svěřovat. Takto usuzujeme ze skutečnosti, že ti dva respondenti, kteří se přímo nesvěřili se svou homosexualitou rodičům, jsou ženy a z toho jedna vysloveně odmítá jakoukoliv komunikaci s rodiči na toto téma:

Tazatel: „Kdyby ses měla zamyslet nad svým vnějším coming outem, označila bys ho subjektivně za bezproblémový?“

Irena: „Dá se říct, že jo... bezproblémový určitě... i když, já nejsem ještě, jakože kdoví jak všude vyoutovaná... Třebas ještě u rodičů tak úplně ne.“

Tazatel: „Rodičům jsi to přímo neřekla?“

Irena: „Přímo ne. Jako... je jim to jasný, jak to se mnou je, ale nikdy jsem jim to přímo neřekla.“

Tazatel: „Bojíš se nějaké jejich reakce, že jsi o tom ještě nemluvila nebo prostě nemáš potřebu o tom s nimi mluvit?“

Irena: „Nechci se s nima o takovejhle věcech bavit, vůbec. U nás to bylo tak, že je nikdy nezajímalo kdo s kým... ani můj brácha se vlastně o mě nějak nezajímá... jestli jsem s někým nebo kde jsem.“

Tazatel: „Jestli to chápu dobře... Tak to berou tak, že je to tvůj život a nestarají se?“

Irena: „Oni to vědí a nevyptávají se... je ty details nezajímají.“

Tazatel: „Ale jsi přesvědčena o tom, že to vědí?“

Irena: „Vědí to stoprocentně...“

I přesto, že respondentka se v rozhovoru jasně zmiňuje, že její rodiče jsou s homosexualitou své dcery obeznámeni, tak nemá potřebu o této věci před nimi hovořit, i přesto, že vědomí toho, že to rodiče již vědí, může být považováno za

okolnost, která coming out může nějak ulehčit. Jak je patrné výše, přítomnost prvního partnera stejného pohlaví je pro mužské respondenty něco co v určité a různé míře urychluje jejich vlastní coming out rodině. U většiny ženských respondentůani tyto okolnosti příliš neuspěchaly jejich vnější coming out, což je patrné z následujících úryvků:

Tazatel: „Jaká a čí reakce na tvou homosexualitu tě ovlivnila nejvíce?“

Romana: „Uhm... asi taťky, protože já jsem se trochu bála, jak bude reagovat má mamka, protože vím, že je taková jakože... prostě má věci ráda jako jak mají být a věděla jsem, že vždycky, když jsme se nějakým způsobem na tohle téma dostaly, tak se tvářila nebo říkala, jakože vlastně jací jsou to chudáci a že za to nemůžou a oni jsou vlastně nemocní, takže jsem měla jakoby problém s tím se svěřit mamce... nebo bála jsem se toho. Ale vlastně taťka, ono to bylo takový složitější v tom, že naši v té době, kdy já jsem si fakt už jakoby potvrzovala to, že teda je to pravda a začla jsem chodit se svou první přítelkyní, tak voni se jakoby rozcházel a moje mamka se jakoby rozešla s taťkou, protože si začla s jiným chlapem. Takže já jsem jakoby díky tomu získala takovou morální nadřazenost, že mi nemůže říkat, koho mám mít ráda, protože prostě ona tímhle tím argumentuje sama.“

Tazatel: „Ano, ano...“

Romana: „Takže já jsem... ale taťka právě jako vlastně neměl žádnou reakci a to mě hrozně pomohlo. Já jsem mu vlastně nikdy přímo neřekla, že jsem lesba, ale bylo to takový... složitější proces, kdy já jsem řekla něco mamce a pak něco ségře a pak vlastně jakoby se ukázalo, že on s tím přišel jako první a bavil se o tom s mamkou a že je to jakoby možnost... protože já a moje přítelkyně jsme byly u nás doma... ale nebyly jsem vyoutované. On v tu chvíli vycejtil, že se něco děje a vlastně se s tím pak svěřil mamce a říkal jí to jako variantu a ona se tomu jako bránila, říkala, že to není možný a pak vlastně já jsem se tohle dozvěděla až od ségry a ve chvíli, kdy já jsem věděla, že už o tom už táta ví, tak jsem vlastně... no, já si pamatuju, že jsem žehlila a něco jsme jako řešili úplně jiného a on pak k tomu nějak došel a řekl jako, že ... jako, hlavně, že jsem šťastná a jenom mě objal a vlastně jsme se o tom vůbec nějak nebavili a od té doby bere přítelkyni jakože součást rodiny a pořád se na ni ptá a chce, aby přijela a je s tím úplně... jako vůbec jak kdyby... neměl žádný předem žádný představy o mě a o tom s kým bych měla být. Takže je vlastně šťastnej za to, že já jsem šťastná a to mě hrozně pomohlo.“

Tazatel: „Ovlivnila tě ta jeho reakce pozitivně?“

Romana: „Jo, hodně.“

Tazatel: „Jak to dopadlo s mámou?“

Romana: „No dopadlo... ono je to pořád takové... že to pořád dopadá, že jo. Ale moje maminka je prostě člověk se kterým... ona má představu toho, že mají věci vypadat nějak a vlastně nikdo není dost dobrej pro její děti, že jo... takže jako já nevím jak by musel

vypadat člověk, kterej by byl se mnou nebo se ségrou, ale ona spíš to bere tak, že pro mě je to složitost... že je to jako komplikace života, že některý lidi na to můžou reagovat prostě blbě a i když jsem pracovala ve firmě, kde ona dělá... tak mě nabádala k tomu, abych se nevyoutovávala v práci, protože jakoby na to lidi mohli reagovat blbě a tak. Ale jako postupně... smiřuje se s tím, ale jako ona... jako její hláška je taková, že hlavně, že jsme všichni zdraví a že jsem šťastná. A já tomu jako věřím, ale přecejenom vždycky to bude tak, že ten partner nebude takovej, kterýho vona si jako představovala.“

Tazatel: „Řekla bys, že má opravdu nějakou konkrétní představu nebo si myslíš, že kdyby sis přivedl kohokoliv, tak nikdy nebude dost dobrý?“

Romana: „Konkrétní představu ona má takovou, že to bude muž, přibližně stejně starý, heterosexuální, běloch, který jako... ji vyhovuje prostě. Ona má prostě strach z čehokoliv jinýho, takže když jsem třeba se s ní bavila a byla jsem na rande s jedním Jordáncem, tak prostě už po tom jednom rande, kdy jsme fakt byli jenom na kafi, tak mě jako říkala... víš, že oni mají prostě tu jinou víru a jakože maj jiný hodnoty a tak... a ji prostě stresuje to, jako můžou reagovat ostatní lidi a že to prostě může být řečneme nějaký vlastně tření v tom žití s okolím...“

Z tohoto můžeme soudit, že toto vyčkávání na coming out rodičům dospělo až do takové fáze, kdy na to vlastně rodiče přišli sami a sdělili své dceři, že „o tom vědí“. Ženská část respondentů měla velmi podobné zkušenosti:

Tazatel: „Jaká a čí reakce na tvou homosexualitu tě ovlivnila nejvíce?“

Helena: „Páni... to musím asi chvilku přemýšlet... no, asi reakce mojí mamky bych řekla... Protožeu té jsem se jakoby bála nejvíc, ji to jakoby nějak říct... Jsem ji to vlastně úplně neřekla, ona tak sama na to nějak přišla. Protože vlastně, když jsem se ji... to je takové složitější vysvětlit... já jsem měla jakoby, jak jsem už říkala, hodně homosexuálních kamarádů a jednou právě tak nějak úplně z kraje, když jsem si to začala uvědomovat, tak s jednou kamarádkou jsme si koupily, jakože náušnice, kde byly jakoby dvě kolečka s křížkama (symbol pro ženské pohlaví: ♀, pozn. autora) v sobě a já jsem ji jakoby nosila a mamka si toho jednou všimla a chtěla se jako ujistit, že se mi líbí kluci a já jsem ji v tu chvíli zalhala a řekla jsem ji, že samozřejmě, že se mi líbí kluci a vlastně ten coming out před tou mamkou proběhl mnohem později, kdy ona už se mě na to vyloženě sama zeptala.“

Tazatel: „Takže maminka jakoby vnímala ten symbol, tu malou náušnici...“

Helena: „Ano, hodně malou... to byla taková ta pecka do ucha. Věděla, co to znamená a vlastně až o několik let později se mě na to zeptala a vlastně ta její reakce byla pozitivní, nějak to neřešila... neměla s tím vlastně vůbec žádný problém, spíš mě trošku děsila tím, že neví, jak na to třeba zareaguje tatka.“

Tazatel: „Když jsi řekla, že to tušila, že se tě na to zeptala a ty jsi ji zalhala... a pak se tě zeptala znovu za nějaký čas...“

Helena: „Za hodně dlouhý čas...“

Tazatel: „Pět let třeba?“

Helena: „No jo... může být.“

Tazatel: „Takže dejme tomu za pět let a ty jsi ji řekla, že ano, že jsi na holky, tak když jsi ji poprvé říkala, že nejsi na holky, že se ti teda líbí kluci, myslíš si, že ti věřila?“

Helena: „V tu dobu mi určitě věřila, protože přítelkyně, které jsem měla v té době... to byly spíš krátkodobější vztahy a o těch nevěděla a potom jsem měla naopak dlouhodobější vztah, tehdy vlastně s mým nějakým bývalým přítelem, se kterým jsem měla nějaký delší vztah... tak si myslím, že ji to utvrdilo v tom, že jsem ji mluvila pravdu, i když jsem ji tak úplně nemluvila...“

Tazatel: „Já jsem narážel totiž na to... jestli si myslíš, že se měla čas s tím vyrovnat řekněme... předem, než se tě na to zeptala podruhé?“

Helena: „To asi ano, ale to zase až potom později... třebas já nevím, půl roku... třičtvrtě roku předtím, než se mě na to podruhé zeptala.“

Tazatel: „Když se tě maminka podruhé ptala a ty jsi ji už řekla pravdu... v jakém pořadí maminka byla od nějaké první osoby, které ses svěřila?“

Helena: „Máma byla hodně daleko... z rodiny druhá, první byl brácha. A vlastně mezitím co jsem se svěřila bráchovi a mamce... tak bylo strašně moc přátel a prakticky celé moje okolí. Protože jak jsem říkala, jakoby v rodném městě se vyskytují docela málo, takže ona neměla možnost jakoby to zjistit nějak od kamarádů nebo prost nějakého mého okolí. Pro mě totiž bylo vždycky jednodušší se svěřovat vrstevníkům a lidem kolem sebe, který už jsem znala, než rodičům...“

Jedna z respondentek se svým vyprávěním neztotožňuje s příběhy ostatních žen v našem výzkumu, ale způsob jejího vnějšího coming outu rodině se podobá spíše příběhům, které líčili mužští respondenti:

Tazatel: „Kdy, jak a komu ses poprvé svěřila se svou homosexualitou?“

Izabela: „Bylo to asi v 16 letech mému bráchovi a kamarádovi.“

Tazatel: „Bratr je straší?“

Izabela: „Brácha je starší, tehdy mu bylo 18... a bylo to po pěti pivech.“

Tazatel: „Takže tam byla nějaká podpora alkoholem?“

Izabela: „No, protože to jsem byla zamilovaná do nějaký kamarádky a hrozně jsem to potřebovala někomu říct a ... (smích) říkala jsem si, že by to asi jako mohlo projít, ale byla jsem tak zlitá, že to nebrali v potaz...“

Tazatel: „Takže to brali jako nějaký opilecký výstřelek?“

Izabela: „Jojo... a navíc jsem hodně ztřeštěná, takže to brali jako prostě další... výstřelek.“

Tazatel: „Jak na to reagoval tvůj bratr?“

Izabela: „Nijak... vůbec nijak, mlčel... i ten kamarád. Prostě to přešli... něco jako, když si někdo prdne, tak podle společenské etiky, bys to měl tak jako přejít a dělat, že sis toho vůbec nevšiml... Takže něco takového.“

Tazatel: „Ovlivnilo tě to, že to tvůj bratr a vlastně i ten kamarád ignorovali?“

Izabela: „No, vlastně se mi tak nějak ulevilo... asi jsem to čekala, že se tak nějak zachovají. Brácha je takovej introvert, flegmatik a nedělá z nějakých věcí tohle... no, nějaký velký věci. A vlastně mi to ani nevadilo, protože jako... bylo to docela v pohodě.“

Z poslední ukázky zjišťujeme, že i přesto, že prohlášení o homosexualitě respondentky, které učinila před bratrem, tak byla s reakcí spokojená a neměla žádný problém s tím, že její prohlášení bylo ignorováno. Potřeba svěřit se někomu, v tomto případě konkrétně bratrovi, se svou homosexualitou v tomto případě očividně plynula ze zamilování do jiné dívky.

Jeden z mužských respondentů měl vnější coming out podstatně později, než ostatní respondenti – muži:

Tazatel: „Kdy jak a komu ses poprvé svěřil se svou homosexualitou?“

Alexandr: „Úplně poprvé? To bylo asi jako... kamarádky, určitě to nebyla rodina.“

Tazatel: „Chceš to konkretizovat?“

Alexandr: „Byly to dvě kamarádky od první třídy.“

Tazatel: „Jaké byly jejich reakce?“

Alexandr: „Vony mě řekly, že už to taky jako věděly dlouho, takže já asi jako nebudu mít nějakou dramatickou příběh... Ale hlavně už to bylo v době, kdy jsem jakoby měl toho partnera, že jo... takže to bylo snazší, že jsem ho prostě přivedl a taky to je. Takže si s tím nějak poradte... Tak to bylo, se s ním hnedka seznámily no a místo holky jsem měl kluka. Tím to nějak padlo. S jednou kamarádkou... tak byl trochu... no, ona přeci jenom je věřící, takže jsme si museli nějak delší dobu povídat, ale nebylo to nějak jako rozhodně nic konfliktního, že by mě nějak odvrhly... to ne.“

Tazatel: „Ovlivnily tě tyhle jejich reakce nějak?“

Alexandr: „Ani ne... tak jako, když ty lidi znáš tak dlouho, tak asi jako víš, co si k nim můžeš tak nějak dovolit a jaký jako jsou... takže si myslím, že mě to neovlivnilo... spíš to utužilo naše přátelství, jako spousta dalších věcí, protože coming out pro mě nebyl nějak jako význačnej.“

Tazatel: „Jaká a čí reakce na tvou homosexualitu tě ovlivnila nejvíce?“

Alexandr: „Jako pozitivně nebo negativně?“

Tazatel: „Nejvíce... až už tak nebo tak... prostě to co pro tebe bylo nejsilnější.“

Alexandr: „Asi s Babičkou... to bylo takový jako legrační, teda nevím... no, my jsme spolu nebyli nikdy jako v kavárně, ale ona mě tam sama vzala... to mě bylo těch 20 a tam to prostě ze mě vlastně vytáhla a hned se s tím partnerem chtěla poznat... to mi přijde hrozně milý, že mi v tom šla naproti vlastně... takže asi u té Babičky, protože přecijenom jsou tam nějaký mezigenerační rozdíly... tak to mě asi překvapilo a na to vzpomínám nejraději a jsem ji za to vděčný.“

Tazatel: „Když jsi říkal, že ti šla naproti a bylo to až ve 20 letech, i přesto, že jsi na začátku říkal, že to nějak víš odjakživa... Tak člověk se může svou homosexualitou trápit a může mít nějakou potřebu to sdělit okolí... čili jsem se chtěl zeptat, jestli jsi takovou potřebu měl nebo jsi nějak řečněme strategicky vyčkával na to, až to zjistí sami...?“

Ne, já jsem nevyčkával... Já jsem vyčkával na to, až přijde jako taky ten muž, že... jako, ten pravý partner, protože dělat to jako sám mě přišlo vlastně takový zvláštní... že když jako... nechci teda říct, že nemáš ten důkaz, ale vlastně to je jako říct něco co vlastně nemáš v tu chvíli a nemůžeš to nějak těm lidem ukázat je takový jako zvláštní... takže jakoby z toho důvodu asi. Mě to nepřišlo jako „až“, protože v rodině se dělo věci asi zásadnějších, než vyloženě to, že vnuk nebo syn je teplej... nebylo to jako ze strachu, ale spíš jako z praktických důvodů...“

Tazatel: „Takže chápu to dobře, že jsi to nepovažoval za natolik důležité, aybs to někomu říkal?“

Alexandr: „Ale já ti říkám takhle... ono nebyl nikdo zásadní koho bych chtěl jako představit tý rodině... takže jsem si počkal do dvaceti.“

Tazatel: „Takže jsi čekal... na ten „důkaz“ a nepovažoval vlastní pocity za nějaké směrodatné pro tvé okolí a čekal jsi až na to až přijde nějaký ten reálný vztah?“

Alexandr: „No, asi jo... takhle by se to dalo říct.“

Tazatel: „Tím vztahem sis to chtěl nějak vnitřně potvrdit nebo ne?“

Alexandr: „Tak vono už něco málo proběhlo předtím už, ale vono šlo spíš vo to, že jsem fakt čekal na někoho, kdo bude jako nějak reprezentativní a pomůže mi s tím... Vždycky je lepší to dělat jako s někým druhým, než sám...“

Tazatel: „Kolikátá v pořadí se to Babička dozvěděla?“

Alexandr: „No, asi čtvrtá. Ono to na sebe jako navazovalo... To všechno tak nějak navazovalo na sebe, že jo... přišel chlap, přijely kamarádky do Brna, tak se seznámili... pak bylo nějaký divadlo, kde byl taky... tam ho viděla babička, teta... tak se mě pak na to ptaly... jo, že to šlo tak nějak jako postupně. Ale byla teda rozhodně mezi prvníma.“

Z úryvku jasně vyplývá, že respondent nechtěl uspěchat svůj vnější coming out v rodině a modelově se jeho coming out podobá spíše ženským respondentům, které taktéž vyčkávaly. Nicméně i zde můžeme spatřit rozdíl v tom, že respondent uvedl, že

se u něj neobjevoval strach z vnějšího coming outu a tak vyčkával až do příchodu, dle vlastních slov, reprezentativního a „toho pravého“ partnera.

4.3. Rizikové chování

V rozhovoru jsme kladli důraz na možné projevy rizikového chování. Tyto projevy mohou mít různé příčiny a našim cílem v této části je zjistit, zdali se respondenti chovají rizikově právě v návaznosti na možné problémy spojené s vnějším coming outem, zvláště tedy v případech, kdy reakce na vnější coming out jsou negativní. Z analýzy rozhovorů vyplynulo, že každý z respondentů se někdy ve svém životě choval nebo chová rizikově, každý ovšem v jiné míře. Navzdory našemu očekávání nebylo zjištěno, že by se respondenti chovali extrémně rizikově. Řekněme, že běžné bylo u respondentů záškoláctví. Jen tři respondenti ($n = 3$; 30%) nikdy nebyli za školou. Dále můžeme říci, že vybraný výzkumný vzorek respondentů byl na pár výjimek vyrovnaný v četnosti projevů rizikového chování. Pokud bychom měli hovořit o zmíněných „pár výjimkách“, tak i zde byly závažnější projevy rizikového chování (např. užití tvrdých drog) jednorázovými záležitostmi, které se následně už neopakovaly. Jak je již zmiňováno v metodologii výše, věnovali jsme se jen určitým projevům rizikového chování, u kterých jsme předpokládali, že by se mohly u respondentů projevit. Tento výběr se ukázal jako „trefný“, jen u jednoho projevu rizikového chování a to konkrétně u rizikového chování v dopravě, žádný z respondentů nevedl, že by si byl vědom takového rizikového chování. Toto si vysvětlujeme možností, že respondenti nepovažují např. přecházení přes drážní těleso vlaku nebo tramvaje za rizikové. Navíc, nikdo z respondentů, který vlastní řidičský průkaz, se nepovažuje za agresivního řidiče, respondenti tíhli spíše k vyrovnané až defenzivní jízdě. Žádný z respondentů se nezmínil o tom, že by se věnoval cyklistice. Věková rozličnost respondentů ukazuje na fakt, že větší míra projevů rizikového chování je většinou spojena s dětstvím a adolescencí a s dospělostí postupně mizí. Jen u některých respondentů jsou persistentní až do dospělosti a v těchto případech mluvíme nejčastěji o rizikovém sexuálním chování a o zneužívání návykových látek. Respondenti většinou uvádějí, že jsou nepravidelnými či příležitostnými uživateli návykových látek. Kouření cigaret respondenti nepovažovali za rizikové chování. Čtyři respondenti ($n = 4$; 40%) jsou pravidelní kuřáci. Jeden respondent ($n = 1$; 10%) je příležitostný kuřák čili nepovažuje cigarety za něco co „musí mít“.

Dále pro přehled uvádíme tabulku projevů rizikového chování u konkrétních respondentů a procentuální zhodnocení jednotlivého zastoupení těchto projevů. Tato tabulka vychází jen ze sdělení respondentů, čili je vyhodnocena dle subjektivních názorů respondentů na své vlastní rizikové chování.

	Záškoláctví	Riz. sex. chování	Zneužívání návykových látek	Krádeže	Hazard	Adrenalinové sporty	Riz. chování v dopravě	Šikana	Sebeпоškození	Suicidální myšlenky	Workoholismus	Poruchy příjmu potravy	Riz. chování na internetu
Michal		X						X					
Laura	X	X	X	X				X				X	
Petr	X	X		X				X	X				X
Romana			X	X							X		
Jiří	X	X	X	X	X					X			
Alexandr	X	X	X					X			X		
Izabela		X	X					X		X			X
Irena	X		X					X					X
Helena	X		X	X	X				X	X			X
Patrik	X	X	X	X		X							X
Průměr	70%	70%	80%	60%	20%	10%	0%	60%	20%	30%	20%	10%	50%

Tabulka č. 7: Konkrétní projevy rizikového chování u respondentů a procentuální zhodnocení jednotlivého zastoupení projevů rizikového chování

Z tabulky je patrné, že nejčastěji se u respondentů projevovalo zneužívání návykových látek, rizikové sexuální chování a záškoláctví. Naopak nejméně se objevovalo rizikové chování při adrenalinových sportech a poruchy příjmu potravy. Rizikové chování v dopravě žádný z respondentů nezmínil, nicméně i přesto se mu dále budeme věnovat. „Vyrovnaně“ se projevovalo rizikové chování na internetu, krádeže a šikana. Jak jsme již zmínili výše, nejčastěji se projevovalo u respondentů zneužívání návykových látek. Osm respondentů (n = 2; 20%) uvedlo, že někdy užili nějaké návykové látky. Respondenti uvádí, že toto užívání návykových látek bylo povětšinou jednorázovou záležitostí. Žádný z respondentů nevedl, že je závislý na drogách anebo alkoholu.

Čtyři respondenti (n = 4; 40%) jsou kuřáci. První zkušenost s drogami byla s drogou lehčí a nejčastěji tedy marihuanou. Někteří respondenti vyzkoušeli i jiné drogy, konkrétně tedy hašiš a pervitin. Všechny ženy, které se účastnily našeho výzkumu (n = 5; 50%) v rozhovorech, uvedly, že někdy užili nějakou návykovou látku. Dva mužští respondenti (n = 2; 20%) uvedli, že nikdy žádnou drogu nezkusili. Tuto skutečnost si vysvětlujeme vyšším průměrným věkem ženských respondentů, vzhledem k tomu, že jsou respondentky starší, tak můžeme soudit, že měly více možností užít nějaké návykové látky. Následující ukázky rozhovorů také vypovídají o tom, že respondenti měli většinou negativní zkušenosti s užitím drog:

Tazatel: „*Užívala jsi někdy drogy?*“

Helena: „*Ano, pokud do toho počítáš marihuanu... ale nic víc.*“

Tazatel: „*Jaký pocit jsi z toho měla?*“

Helena: „*Různé... někdy velice dobré, někdy velice špatné.*“

Tazatel: „*Kdyby ti teď někdo nabídl trávu, vzala by sis?*“

Helena: „*Za určitých okolností ano, ale určitě ne nijak pravidelně...*“

Tazatel: „*Užívala jsi někdy drogy?*“

Laura: „*Jenom párkrát marihuanu, ale jako pravidelný užívání drog ne...*“

Tazatel: „*Jaký jsi z toho měla pocit?*“

Laura: „*Trošku paranoiu a párkrát jsem jenom usnula.*“

Tazatel: „*Užívala jsi někdy drogy?*“

Romana: „*Jakýho ražení?*“

Tazatel: „*Lehké i tvrdé drogy...*“

Romana: „*Ano, párkrát jsem trávu měla... a asi ještě budu mít (smích).*“

Tazatel: „*Jaký jsi z toho měla pocit?*“

Romana: „*Dobrá... jinak bych neměla... já jsem jakože žádný tvrdý drogy... Jsem proti tvrdejším drogám, protože mě jakoby děsí, co mi to může udělat a jak jsem ... a co můžu... no jak můžu jakoby ztratit kontrolu... já se děším toho, že nebudu jako vědět co dělám, že se jako další den vzbudím a nebudu nic vědět. Takže fakt jako jenom alkohol a tráva... No a tráva, když to člověk nepřehání... i když na každého to působí jinak, ale já jsem v euforii, mám hlad a jsem hodně nadržaná... (smích). Takže když jsem doma s přítelkyní, tak vůbec nemám problém s tím si dát trávu, ale je fakt, že naposled jsem měla... no v listopadu 2014.“(Rozhovor probíhal v březnu 2015 – poznámka autora).*

Tazatel: „*Naposledy v listopadu, protože k ní nemáš přístup nebo protože ji nechceš...?*“

Romana: „*Nemám potřebu jakoby hulit nějak často... kontinuálně... fakt hulím jednou za půl roku, když je příležitost a někdo jako má... Není to tak, že já bych jako sháněla trávu, většinou je to tak, že si od někoho vezmu.*“

Z tohoto úryvku je patrné, že marihuana pro respondentku neznamena něco, co musí mít a bez čeho nemůže žít. Je patrné, že marihuanu bere jako společenskou záležitost a užívá ji velmi nepravidelně a málo.

Tazatel: „*Užívala jsi někdy drogy?*“

Irena: „*Marihuanu a konec...*“

Tazatel: „*Nějak aktivně nebo jsi zkusila a tím to skončilo?*“

Irena: „*Tak... v kruhu přátel. Ne, že bych nějak pravidelně... občas nějak ten víkend.*“

Tazatel: „*Jaký pocit jsi z toho měla?*“

Irena: „*Tak to bylo tak jako... spíš... ne, že bych měla nějaký pocit, mě to nic moc jako nedávalo, to jenom, že s přáteli. Nenutí mě to tak, že bych si někdy já sama zapálila.*“

Tazatel: „*Nějaké pocity jsi z toho měla... poté?*“

Irena: „*Nic... asi špatnej materiál možná...*“ (smích)

U této respondentky je marihuana vysloveně společenskou záležitostí a mimo společnost se zde neobjevuje potřeba si marihuanu dát.

Tazatel: „*Užíval jsi někdy drogy?*“

Patrik: „*Jako jednou jsem zkoušel... ale fakt to bylo poprvé a naposled.*“

Tazatel: „*A co jsi zkoušel?*“

Patrik: „*To byl... uhm, pervitin. Byli jsme s kamarády večer doma a měli jsme někde autem jet, v noci. A já jsem byl strašně unavený. A byl tam jeden člověk a prostě řekl mi jakože... že když si toho kousek vezmu, tak tu cestu zvládnou i nazpátek. Tak jsem prostě říkal... no, nevím... nikdy jsem to neměl a nevěděl, co to udělá... vůbec jsem to neznal. Tak mě to strašně zajímalo, jako ta reakce, jak to bude fungovat a nikdy jsem nevěřil, že by to třebaš... nikdy jsem to nezkoušel...*“

Tazatel: „*A potom jsi řídil?*“

Patrik: „*A pak jsem řídil... vydržel jsem řídit, ráno jsme s evrátily a taková de facto jako... v minutě se ten stav otočil a byl jsem jako unavený a šel jsem spát. Celej den jsem spal.*“

Tazatel: „*Jaký pocit jsi z toho měl?*“

Patrik: „*No... pocit... tak, jelikož jsem přestal být unavený a řídil jsem... že jsem nepocítoval náznaky únavy, tak jako to bylo... vnímal jsem to jako fajn, ale že bych to vnímal až tak nějak supově nebo, že ... když třebaš za týden jsme zase někde jeli a já bych řekl... dobrý, tak si to zase jako vezmu... tak jako... toho... to zas jako... třebaš i to*“

ráno, jak jsme se vrátili domů, jak jsem se z toho vyspal, tak jsem si to jako tak v sobě říkal, že jsem to neměl dělat a že to bylo špatný...

Tazatel: *„Měl jsi výčitky z toho, že jsi řídil pod vlivem drog?“*

Patrik: *„To mi asi došlo později... to jsem jako... a taky to tam přišlo.“*

Tazatel: *„A nedošlo ti to předtím, než jsi to užil?“*

Patrik: *„Ne... já jsem jako tak, já jsem si říkal jakože... já jsem vůbec nevěděl, co to se mnou udělá...“*

Tazatel: *„Ale řekli ti, že to je pervitin?“*

Patrik: *„Jo, řekli... a řekli mi, že prostě zvládnou tu jízdu a že nebudu unavený. A jinak mi nic jiného neřekli. A já jsem to prostě bral jako ... takovej vyloženě prostředek k tomu, abych zvládl tu jízdu.“*

Tazatel: *„Nebylo to i k tomu, že ses před nimi chtěl „pochlapit“?“*

Patrik: *„To ne...“*

V tomto příběhu respondent popisuje, že užil pervitinu před jízdou autem a následně řídil pod vlivem této drogy. Toto chování je vysoce rizikové a považujeme ho za kombinaci zneužívání návykových látek a rizikového chování v dopravě. Respondent se následně v rozhovoru nezmínil, že by se choval rizikově v dopravě, ovšem my usuzujeme, že toto chování bylo rizikové a velmi nebezpečné. Naštěstí tato zkušenost neměla nějaké fatální důsledky. Za pozitivní považujeme, že se u respondenta již neobjevila další potřeba užít drogu, jak sám v rozhovoru uvádí, což považujeme za pozitivní.

Tazatel: *„Užíval jsi někdy drogy?“*

Alexandr: *„No... tak jako marihuanu, že jo... se to považuje za drogu. A tím jsme asi skončili.“*

Tazatel: *„Jaký pocit jsi z toho měl?“*

Alexandr: *„Mě je z trávy jako hrozně blbě... třeba naposledy... tohle fakt jako nevyhledávám. Mě stačí jako ten alkohol a cigarety. Nepotřebuju ještě tyhle povzbuzovávky.“*

Drogy tedy nejsou pro respondenty něco, co k životu potřebují a ani jeden z nich nevedl, že by byl na drogách nějak závislý.

Sedm respondentů (n = 7; 70%) sdělilo, že se někdy ve svém životě chovali rizikově v sexuální oblasti. Většina respondentů toto chování popisovala jako jednorázové záležitosti. Pro naše účely jsme za rizikové sexuální chování považovali promiskuitu,

tedy časté střídání sexuálních partnerů a rizikový sex, tedy nechráněný pohlavní styk (bez použití kondomu), sex s neznámou osobou či jakékoliv podobné vystavení se možnosti nákazy pohlavně přenosnou chorobou (STD). Většina respondentů specifikovala, jak se chová rizikově v této oblasti. Pět respondentů (n = 5; 50%) uvedlo, že se někdy v životě chovali promiskuitně z toho jeden z respondentů (n = 1; 10%) sdělil, že se chová promiskuitně v současnosti. Všichni mužští respondenti (n = 5; 50%) někdy měli v životě nechráněný pohlavní styk nebo se chovali promiskuitně. Vzato respondentky, které měly rizikový pohlavní styk, byly „pouze“ dvě (n = 2; 20%). V tomto konkrétním projevu rizikového chování vnímáme rozdíl mezi muži a ženami. Tyto informace jsou patrné z následujících ukázek:

Tazatel: „Měl jsi někdy ve svém životě rizikový (nechráněný) pohlavní styk?“

Michal: „Ano, měl.“

Tazatel: „Myslíš si o sobě, že ses někdy choval promiskuitně?“

Michal: „Někdy ano...“

Tazatel: „Zkus mi prosím říct nějaké období?“

Michal: „No... myslím si, že to období prožívám právě teď...“

Tazatel: „Takže můžeš říct, že se zrovna v tomhle období chováš promiskuitně?“

Michal: „Mám pocit, že se chovám promiskuitně.“

Tazatel: „Měl jsi někdy rizikový (nechráněný) pohlavní styk?“

Petr: „Ano, měl...“

Tazatel: „Myslíš si o sobě, že si se někdy choval promiskuitně?“

Petr: „Ano, nejspíš ano...“

Tazatel: „Je to záležitost minulosti nebo se tak chováš doposud?“

Petr: „Je to v minulosti.“

Tazatel: „Měla jsi někdy rizikový pohlavní styk?“

Laura: „Ano.“

Tazatel: „Myslíš si o sobě, že ses někdy chovala promiskuitně?“

Laura: „Ani ne...“

Tazatel: „Měla jsi někdy rizikový pohlavní styk?“

Izabela: „S heterosexuálem... měla... byl nechráněný.“

Tazatel: „Měl jsi někdy rizikový (nechráněný) pohlavní styk?“

Jiří: „Ano...“

Tazatel: „Myslíš si o sobě, že ses někdy choval nebo se chováš promiskuitně?“

Jiří: „Ne... Jako od té doby co jsem opustil svou partnerku, se kterou jsem sex nikdy neměl, tak potom už byli jenom vyloženě kluci...“

Tazatel: „No, já se spíš ptal na to, jestli si myslíš, že ses někdy choval promiskuitně...? Čili vysloveně například, že v pondělí jsi měl sex s Pepou, ve středu s Honzou a v neděli s Kubou...“

Jiří: „Jo takhle... jo, bylo takový období.“

Dalším častým projevem rizikového chování bylo záškoláctví. Respondenti záškoláctví popisují jako prostředek k tomu, aby se vyhnuli škole, ovšem nepopisují, že by důvodem pro záškoláctví byl strach (např. ze šikany), ale spíše lenost, či jiné, atraktivnější využití času, než sedět ve škole a učit se. Respondenti nepopisují, že by se u nich záškoláctví projevovalo nějak masivně a stalo se tak závažným sociálně patologickým jevem. Pokud respondenti specifikovali, zdali chodili za školu na základní škole nebo až na střední škole, tak většinou se záškoláctví projevovalo, až byli starší čili na střední škole. Celkem sedm respondentů (n = 7; 70%) uvedlo, že někdy bylo za školou, z toho tři ženy (n = 3; 30%) a čtyři muži (n = 4; 40%). Tato tvrzení podporují následující ukázky týkající se záškoláctví:

Tazatel: „Chodil jsi někdy za školu?“

Petr: „Ano, chodil jsem za školu.“

Tazatel: „Na základní škole, střední škole?“

Petr: „Na základní ne... na střední škole.“

Tazatel: „Co tě k tomu vedlo?“

Petr: „No, právěže to nebyla asi nějaká patologie... to byla prostě jenom puberta... Nechtělo se mi do školy, tak jsme šli raději na pivo.“

Tazatel: „Chodil jsi někdy za školu?“

Jiří: „Ano.“

Tazatel: „Co tě k tomu vedlo?“

Jiří: „Nechtělo se mi tam...“

Tazatel: „A to je vše?“

Jiří: „Nikdy jsem neměl důvod, že bych se třebaš bál nějaký šikany nebo něčeho takového. Myslím si, že bych se sice dokázal sám ubránit... ale tenkrát se mi prostě nechtělo a vím, že jsem tohle dělal i s dalšíma spolužákama.“

Tazatel: „Chodil jsi někdy za školu?“

Alexandr: „Ano...“

Tazatel: „Na základní nebo na střední škole?“

Alexandr: „Na obou...“

Tazatel: „Co tě k tomu vedlo?“

Alexandr: „Na základce se mi fakt nechtělo chodit na takový ty tělocviky a dílny... tomu jsem tak nějak unikal... ale já jsem byl fakt jako krytej tou mámou... takže chození za školu jako takový... no, že bych měl neomluvený hodiny... to si nepamatuju...“

Z této ukázky je patrné, že se u tohoto respondenta vyskytlo záškoláctví s vědomím rodičů. Nicméně odmítání dílen a tělesné výchovy, dle našeho názoru, nesouvisí s homosexualitou respondenta, nicméně s jeho konkrétním zaměřením a schopnostmi.

Tazatel: „Chodila jsi někdy za školu?“

Laura: „Ano.“

Tazatel: „Co tě k tomu vedlo?“

Laura: „Nechtělo se mi tam sedět a plus holky co byly o ročník vejš chodívaly za školu běžně, takže... a byly ze stejný vesnice, takže jako spíš takový pokus o sociální vazby no.“

Zde se motivem pro záškoláctví stal pokus o navázání sociálních vazeb, přiblížit se vrstevníkům a skamarádit se s nimi.

Tazatel: „Chodila jsi někdy za školu?“

Irena: „Áno... (smích)“

Tazatel: „Co tě k tomu vedlo?“

Irena: „No... chodila jsem za školu na střední, ze začátku to byla jako machrovina s holkama... jedna nešla, tak nepůjdem spolu. A později, tak ve třetáku, čtvrtáku to bylo i kvůli holce...“

Tazatel: „Protože jsi raději trávila čas s ní, než ve škole...?“

Irena: „Ano, ano...“

V této ukázce se dozvídáme, že motivem pro záškoláctví bylo opět udržování sociálních vazeb a později také trávení společného času s přítelkyní v době školního vyučování.

Tazatel: „Chodila jsi někdy za školu?“

Helena: „Ano...“

Tazatel: „Co tě k tomu vedlo?“

Helena: „Možná ulítí se z nějakého testu... nebo že se mi tam třeba nechtělo, ale nebyly to vyložené žádné cílené a dlouhodobé chození za školu... Spíš jednotlivě, že jsme si s kamarádkou řekly, hele tak kašlem na tu češtinu, jdeme na kafe... a tak. Na gymplu.“

Z této ukázky je opět patrné nějaké udržování sociální vztahů a lenost vedly k záškoláctví.

Následně se budeme věnovat šikaně. Šikanu zažilo šest respondentů (n = 6; 60%) z toho tři muži (n = 3; 30%) a tři ženy (n = 3; 30%). Žádný z respondentů neuvedl, že by se stal někdy agresorem a sám někoho šikanoval. Žádný z respondentů nezmínil, že by podnětem pro šikanu byla jejich vlastní homosexualita. Respondenti většinou zažili šikanu ve škole. K tématu šikany uvádíme několik následujících úryvků:

Tazatel: „Byl jsi někdy obětí šikany?“

Alexandr: „Ano, to byla šikana jako spíš psychická... to byly nějaký posměšky a takový to dávání bláta do tašky a psaní na záda. Ale jako nějaký fyzický ataky nebyly. Příjemný to nebylo, ale jako v té době zas jsem to nějak neprožíval, protože mi to jejich chování přišlo pitomý... sám víš nejlíp, že děti jsou někdy kruté a stačí málo a podaj si tě. Tak jsem chvíli dělal toho panáka...“

Tazatel: „Chvíli? Jak dlouho?“

Alexandr: „Tak... ta sedmá třída... čili nějaký ten rok.“

Tazatel: „Byl jsi někdy obětí šikany?“

Alexandr: „Ano...“

Tazatel: „Kdy to bylo?“

Alexandr: „Na základní škole...“

Tazatel: „A vzpomeneš si proč?“

Alexandr: „Ani netuším... protože jsem byl teda jako nejvyšší a kluci si chtěli jako rozdělit ty role kdo je větší a silnější... takže prostě asi jenom proto, že jsem byl dost výrazný.“

Tazatel: „Byla jsi někdy obětí šikany?“

Izabela: „Jo... byla (znehuceně).“

Tazatel: „Chceš to nějak rozvést?“

Izabela: „Na VOŠce... kupodivu to nebylo jako ze stran spolužaček, jak to obvykle bývá, ale ze stran vyučujících a to dodnes cítím jako něco strašného... Doted' si říkám, že kdybych tu učitel teď potkala, tak jsem schopná ji dát snad i facku za to všechno co prováděla. Nebylo to, ale z důvodu, že jsem lesba... to ona ani nevěděla. Ale jako z nějakýho celkovýho...“

Tazatel: „Z nějaké nesympatie?“

Izabela: „Jo, z nesympatie... prostě mě neměla ráda, tak mi dělal peklo. A bylo to dost jako hrozný, protože člověk si nebyl jistej, jestli to vůbec někdy skončí. Sice kdyby mi někdo řekl... hele, tak doděláš školu za půl roku a budeš to mít v cajku, tak samozřejmě... v momentě kdy jsem dodělala školu, tak to všechno spadlo. Ale rozhodně bych ... každému kdo se takhle setká s tou šikanou, tak bych asi dokázala říct co dělat, nebo co si mám myslet.... Protože tam nebyl nikdo, kdo by mě podpořil a to bylo hrozný, že se jí všichni báli, ty učitelky.“

Tazatel: „A co ti prováděla?“

Izabela: „Nejprv si musela najít nějaký ty lidi, který bude šikanovat... nebyla jsem jediná a permanentně si na ni hodně lidí stěžovalo a nikdo s tím nic nedělal... a to bylo hrozný, když nikdo nic neudělal. To byly takový věci... člověk předpokládal, že u unese nějakou ne drzou diskusi a tak se to nějak stupňovalo a najednou měla asi dojem, že ty studentky jsou její největší nepřátelé, který ona musí jako zničit a musí mít nad něma moc... prostě zakomplexovaná osoba, která musela mít nad těma studentkami moc a byla taky dost omezená jako mentálně a byla úplně šílená. A šikanovala třeba tak, že nás jako vychutnávala na praxi... dvou lidem se může různě jenom, jestli jsi něco udělal dobře, nebo špatně ... a je otázka jakým způsobem jak ti to člověk podává, jestli ti to říká v klidu nebo na tebe řve před pacientama a dělá ti scény a ponižuje tě tam před lidma, personálem nemocnice, spolužačkama... za to že máš já nevím... kraviny... zašedlý ponožky, špatně ustlaná postel... a potom jako různý vykonstruovaný procesy... no prostě šílený. Na škole to potom gradovalo takž, e když jsme měly nějaký zkoušky s ní, tak jsme je jako neudělaly... musely jsme jít na podruhé... A testy, ty který jako šly doložit jo... že ti za něco měla napsat body a nenapsala... tak to taky dělala... takovýhle jako věci.“

Tento příběh popisuje zdánlivě netypickou šikanu, která se projevovala nevhodným chováním vyučující na vyšší odborné škole ke studentům. Za největší selhání považujeme fakt, že vedení školy neakceptovalo a neřešilo stížnosti studentů.

Tazatel: „Byla jsi někdy obětí šikany?“

Laura: „Ano. Na prvním stupni základní školy.“

Tazatel: „Proč myslíš, že to bylo?“

Laura: „Protože byli nižšího intelektu a nedokázali skousnout, že má někdo dobrý známky.“

Tazatel: „*Takže jsi vyčnívala prospěchově.*“

Laura: „*Ano.*“

U respondentů má šikana stejné zastoupení jako krádeže, které podnikali sami respondenti. Někdy něco ukradlo šest respondentů (n = 6; 60%) z toho tři ženy (n = 3; 30%) a tři muži (n = 3; 30%). Respondenti popisují krádeže jako dětskou nerozvážnost a páchali je převážně v dětství. Krádeže byly vždy drobného rázu, například čokoládové tyčinky, rtěnky atp. Dvě respondentky (n = 2; 20%) uvedly, že jim krádeže dávaly pocit „rauše“ či adrenalinu. Žádný z respondentů nevedl, že by potřeba krást u nich přetrvávala. Všichni respondenti jsou ze střední socioekonomické třídy a z tohoto důvodu se u nich neexistuje potřeba krást pro svou vlastní potřebu (například jídlo). Dále soudíme, že respondenti netrpí žádným patologickým nutkáním ke krádežím, protože sami uvedli rozsah a trvání svých krádeží. K tématu krádežím přikládáme následující ukázky rozhovorů:

Tazatel: „*Ukradla jsi někdy něco?*“

Laura: „*Jo...*“

Tazatel: „*Jaký jsi z toho měla pocit?*“

Laura: „*Takový jako thrill (anglický jazyk: rozechvění, vzrušení, uchvácení – poznámka autora), takový ten opojný pocit...*“

Tazatel: „*Kdy to bylo zhruba a co to bylo?*“

Laura: „*Bylo mi 15... drobnost, rtěnky jsem kradla.*“

Tazatel: „*Ukradl jsi někdy něco?*“

Patrik: „*Tak, kdy žjsem byl dítě tak... jo no.*“

Tazatel: „*Kolik ty bylo?*“

Patrik: „*Byl jsem na prvním stupni na základce.*“

Tazatel: „*Co jsi ukradl?*“

Patrik: „*Legovýho panáčka...*“

Tazatel: „*Jaký jsi z toho měl pocit?*“

Patrik: „*Když jsem toho panáčka bral... tak jsem měl strach, že mě někdo uvidí... Ale neměl jsem potom výčitky, že bych to měl vrátit nebo někomu říct... prostě legovej panáček byl doma.*“

Tazatel: „Ukradla jsi někdy něco?“

Helena: „Ano... ale, spíš asi, když jsem byla v pubertě... nějaký bonbóny nebo tyčinka v obchodě... v hodnotě dejme tomu do patnácti korun... Nechodila jsem nikam cíleně krást a nedělala jsem to pravidelně.“

Tazatel: „Jaký pocit jsi z toho měla?“

Helena: „V té době jsem si myslela, že jsem strašný rebel a že jsem strašně cool a zároveň to byl takovej adrenalin, takže jsem si připadala jako docela dobře... ale kdybych to udělala dneska, tak bych si připadala asi hrozně špatně.“

Tazatel: „Ukradl jsi někdy něco?“

Jiří: „Ano.“

Tazatel: „Jaký jsi z toho měl pocit?“

Jiří: „Nejdřív nadmíra štěstí a pak výčitky... Ale ono ukrást tyčinku v obchodě a ukrást půl milionu v práci je něco jináčího, že jo... A navíc mě při tom chytili, takže ty výčitky přišly hned.“

Přesná polovina respondentů (n = 5; 50%) uvedla, že se někdy v životě chovala rizikově na internetu. K našemu překvapení se rizikové chování na internetu objevovalo častěji u žen (n = 3; 30%), než u mužů (n = 2; 20%). Ostatní respondenti uváděli, že se nepohybují po internetových seznamkách a chatech a jejich chování na internetu nepovažují za rizikové. Respondenti, kteří se rizikově chovali na internetu, toto chování popisují spíše jako pohyb na internetových seznamkách a seznamování pomocí internetu za účelem nalezení nových přátel či potenciálního partnera/partnerky. Jeden z respondentů (n = 1; 10%) uvedl, že i se s lidmi z internetu stýkal i za účelem sexuálního kontaktu. Respondenti neuvedli „závažnější“ formy tohoto chování, ke kterým můžeme zařadit například zaslání erotických fotografií sebe sama neznámým lidem na internetu. Žádný z respondentů neuvedl, že by zažil kyberšikanu. Pokud se respondenti v realitě setkali s někým, s kým navázali první kontakt na internetu, tak k tomuto setkání svolili dobrovolně a nebyli tak terčem kybergroomingu. Zpětně na toto jednání většinou nenahlíží negativně, pouze jeden z respondentů (n = 1; 10%) uvedl, že jeho chování na internetových seznamkách bylo lehkovážné (sdělování osobních informací jako je bydliště, telefon atp. neznámým osobám na internetu), jak potvrzují následující ukázky:

Tazatel: „Choval ses někdy rizikově na internetu?“

Petr: „Ano, určitě... mnohokrát.“

Tazatel: „Chceš to rozvést?“

Petr: „Na tom internetu... no, na seznamce jsem byl zaregistrovaný asi od svých 15 let až do svých 22. Právě tam jsem docela lehkovězně navazoval kontakty a sdílel jsem docela své intimní informace s lidmi, které jsem předtím neviděl...“

Tazatel: „Informace nebo fotografie?“

Petr: „Občas taky fotografie, ale to u mě nebylo běžné, neměl jsem vystavené všechno hned.“

Tazatel: „Co považuješ za intimní informace?“

Petr: „Tak... už jenom kontaktní informace, třeba bydliště. A v podstatě, když se mě někdo na cokoliv zeptal, tak jsem přes ten internet odpovídal na všechno... aniž bych věděl kdo to je. A pak jsem se i s hodně lidmi ... nevím přesně s kolika, ale docela dost jsem se s nimi setkával, myslím v rámci kraje, kde jsem bydlel a jako myslím, že když to zhodnotím zpětně, tak to bylo hodně riskantní, ale já jsem si to vůbec neuvědomoval a mě to nepřišlo jako vůbec špatné.“

Tazatel: „Za jakým účelem ses s nimi stýkal?“

Petr: „Já jsem si chtěl najít nějakého partnera a taky za účelem sexu... ale jakoby vždycky v pozadí bylo to, že bych si chtěl někoho najít na vztah.“

Tazatel: „Myslíš si, že ses někdy chovala rizikově na internetu?“

Irena: „Myslím, že asi i jo...“

Tazatel: „Jak konkrétně?“

Irena: „Když jsme měli konečně doma internet nebo ve škole... tak jako hurá na chat a s cizími lidmi si psát. Nesetkávala jsem se s nikým z toho chatu teda... Ale jako fotky tam byly, jenom oblečený, žádný hanbatý. Ale teda je pravda, že jsem se setkávala s holkama přes seznamku.“

Tazatel: „Takže jste se poznali na seznamce a pak jste šly ven společně?“

Irena: „Jojo...“

Tazatel: „A hledala jsi takhle kamarádky nebo spíš nějaký milostný vztah?“

Irena: „Obojí...“

Tazatel: „Takže to, co z toho setkání vplynulo?“

Irena: „No jo...“

Tazatel: „Takže jsi prvně chatovala s neznámými lidmi a až později přišla ta seznamka?“

Irena: „Ta přišla později...“

Tazatel: „Nějak výrazně nebo návazně na to?“

Irena: „Tak asi tři, čtyři roky na to... bylo mi asi 17, 18.“

Tazatel: „Měla jsi někdy při tom setkání s osobou, se kterou ses seznámila na internetu nějaký problém?“

Irena: „Ne... vždycky přišel ten, kdo měl přijít... žádné násilí nebo tak něco.“

Jeden z respondentů neoznačil své chování na internetu za rizikové (a nebyl proto zařazen do statistiky), ale i přesto má nějaké osobní profily na internetových seznamkách. Je toho názoru, že se na internetu chová obezřetně a proto jeho chování není, dle něj, rizikové:

Tazatel: „Myslíš si, že ses někdy choval rizikově na internetu?“

Jiří: „No... jde o to hlavně, že já... když se přiznám, že já mám spoustu profilů po seznamkách... nebo nemám... ale nikdy nedošlo... protože vždycky tvrdím... i když jsem tu webkameru třeba měl, tak jsem řekl, že ji nemám, protože nechci, aby to takhle nějak bylo. A zásadně nesděluju kontaktní údaje... vždycky maximálně jenom část města, kde bydlím... A co se týče nějakých erotických fotek, tak ty raději ani nevedu, protože za prvý se sám stydím se na ně podívat... natož je někomu poslat. Takže...“

Tazatel: „Myslíš, že se rizikově na internetu nechováš?“

Jiří: „Myslím si, že asi ne.“

Několik respondentů (n = 3; 30%) uvedlo, že minimálně jednou v životě měli suicidální myšlenky. Jen u jednoho respondenta (n = 1; 10%) se objevily suicidální myšlenky zároveň se sebepoškozováním. Suicidální myšlenky u respondentů měly většinou příčinu v těžkých životních situacích (špatné rodinné zázemí, neřešená šikana, rozchod, depresivní nálady). U žádného respondenta nepřešly suicidální myšlenky ve skutečný, chtěný a plánovaný pokus o suicidium, byť neúspěšný. Respondenti vysloveně nevedli, že by jejich suicidální myšlenky měly příčinu v jejich vlastní homosexualitě nebo v negativních reakcích na jejich coming out. Dále uvádíme několik ukázek rozhovorů k otázce suicidality:

Tazatel: „Uvažoval jsi někdy o sebevraždě?“

Jiří: „Ano...“

Tazatel: „Proč a kdy?“

Jiří: „Špatný partner a ještě tenkrát, když jsem bydlel s našima.“

Tazatel: „Takže to jsou dva odlišné důvody?“

Jiří: „Ne, to je dohromady... ale jako kvůli partnerovi, který se na mě jakoby vykašlal...“

Tazatel: „Aha, takže jsi bydlel s rodiči a oni ti nepomáhali nějak...?“

Jiří: „Oni to hlavně nevěděli.“

Tazatel: „Kdy to bylo?“

Jiří: „Takže to bylo zhruba v těch 15 letech...“

Tazatel: „Uvažovala jsi někdy o sebevraždě?“

Helena: „Ano.“

Tazatel: „Proč?“

Helena: „Asi hlavně kvůli depresím...“

Tazatel: „Měla jsi vysloveně deprese nebo depresivní nálady?“

Helena: „Nemůžu to posoudit, protože nemám oficiální diagnózu.“

Tazatel: „Nebyla jsi u psychiatra?“

Helena: „Nebyla...“

Tazatel: „A chtěla jsi někdy jít vyhledat odborníka?“

Helena: „Ano, hodněkrát... ale mám v sobě nějaký blok a nemůžu se k tomu dokopat.“

Tazatel: „Uvažovala jsi někdy o sebevraždě?“

Izabela: „Jo...“

Tazatel: „Proč a kdy to bylo?“

Izabela: „Bylo to ve 20... když se na mě nahnulo víc faktorů. Jako, rozešla se se mnou moje první holka ... uhm... potom ta šikana v tý škole a špatný rodinný zázemí do toho. Takže vlastně byly tři docela drtivý věci, který jako na mě útočily.. a tak... takže jsem měla jako nějakou depresi.“

Tazatel: „Takže jsi měla nějaké depresivní nálady... a zkusila jsi realizovat suicidium, nebo to byly jenom myšlenky?“

Izabela: „To nebyly depresivní nálady, to byla jako opravdu deprese.“

Tazatel: „akože jsi byla v péči psychiatra?“

Izabela: „Nebyla... a to na tom bylo to nejhorší... Ale měla jsem depresi asi jako třičtvrtě roku a tak se různě stupňovala... Pak teda to došlo do bodu, kdy jsem se rozhodla, že to jako už nepůjde.“

Tazatel: „Takže jsi nabyla názor, že to už nepůjde a tak jsi začala uvažovat o sebevraždě?“

Izabela: „No... to jsem... i když je pravda, že jsem si nějak s tou myšlenou pohrávala jako brzy po tom rozchodu a potom jsem na to myslela každé den nebo každých 10 minut... pořád jsem přemýšlela o sebevraždě.“

Tazatel: „Zkoušela jsi to teda realizovat?“

Izabela: „Právěže jsem přemýšlela jak na to nejlíp... a protože jsem měla k dispozici auto, tak jsem se rozhodla, že se zabiju v autě, aby to vypadalo jako nehoda.“

Tazatel: „Zkusila jsi to nebo to byly jenom myšlenky?“

Izabela: „No, rozhodla jsem se... nějak... jako zkusila a nezkusila... jako já jsem jezdila v tom období hodně rychle, protože jsem věděla, že když budu jezdit hodně rychle, že se může něco stát.“

Tazatel: „Takže jsi úmyslně hazardovala se svým životem za volantem?“

Izabela: „No... a tak jsem třeba různě předjížděla nebo tak... A věděla jsem, že to auto není zase tak bezpečný, že se může stát, že budu mít defekt nebo něco... No a jednou se stalo, že jsem se rozhodla, že budu hodně předjíždět a měla jsem tak jako zafixovaný v sobě, že nesmím nikomu ublížit, jenom sobě... Takže při předjíždění, když někdo naproti tobě vyjede, tak to prostě strhneš jinam a je to taková omluvenka, že přece nebudeš ubližovat těm druhým a stáhneš to někam do stromu... A to už byl takový snadný krůček k tý sebevraždě.“

Tento úryvek vypovídá o tom, že k suicidu zde skutečně mohlo dojít. Respondentka sice uvádí, že se na silnici sice chovala „obezřetně“, aby neublížila ostatním, nicméně v souvislosti s tím co respondentka uvedla, by se dalo taktéž hovořit o rizikovém chování v dopravě. Nicméně respondentka přímo neuvedla, že by se někdy chovala rizikově v dopravě.

Se suicidalitou občas souvisí také sebepoškozování. V našem výzkumu se ukázalo, že pouze dva respondenti (n = 2; 20%) se někdy za život sebepoškozovali, z toho jedna žena a jeden muž. Sebepoškozování u respondentů pramenilo z nějaké potřeby pocitu uvolnění, které jim sebepoškozování přinášelo. Toto uvolnění potřebovali z důvodu nějakých psychických problémů, kdy jeden z respondentů byl velmi konkrétní (viz. úryvek níže) a druhá respondentka příliš konkrétní nebyla. V případě konkrétního případu můžeme říci, že jedna z příčin sebepoškozování byla také negativní reakce matky, když se jí syn svěřil se svou homosexualitou. Toto odmítnutí matky způsobilo respondentovi psychické problémy, které řešil také touto cestou.

Tazatel: „Sebepoškozoval ses někdy?“

Petr: „Ano.“

Tazatel: „Proč a jaké to pro tebe bylo?“

Petr: „Sebepoškozoval jsem se proto, že jsem v sobě cítil nějaké napětí... protože jsem se vlastně neuměl začlenit do nějakých těch jakoby... struktur, jakože... jsem si třeba nepřipadal dost mužně nebo jsem si teda říkal, jaký bych měl být, když teda jsem ten homosexuál. Nemohl jsem se někam zapasovat a vlastně moji heterosexuální spolužáci a přátelé už byly v nějaké... víc... no, už si byli spolu jistější a já jsem si připadal jako nejistě.“

A vlastně to možná už začalo po tom, co mi matka řekla, co mi řekla... takže tam asi byly ty první náznaky.“

Tazatel: „Takže sis připadal nezařazen do společnosti a svěřil ses mamce a její reakce byla odmítavá a tak to začalo?“

Petr: „Ne zcela... já jsem šel za mamkou ji říct, že jsem teda homosexuál a ona to odmítla. No a potom já jsem... no, na základní škole jsem neměl žádné sociální vazby a byl jsem skoro vždycky outsider. Na střední škole se to postupně měnilo, ale musel jsem si to nějak vybudovat, ale zároveň jsem nevěděl jak na to, jak t kontakty navázat... A ještě v kombinaci s tím, že já jsem to matce řekl o prázdninách před nástupem na střední školu a asi se to spojilo i s nejistotou z nového prostředí a vlastně s tím vším... takže vlastně jsem měl v sobě jakoby napětí a to jsem ventiloval tím sebepoškozováním.“

Tazatel: „Takže to pro tebe bylo uvolňující?“

Petr: „Ano.“

Tazatel: „Jak ses sebepoškozoval?“

Petr: „Já jsem se řezal do ruky, zápěstí... spíš lehce, aby to bolelo.“

Tazatel: „Sebepoškozovala ses někdy?“

Helena: „Ano, v menší míře.“

Tazatel: „Co tím myslíš?“

Helena: „Hmm... žiletkou do ruky, ale spíš fakt jako tak povrchově. Ne, že bych prostě seděla ve vaně a krvácela tam ... to ne.“

Tazatel: „Jaký jsi z toho měla pocit?“

Helena: „Hmm... v tu chvíli hrozně uvolňující, takový osvobozující.“

Tazatel: „Takže řekněme, že jsi to dělala proto, že ti to v tu chvíli přinášelo úlevu?“

Helena: „Ano... asi jsem se chtěl v tu chvíli něčeho zbavit a měla jsem dojem, že se to ze mě dostává ven tímhle způsobem.“

Tazatel: „Byly to nějaké psychické obtíže?“

Helena: „Taky... nebo hlavně...“

Následně jsme se věnovali workoholismu, který se u našich respondentů příliš neprojevoval, pouze u dvou osob (n = 2; 20%), z toho u jednoho muže (n = 1; 10%) a jedné ženy (n = 1; 10%). Většina respondentů uvedla, že mají rádi svou práci/zaměstnání/obor studia, ale neoznačili se za workoholiky. Připadalo nám, že respondenti nevnímali workoholismus jako něco, co by pro ně bylo rizikové nebo ohrožující a nevyskytovala se u nich potřeba debatu o workoholismu dále, mimo naše otázky, rozvíjet, jak je vidět v následujících úryvcích:

Tazatel: „Považuješ sama sebe za workoholika?“

Romana: „Jo...“

Tazatel: „Takže jsi závislá na práci?“

Romana: (smích) „Dá se to tak říct...“

Tazatel: „Máš rád své zaměstnání?“

Alexandr: „Já mám každou chvíli jiný, ale většinou je rád mám.“

Tazatel: „Označil bys sám sebe za workoholika?“

Alexandr: „Umím být workoholik... ale taky umím bejt línej jako prase. Prostě, když jako dělám na nějakým projektu nebo tak... tak se snažím jet na 100% a nešdit to nějak... ale jestli jsem vysloveně workoholik... no... možná je... jako jo, asi jo.“

Tazatel: „Uchyluješ se k práci nebo nějakým nadměrným pracovním výkonům, když tě něco trápí?“

Alexandr: „Ano...“

Z tohoto úryvku je patrné, že respondent váhal, zdali se označit za workoholika, ovšem nakonec se k tomu uchýlil a potvrdil také, že pokud se cítí v nějakém dyskomfortu, tak se uchyluje k práci a nadměrným pracovním výkonům.

Většina respondentů uvedla, že má k hazardu odmítavý postoj a že nehrají hazardní hry (poker, blackjack atp.). Někteří respondenti uvedli, že si občas zahrají tzv. „bez peněz“ čili u hry nesází. U většiny respondentů byl tento odmítavý postoj k hazardu spojen s negativní zkušeností ze svého okolí nebo s odmítavým postojem k hernám, které se vyskytují v jejich městě či okolí. Dva respondenti (n = 2; 20%) uvedli, že jim hazard nevadí. Jedna respondentka vymezila, že ji nevadí karetní hazardní hry, ale má velmi negativní postoj k hracím automatům, ruletě a podobným hazardním praktikám. Dále respondenti neuvedli, že by podlehli gamblerství a ani to z rozhovoru s nimi nevyplývalo. To potvrzují následující ukázky:

Tazatel: „Jaký je tvůj postoj k hazardu?“

Jiří: „Jsem takový člověk, že... když to řeknu přímo na rovinu, tak my máme vlastně tam bowling... jdeme si zahrát bowling a když ten automat vidím, tak vezmu padesátku, hodím to do toho a pokud z toho nic nevypadne, jdu pryč. Ne, že bych u toho stál hodiny a snažil se z toho něco vymlátit. Každopádně karty rád hraju, občas si vsadím na fotbal, ale není to nic, že by se to pohybovalo v řádech tisíců korun... Takže tak.“

Tazatel: „Jaký je tvůj postoj k hazardu?“

Helena: „Když to vezmu tak, že můj bratr hodně hraje poker a hraje s kamarádama prostě za peníze... asi o větší částky, ale ne asi o stokoruny, tisícikoruny... Takže k tomu mám jako relativně pozitivní přístup, cos e týká toho pokeru a když tomu teda opravdu někdo rozumí a je to v přátelském kruhu... ale co se týká třeba rulety nebo hracích automatů... tak k tomu mám velice negativní přístup. To nemám ráda, protože jsem měla kolem sebe hodně lidí, který tomu ne jako vyloženě propadli, ale hráli na tom často a jelikož to byli lidé, kteří nepocházej třeba úplně z nějaké sociální skupiny, která je jako dobře zabezpečená... byli to třeba kamarádi, kteří neměli práci, co vydělávali málo, co pobírali dávky a tak... Tak to mám velice negativní, protože vlastně dokonce mi to zničilo pár přátelství... a to je všechno asi.“

Tazatel: „Ty sama jsi někdy hrála hazardní hry?“

Helena: „Ano, zkusila jsem... právě proto, že jsem se vyskytovala jakoby často někde třeba v hospodě s kamarády, kteří jako hráli ty automaty... tak jsem to párkrát zkusila ten herní automat nějaký... ruletu asi přímo ne, ale vlastně ano, pokud to berem tak, že tam seděl ten kamarád, kterej jako sázel a já mu řekla: „Hele, teďka dej tohle číslo.“, ale já sama ne.“ V malých částkách ty herní automaty a nebylo to jako pravidelně, spíš výjimečně... zřídka kdy.

Tazatel: „Když jsi rekněme hodila tu dvacku do toho automatu, jak ses cítila?“

Helena: „Nadšeně a doufala jsem, že něco vyhraju a potom, když jsem nic nevyhrála... Ale ne, někdy jsem něco vyhrála teda... ale když jsem nic nevyhrála, tak jsem byla zklamaná, byla jsem naštvaná na sebe, měla jsem výčitky svědomí, že jsem to udělala, protože v tom věku dvacka znamenalo jako jedno pivo, tak jsem věděla, že teď si dám jako o pivo nebo o panáka míň.“

Tazatel: „Když jsi zažila výhru, jakoukoliv, tak jaký jsi z ní měla pocit?“

Helena: „Měla jsem radost, protože jsem si říkala: „Jo, tak dneska jsem pila zadarmo.““

Tazatel: „A motivovalo tě to k další hře?“

Helena: „Někdy ano, takže jsem třeba hrála dvě hry za sebou... ale určitě, že bych si řekla: „Tak zítra jdu zase a vyhraju ještě víc.“, to ne...“

Z úryvku je patrné, že výhra nebyla velkou motivací k další hazardní hře a že respondenti, kteří si občas zahrají hazardní hry, nemají tuto potřebu nutkavou.

Nejmenší zastoupení v projevech rizikového chování, podle odpovědí respondentů, mají adrenalinové sporty. Jen jeden respondent (n = 1; 10%) uvedl, že má rád adrenalinové sporty, ale nevěnuje se aktivně takovým sportům. Nemůžeme zde proto hovořit o přílišném rizikovém chování prostřednictvím adrenalinových sportů. Ostatní

respondenti uvedli, že adrenalinové sporty nikdy neprovozovali a ani k tomu nějak netíhnou.

Tazatel: „*Máš rád adrenalinové sporty?*“

Patrik: „*Asi jo...*“

Tazatel: „*Jaké například?*“

Patrik: „*Tak... skákal jsem padákem, takže to bylo takové, že jsem se toho vůbec nebál...*“

Tazatel: „*Věnuješ se nějakým takovým sportům aktivně?*“

Patrik: „*Ne...*“

Poslední námi sledované rizikové chování bylo rizikové chování v dopravě, kde žádný z respondentů neuvedl, že by se takto někdy choval a všichni respondenti, kteří mají řidičský průkaz, uvedli, že se nepovažují za agresivní řidiče a řídí naopak opatrně, defenzivně. Z předchozích úryvků, které se týkají řízení automobilu pod vlivem pervitinu a využití automobilu k možnému suicidu, soudíme, že tito respondenti se chovali rizikově v dopravě, nicméně toto rizikové chování měla pouze rysy doprovodného, přidruženého rizikového chování, které plynulo z jiné situace nebo činu.

4.4. Eventuální rozdíly v míře rizikového chování u žen a mužů

Z výzkumu vzešlo, že většina respondentů se alespoň jednou za život chovala nějakým způsobem rizikově. Toto není nic, co bychom neočekávali. Drobné rozdíly mezi ženskými a mužskými respondenty jsme však očekávali. Toto vychází z běžného názoru, který je rozšířen ve společnosti, že dívky, ženy jsou vesměs hodnější a klidnější. Rozdíl je v tom, že některé projevy rizikového chování přicházely u žen v pozdějším věku. Nikdo z respondentů se neoznačil za agresivního jedince a žádný z respondentů se neúčastnil šikany jako agresor. Z tohoto můžeme soudit, že respondenti procházeli relativně harmonickým vývojem. Nemůžeme proto upnout svou pozornost na žádného konkrétního respondenta a nemůžeme ani říci, že by některý z respondentů výrazně ovlivňoval hledání eventuálních rozdílů mezi ženskými a mužskými respondenty. „Běžné“ negativní projevy v chování, jako jsou například drobné krádeže, zkoušení cigaret až závislost na nikotinu, alkoholu, marihuany, záškoláctví se objevovaly u obou skupin respondentů téměř vyrovnaně. Tuto skutečnost jsme očekávali. Následně uvádíme graf, který vyjadřuje zastoupení četnosti projevů rizikového chování u mužských a ženských respondentů.

Graf č. 4: Zastoupení četnosti projevů rizikového chování u mužských a ženských respondentů

Z tohoto grafu je jasně patrné, že projevy rizikového chování u žen a mužů byly v našem výzkumu prakticky vyrovnané. Dle výpočtu míry rizikového chování u jednotlivých žen a mužů a jejich následný součet udal prakticky stejná čísla jak u žen, tak mužů (ženy: 38,401; muži: 38,468). Z analýzy rozhovorů bylo dále zjištěno, že jako celkem problematické se jeví rizikové sexuální chování, zvláště u mužských respondentů. Tato skutečnost vychází nejen z toho, že sexuální praktiky u homosexuálních mužů jsou více penetrativního charakteru, než u homosexuálních žen, ale také z toho, že všichni mužští respondenti alespoň jednou zažili rizikový sex (v těchto případech konkrétně nechráněný anální styk), který se u homosexuálních mužů všeobecně považuje za velmi rizikový z důvodu relativně vysokého rizika infikování pohlavně přenosnou nemocí (STD). U ženských respondentů se také vyskytovaly projevy rizikového sexuálního chování – zvláště tedy rizikový pohlavní styk, nicméně v těchto případech je riziko nakažení se pohlavně přenosnou chorobou menší. Některé respondentky měly nechráněný pohlavní styk s mužem, nicméně ani jedna z nich neoznačila tento nechráněný pohlavní styk za rizikový a to z důvodu, že svého partnera znaly déle a chovaly k němu důvěru. Mužští respondenti také častěji uváděli, že se někdy chovali promiskuitně. Za největší míru nebezpečí můžeme označit nechráněný pohlavní styk s neznámými osobami spojený s promiskuitou. Z rozhovorů vyplynulo, že si všichni respondenti uvědomují možné nebezpečí, které sebou přináší rizikové sexuální chování, a z tohoto důvodu předpokládáme, že, když už se chovají rizikově v sexuální oblasti (jeden z respondentů se během pořizování rozhovoru označil za promiskuitní osobu) mají snahu snížit na minimum míru potencionálního nebezpečí a to například použitím kondomu. Suicidální myšlenky a sebepoškozování a depresivní nálady se objevovaly jak u mužských, tak u ženských respondentů v podobné míře, která nebyla naštěstí vysoká. Nemůžeme zde proto hovořit o markantních rozdílech. Žádný z respondentů, který vlastní řidičský průkaz se neoznačil za agresivního řidiče. Postoje k hazardu byly u všech respondentů většinou neutrální až negativní. Dva respondenti uvedli, že mají neutrální až pozitivní postoj k hazardu. Adrenalinové sporty se u respondentů projevíly jako bezvýznamné. Ani v této spojitosti proto nemůžeme hovořit o rozdílech, naopak spíše o shodě. V souhrnu tedy vidíme jako nejproblematictější rizikové sexuální chování. V této oblasti byly zjištěny největší

rozdíly v míře rizikového chování s ohledem na možné dopady, které toto rizikové chování může mít.

5. Diskuze

Proces vnitřního coming outu byl u našich respondentů vesměs úspěšný a vedl k syntéze identity společně s inklinováním k vnějšímu coming outu svému okolí. Většina respondentů také vnější coming out podstoupila u většiny osob ve svém okolí (rodina, spolužáci, spolupracovníci atp.) Pouze dva respondenti nepodstoupili přímý coming out v rodině, z toho jeden respondent o svém intimním životě nechce ani mluvit. Z okolí pozorujeme některé negativní důsledky negativní reakce na coming out jedince, které se projevují zvláště tedy v rodinách, jde o suicidální tendence, sebepoškozování, nadměrná konzumace alkoholu, drog, nevratný rozpad vztahů v rodině, vyhození z domova atp. Tyto negativní jevy a další přidružené jevy, které jsou samotné rizikovým chováním nebo toto rizikové chování mohou vyvolávat, jsme se snažili sledovat v praktické části této práce. Negativní reakce na coming out se u některých respondentů objevily a byly nejčtenější v rodinách respondentů. Jen u jednoho respondenta tato reakce přímo vedla k sebepoškozování, jako formě rizikového chování, nemůžeme tedy tvrdit, že negativní reakce na vnější coming out nezbytně vyvolává rizikové chování. U ostatních respondentů tyto negativní reakce v přímé návaznosti nezpůsobily to, že by se respondent choval rizikově. Rizikové chování respondentů vycházelo většinou z jiných příčin, jako jsou navazování sociální kontaktů, psychické problémy, které plynuly z jiných událostí, než je negativní reakce na coming out a dále také z příčin jako jsou rozchod s první velkou láskou, šikana nebo chybějící pocit sounáležitosti s vrstevníky, čili pocity a problémy, které nejsou závislé na sexuální orientaci svého nositele. Jsme tedy toho názoru, že souvislost mezi homosexualitou a rizikovým chováním může existovat pouze ve velmi omezené míře, protože u našich respondentů nebyl samotný fakt, že jsou homosexuální, spojen s jejich projevy rizikového chování. Respondenti spíše líčili své příběhy jako příběhy „běžných smrtelníků“ a z rozhovorů nevyplývalo, že by respondenti sami sebe vnímali jinak, než obyčejné lidi. Stejně jako u předchozího výzkumu coming outu, který byl součástí mé bakalářské práce, mohlo mé postavení „osoby zevnitř“ ovlivnit složení výzkumného vzorku a to velmi podobně jako v předchozím výzkumu:

- 1. Výzkumný vzorek byl složen z etnických Čechů a nevyskytovaly se v něm jiné osoby, jako jsou například přistěhovalci, či jejich potomci, nebo Romové.*
- 2. Všichni respondenti pocházeli z ateistického prostředí. Žádný z respondentů se v rozhovoru nezmínil o náboženství či jinými informacemi s náboženstvím spojenými. Všichni respondenti měli ukončené středoškolské vzdělání, část také ukončené vysokoškolské.*
- 3. Všichni respondenti byli ze střední socioekonomické třídy a nepocházejí, ani momentálně nežijí, ze sociálně vyloučených lokalit nebo sociálněekonomicky slabého prostředí.*
- 4. Žádný z respondentů nebyl odsouzen k trestu odnětí svobody a žádnému respondentovi nebyla nařízena ústavní či uložena ochranná výchova.*

Fakt, že se momentálně zdržuji v Brně, ovlivnil také to, že drtivá většina respondentů (konkrétně tedy sedm) bydlí v Brně. Ostatní respondenti bydlí mimo Brno, konkrétně tedy dva v Praze a jeden v Olomouci. Toto mělo vliv na složení vzorku, nicméně soudíme, že dopady na jeho reprezentativnost byly minimální, protože tyto osoby pocházejí z různých míst a mají různé osobnosti, věk, charakterové rysy a v neposlední řadě také příběhy. Každý respondent byl v našem výzkumu jedinečný a toto dodává výzkumnému vzorku na reprezentativnosti. Oproti předchozímu výzkumu zde ovšem není přítomen jev, že by se homosexuálové stahovali do velkých měst kvůli větší toleranci LGBT komunity a většímu přístupu k této komunitě, ale hlavně kvůli zaměstnání nebo studiu na vysoké škole.

Srovnání s dalšími výzkumy nám bohužel nebylo umožněno, protože výzkumy zabývající se rizikovým chováním, které je spojeno s vnějším coming outem buď neexistují, nebo nám nejsou známy. Nicméně se zde nabízí komparace s výsledky výzkumu Projektu SAHA, který se v souhrnu zabývá projektivními a rizikovými faktory sociálního a zdravotního vývoje školní mládeže, podrobněji pak duševním zdravím, sociálními vztahy a podmínkami života dětí a dospívajících. Tento výzkum se nezabývá přímo homosexuální mládeží, ale teoreticky můžeme předpokládat, že i taková mládež se tohoto výzkumu účastnila, protože velikost souboru byla 4 980 žáků a studentů z různých škol v ČR. Vzhledem k tomu, že tento výzkum je velmi rozsáhlý, tak komparace našich výsledků s ním je velmi problematická, nicméně můžeme tvrdit,

že homosexuální jedinci mají stejné tendence k rizikovému chování, jako heterosexuálové. Homosexualita proto nemůže být považována za spouštěč rizikového chování. Dále můžeme poskytnout komparaci části našeho výzkumu, která se věnovala coming outu s výzkumem v práci Coming out u mladých gayů v České republice a na Slovensku z roku 2013, který se zabýval jen coming outem na souboru deseti respondentů. V našem a tomto výzkumu je zřejmá shoda v průběhu coming outu našich respondentů a respondentů tohoto výzkumu. Nejproblematictější byl coming out v rodině, což můžeme opět označit za shodu. Dále můžeme tuto část komparovat s výzkumem Voborského v jeho diplomové práci Coming out z roku 2008, který se zabýval také coming outem. Zde můžeme potvrdit částečnou shodu v prvním uvědomování si vlastní homosexuality, ke které dochází většinou na začátku adolescence. Někteří respondenti v našem výzkumu si však zpětně svou homosexualitu uvědomují již od dětství.

Závěr

Výzkum nám jasně poskytl informaci o tom, že homosexuálové se v mládí sice chovají rizikově: kouří, chodí za školu, pijí alkohol, později zkouší povětšinou lehčí drogy, mají nechráněný či jinak rizikový pohlavní styk, ale v konečném důsledku se téměř nijak neodlišují od rizikového chování heterosexuální mládeže. Je proto pravděpodobné, že homosexualita není přímou příčinou rizikového chování a prakticky neexistuje přímá spojitost mezi homosexualitou a rizikovým chováním. I přesto, že na výzkumném souboru se tato skutečnost nepotvrdila úplně, protože žádný z respondentů nebyl z rodiny vyděděn a následně vyhozen z domu na ulici z důvodu své homosexuality, nepopíráme fakt, že za mnohými těžkými projevy rizikového chování (tvrdé drogy, prostituce, krádeže, atp.) může stát kupříkladu taková velmi negativní reakce nejbližších (rodičů, sourozenců, prarodičů) na vnější coming out jedince. Všichni respondenti zpětně označují svůj coming out za bezproblémový a také většina respondentů se rizikově již nechová – nikdo z nich není závislý na alkoholu či drogách, nikdo z respondentů nepáchá trestnou činnost a žijí vesměs běžné životy, jako ostatní heterosexuální dospělí, proto nemůžeme sdělit, zdali se jedinci, kteří by nepovažovali svůj coming out za bezproblémový chovali rizikově ve větší intenzitě nebo ne. Tímto si také vysvětlujeme fakt, že jsme nenarazili na projevy závažného rizikového chování, jejichž příklady uvádíme výše. Co považujeme stále za problematické je rizikové sexuální chování a to zvláště u homosexuálních mužů. Menší část mužských respondentů uvedla, že se doposud chovají rizikově ve svém sexuálním životě, ale i přes tento fakt jsme příjemně „překvapeni“, protože toto je snad největší předsudek ze všech a jsme rádi, že na našem výzkumném souboru se nepotvrdil. Ovšem i přesto oceňujeme a vítáme snahy o rozšíření povědomí o sexuálně přenosných chorobách (které bývají zaměřeny nejen na homosexuály) a možnou ochranou před nimi, stejně tak široké možnosti testování na pohlavní choroby, které je bezplatné a leckdy i anonymní. Respondenti popisovali většinou postupně projevy rizikového chování, které postupným stárnutím respondenta a jeho zařazení do dospělé populace mizí. V našem výzkumu se objevil jeden případ, kdy negativní reakce matky na coming out jejího syna byla velmi problematická, negativní a přispěla, jako jeden z negativních faktorů k následné automutilaci. Ostatní negativní reakce rodičů respondentů na jejich

vlastní coming out nevyvolaly téměř žádné nebo naprosto minimální projevy rizikového chování. Nemůžeme tedy potvrdit, že by negativní reakce na vnější coming out vyvolávala rizikové chování. Rozdíly mezi intenzitou a závažností rizikového chování u mužských respondentů (gayů) a ženských respondentů (leseb) byly minoritní a zanedbatelné.

Použitá literatura a prameny

PROCHÁZKA, I. (2002). *Coming out*. Brno: STUD.

SAVIN-WILLIAMS, R. (1998). *The disclosure to families of same-sex attractions by lesbians, gays and bisexual youths*. *Journal of research on adolescence*. 8(1), 49-68.

STEHLÍKOVÁ, D., PROCHÁKOVÁ, I. & HROMADA, J. (1995). *Homosexualita, společnost a AIDS v ČR*. Praha: Sdružení organizací homosexuálních občanů (SOHO) v České republice.

VOBORSKÝ, L. (2008). *Coming out*. Diplomová práce, Katedra psychologie FF UP Olomouc.

RYAN, C., & RIVERS, I. (2003). *Lesbian, gay, bisexual and transgender youth: victimization and its correlates in the USA and UK*. *Culture, health, and sexuality*, Vol. 5, No. 2. 103-119.

FLOYD, F. & STEIN, T. (2002): *Sexual orientation identity formation among gay, lesbians and bisexual youths: Multiple patterns of milestone experiences*. *Journal of research on adolescence*, 12(2), 167-191.

PROCHÁZKA, I., JANÍK, D., HROMADA, J. (2003). *Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR*. Praha. Gay iniciativa v ČR, 2003.

MIOVSKÝ, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing.

PATTERSON, C. & D'Augelli, A. (1998). *Lesbian, gay, and bisexual identities in families. Psychological perspectives*. New York: Oxford University Press.

KRIEGELOVÁ, Marie. *Záměrné sebepoškozování v dětství a adolescenci*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008, 174 s. Psyché. ISBN 978-802-4723-334.

ZETÍKOVÁ, M. (2008). *Utváření sexuální identity v procesu coming outu u dospívajících gayů*. Rigorózní práce. Katedra psychologie FF MU Brno.

- KŘÍŽKOVÁ, D. *Nepřijatá homosexualita*. Psychologie dnes, 1999, 5 (1),
- RABOCH, J.; PAVLOVSKÝ, P. *Psychiatrie - minimum pro praxi*. 3. vyd. Praha: Triton, 2003. ISBN 80-7254-423-3
- FIALOVÁ, E., SPOUSTOVÁ, I., HAVELKOVÁ, B. *Diskriminace a právo*. Praha: Gender Studies, 2007. ISBN 978-80-86520-20-9/
- ONDRISOVÁ, S., ŠÍPOŠOVÁ, M., ČERVENKOVÁ, I., JÓJÁRT, P., & BIANCHI, G. (2002): *Neviditelná menšina*. Bratislava: Nadácia občan a demokracia., ISBN 80-968528-5-X
- FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie: analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 218 s. Psyché. ISBN 978-802-4727-813.
- NEŠPOR, Karel. *Už jsem prohrál dost*. Praha: Sportpropag, 2006.
- KOUTEK, J., KOCOURKOVÁ J. *Sebevražedné chování: současné poznatky o suicidalitě a její specifika u dětí a dospívajících*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, 127 s. ISBN 80-717-8732-9.
- WEISS, P. (2002): *Sexuální deviace*. Praha, Portál.
- BRZEK, A., PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J. *Třetí pohlaví?*. Vyd. 1. Praha: Scientia Medica, 1992, 124 s. ISBN 80-855-2603-4.
- KAŇKA, P. *Abeceda homosexuality*. [online]. Leden 2000. Dostupné z WWW: <http://www.004.cz/storage/abeceda_homosexuality.pdf>
- HARTL, P., HARTLOVÁ, H. (2000): *Psychologický slovník*. Praha: Portál.
- UZEL, R., MITLÖHNER, M. (2007): *Vybrané otázky lidské sexuality*. Hradec Králové: Gaudeamus.
- SOBOTKOVÁ, I. (2001): *Psychologie rodiny*. Praha: Portál.
- MACEK, P. (2003). *Adolescence*. Praha: Portál

HAMANOVÁ, J., KABÍČEK, P. Syndrom rizikového chování v dospívání. *Lékařské listy* [online]. [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: <http://zdravi.e15.cz/clanek/priloha-lekarske-listy/syndrom-rizikoveho-chovani-v-dospivani-132984>

MIOVSKÝ, M., BARTÍK, P. *Primární prevence rizikového chování ve školství* (1. vyd.).

HUTYROVÁ M., RŮŽIČKA M., SPĚVÁČEK J. *Distanční studijní opora: Prevence rizikového a problémového chování*. Olomouc.

KOPECKÝ, K. *Rizikové chování studentů Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci v prostředí internetu*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3858-0. Dostupné z: <http://www.slideshare.net/kopeckyk/rizikove-chovani-studentu2013>.

HUBERT, R. *Coming out u mladých gayů v České republice a na Slovensku*. Olomouc, 2013. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Olga Pechová. Dostupné z: <http://theses.cz/id/favi2r/>.

VACEK, J. *Nelátkové závislosti: Závislost na práci* [online]. [cit. 2015-04-10]. Dostupné z: <http://www.adiktologie.cz/cz/articles/download/3477/zavislost-na-praci-pdf>

VOKURKA, M., HUGO, J. *Velký lékařský slovník*. 7., aktualiz. vyd. Praha: Maxdorf, 2003, 966 s. ISBN 978-80-7345-130-1.

RODNÁ, K. Workoholismus – užitečná závislost [online]. *Psychologie Dnes*, 10/2000 [cit. 2015-04-10].

Dostupné z: <http://sklad.matejovsky.net/Tomas/WorkoholismusFIN.doc>

Filip Havlíček. ANNECA, s.r.o. *Právě dnes* [online]. Ústí nad Labem, 2000 - 2015 [cit. 2015-04-11]. Dostupné z: <http://pravednes.cz/HavlicekFilip.profil>

BLATNÝ M., HRDLIČKA M., KVĚTOŇ P., VOBOŘIL D., JELÍNEK M. *Výsledky české části mezinárodního projektu SAHA I.: deskriptivní analýza rizikového chování a rizikových a protektivních faktorů vývoje mladistvých z městských oblastí*. Brno, 2004.
Dostupné z: <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1311247008.pdf>

Příloha - ukázka rozhovoru

Anonymizovaný přepis rozhovoru s respondentem Michalem.

Pořízen: 21. 2. 2015 v soukromém bytě tazatele.

Začneme informovaným souhlasem, následující rozhovor bude nahráván pro potřeby diplomové práce Rizikové chování spojené s vnějším coming outem, která je zpracovávána na Ústavu speciálněpedagogických studií Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Tento rozhovor, jako všechny ostatní rozhovory pořázené pro potřeby této práce, bude přiměřenou formou anonymizován. K rozhovoru jsi svolil dobrovolně a bez nároku na kompenzaci či odměnu. Rozhovor může být na tvé přání kdykoliv přerušen. Nemusíš poskytnout odpověď k otázkám, které Ti jsou nepříjemné. Souhlasíš?

Ano.

Já tě zdravím a chtěl bych se ze začátku, i když je to zřejmé, ale i tak to potřebuju slyšet, zeptat na tvé pohlaví a tvůj věk.

Tak jsem muž, je mi 25 let.

Dál bych se chtěl zeptat na tvé místo narození anebo místo dospívání pokud byly odlišné.

Já jsem dospíval jinde. Narodil jsem se v xxx a vyrůstal jsem nebo respektive dorůstal jsem v xxx.

Ted' momentálně bydlíš kde?

Momentálně bydlím v xxx.

Jaké vlastně byly tvoje důvody pro přestěhování se a kdy to přestěhování proběhlo? Od rodičů, z místa bydliště dospívání.

Bylo to z důvodu práce a školy, které jsem měl současně, a nevyhovovalo mi dojíždění, takže jsem se přestěhoval blíž

A kdy to bylo? A kolik ti bylo let?

Bylo mi... tuším... to byl rok 2012...

Tak teď momentálně bydlíš s kým? Stačí mi vztah, jaký máš k těm osobám.

Bydlím se spolubydlícími a žijeme odděleně.

Takže každý ve své místnosti?

Ano.

Stýkáš se s rodinou?

Stýkám.

Stýkáš se s lidmi z místa narození nebo místa, kde jsi dospíval? Třeba s kamarády ze základní školy nebo ze střední školy?

Ehm ne. Jako z většiny ze střední nebo základní se nestýkám.

A nějaké jiné kolektivy? Přátelé, sousedé cokoliv z místa dospívání?

Jako nic by mě právě pojilo s určitým místem, kde jsem žil, většinou ne. Většinu přátel mám v Praze.

Jaké je tvé dosažené vzdělání?

Nejvyšší středoškolské snad.

A tvoje aktuální zaměstnání je? Stačí mi obor.

Jsem vývojář, softwarový.

Dosažené vzdělání tvých rodičů?

Oba dosáhli magisterského studia.

A jejich povolání?

Můj otec je bezpečnostní analytik a moje matka je referentka zahraničního obchodu.

Přejdeme k otázkám o tvém coming outu, začneme vnitřním. V kolika letech jsi sis začal uvědomovat svou homosexualitu, nějakou svou odlišnost, sexuální či jinou?

Poprvé to bylo tuším někdy kolem patnácti šestnácti, když jsem se zamiloval do svého spolužáka, to jsem začal jaksi už, tam nastal ten moment, kdy jsem si uvědomil, že to asi není v pořádku. Do té doby jsem si svoji sexualitu neuvědomoval.

Takže to přišlo hned při prvních projevech jakékoli sexuality?

Asi tak.

Jak probíhalo tvoje vnitřní srovnávání se s tímhle faktem?

No to bylo poměrně dlouhý, protože já jsem se byl schopný s tím smířit, že do toho spolužáka jsem byl zamilovanej po celou tu dobu, takže šestnáct sedmnáct, jakože po celou dobu tý střední, ale v osmnácti jsem si byl jakoby schopen sám přiznat, že asi budu gay.

Myslíš si, že ti uvědomění si své jinakosti způsobilo nějaké problémy, jakéhokoli rázu?

Nevím, jestli jako... jestli nějakým způsobem problémy... to bych asi neřekl, prostě bylo to jen takový to trápení, jako kvůli lásce, ale ne jako, že by... mi to přinášelo nějaké problémy. Respektive, že bych se špatně učil nebo se nějak špatně vyvíjel to ne. To ne.

Jestli to chápu dobře, tak ty jsi se jakoby trápil kvůli neopětované lásce, ale ne kvůli tomu, že jsi homosexuál?

Ne to jsem si ani tak, vůbec nechtěl přiznávat.

Kdy, jak a komu ses poprvé svěřil se svou homosexualitou?

Už si to nepamatuju moc dobře, ale myslím, jakože první byla moje teta, se kterou mám jakoby bližší vztah a tam jsem jednou v létě, prostě jsem jí říkal, že jsem gay, a že nevím co s tím. Potom byly spolužačky, těm jsem se taky svěřil, potom sestra.

To bylo nějak blízko sebe?

Blízko sebe, protože to bylo jakože, že jsem, to bylo někdy v létě 2009, jsem se začínal jakoby otevírat.

Takže to bylo v horizontu měsíce tyhle události?

Ano.

Jaká byla reakce této osoby a jak tě tato reakce ovlivnila? Případně jak ovlivnila váš vzájemný vztah?

Kupodivu všichni to přijali jakoby, nebyl tam žádný jakoby moment „Cože?!“ nebo takový jakoby překvapení. Všechno bylo v klidu, a že jako „OK“ a jestli ještě něco. Že prostě nebylo to nic, co by... já jsem očekával naopak, že prostě bude ta reakce vášnivější, ale ne a ukázalo se, že prostě to dokážou lidi přijímat velmi v klidu. Ale i tak jsem se po těch prvních reakcích... jsem se bál svěřit rodičům.

Jaká a čí reakce na tvou homosexualitu tě ovlivnila nejvíce?

Asi nedokážu... nevím jak..., že na mě to nezapůsobilo... bych řekl. Samozřejmě si to pamatuju u tety, kdy jsem byl... jestli si pamatuju daný moment, jak svítilo sluníčko, jaký byl vzduch, takže si pamatuju, kdy jsem to řekl. Ale že bych si vyloženě pamatoval, co následovalo potom, to ne. Neřekl bych, že bych si pamatoval, jaký to mělo vyznění, dozvuky.

Takže žádná z těch reakcí nebyla ani pozitivní, ani negativní. Po vnějším coming outu jsi pocíval nějaké zlepšení nebo zhoršení svého sociálního statusu anebo psychického stavu?

Pocíval jsem možná zlepšení, protože to byla úleva, že nemusím si už jakoby hrát... nebo být někým kým nejsem, nebo představu, co lidi o mě mají. Takže tam pro mě bylo důležité, aby to o mně moji blízký věděli.

Označil bys svůj vnější coming out za bezproblémový?

Ano

Ted' otázky k rizikovému chování. Zajímalo by mě, jestli jsi někdy chodil za školu?

Ne.

Měl jsi někdy ve svém životě nechráněný pohlavní styk?

Ano měl.

Myslíš si o sobě, že ses někdy choval promiskuitně?

Někdy ano.

Zkus mi říci délku trvání tohoto období.

No... myslím, že to prožívám zrovna teď. Mám pocit, že se chovám promiskuitně.

Užíval jsi někdy drogy?

Ne.

Považuješ sám sebe za agresivního jedince?

Ne.

Ukradl jsi někdy něco?

Ve školce možná. Ale že bych něco zpronevěřil, nebo nějaký závažnější zločin, to ne.

Jaký je tvůj postoj k hazardu?

Negativní rozhodně.

Hrál jsi někdy hazardní hry?

Nikdy ne o peníze.

Máš rád adrenalinové sporty?

Neprovozuju je, ale nemám k nim nic... jakoby žádný odpor.

Máš řidičský průkaz? A řídíš aktivně?

Mám. Teď poslední dobou ne, nemám auto. Ale jinak jsem dost řídil.

Řekl bys o sobě, že jsi agresivní řidič?

Ne.

Řekl bys, že jsi na něčem závislý?

Ne.

Byl jsi někdy obětí šikany?

Ano

Kdy to bylo? A vzpomeneš si proč?

Bylo to na základní škole. Ani netuším, protože byl jsem jako nejvyšší, ale kluci si asi chtěli rozdělit role kdo je větší a silnější, takže... jsem schytal to, že jsem byl dost výrazný.

Šikanoval jsi někdy někoho ty sám?

Ne.

Sebepoškozoval ses někdy?

Ne.

Uvažoval jsi někdy o sebevraždě?

Ne.

Máš rád svoje zaměstnání? A označil bys sám sebe za workoholika?

Miluju ho a ne, neoznačil.

Trpěl jsi někdy depresivními náladami?

Ne.

Označil bys sám sebe za psychicky stabilní osobu?

No... ano.

Jaký máš vztah se svou rodinou? S kým si myslíš, že máš nejpevnější vztah?

Vztah mám pozitivní. Já myslím, že s matkou.

Máš momentálně partnera?

Ne.

Trpěl jsi někdy poruchou příjmu potravy?

No... ne.

Myslíš si, že ses někdy choval rizikově na internetu?

Hmm... ani ne, myslím si, že ne.

Máš nějaké doplnění k otázkám? Chceš něco zmínit?

Jen bych doplnil, že jsem se, jakoby rodičům jsem se svěřil, po půl ruce. Ale jako tu reakci si pamatuju dost dobře.... Matka vařila v kuchyni a bylo to 29.12, takže po Vánocích, kdy prostě to jsem měl tehdy přítele a jako já jsem jí říkal, že jsem gay a že ona to tušila, ale pořád byla v kuchyni a myslím si, že plakala a snažila se mluvit klidně a rozvážně. A říkala, ať s tím počkám, než to řeknu otcí. Ale ona mu to řekla jakoby už ten večer ještě. To bylo v klidu, ale zas bylo dlouhý období, než začal se mnou mluvit.

Ale zas nebylo to nějak zvláštní, že nic se mnou nemluvil, jakoby že on je velmi tichý a nebyli jsme zvyklí spolu komunikovat.

Myslíš, že na tebe tahle reakce rodičů nějak zapůsobila?

Bylo mi... necítil jsem se pohodlně, protože jsem věděl, že jim bude dlouho trvat, než přijmou ten fakt. A trvalo to asi rok až dva, než jakoby... u mámy rok, u táty 2 roky než dokázal plně přijmout, kdo jsem.

Přivedl sis někdy přítele domů? Jaká byla jejich reakce?

Ano. To bylo ještě před coming outem. Takže jsem ho představil jako kamaráda, který u nás přespával, což už tehdy budilo podezření, jako máma to tušila, ale nechtěla přijmout tu myšlenku.

Po coming outu jsi rodičům přivedl představit přítele?

Přítele předtím toho jsem samozřejmě potom představil, ale že jinak další partnery jsem neměl, takže tak...

Tak ještě něco co bys chtěl dodat?

Už asi ne...

Dobře, tak to je potom vše... díky moc!

Jasně.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Richard Hubert
Katedra:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	Mgr. Martin Dominik Polínek, Ph.D.
Rok obhajoby:	2015

Název práce:	Rizikové chování spojené s vnějším coming outem
Název v angličtině:	Risk behavior in relation to the external coming out
Anotace práce:	<p>Diplomová práce pojednává o rizikovém chování spojeném s vnějším coming outem. Teoretická část se věnuje základním informacím o homosexualitě, coming outu a rizikovém chování. Praktická část se věnuje výzkumu rizikového chování spojeného s vnějším coming outem na souboru deseti respondentů.</p>
Klíčová slova:	Rizikové chování, homosexualita, homofobie, coming out, vnější coming out, gay, lesba, homosexuál

Anotace v angličtině:	<p>Diploma thesis deals with risk behaviour in relation to the external coming out. Theoretical part consist of basic information about homosexuality, coming out and risk behaviour. Practical part consist of research of risk behaviour in relation to external coming out on a set of ten respondents.</p>
Klíčová slova v angličtině:	<p>Risk behaviour, homosexuality, homophobia, coming out, external coming out, gay, lesbian, homosexual</p>
Přílohy vázané v práci:	<p>1 x ukázka rozhovoru</p>
Rozsah práce:	<p>114 stran</p>
Jazyk práce:	<p>Čeština</p>